

Załącznik nr 1 do uchwały nr 1/6/2023
00011-6933-UM0910026/15 z dnia 23.05.2016r.

Załącznik nr 1 do Uchwały nr 1/6 /2023
Walnego Zebrania Członków
Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania
„ZIEMIA PRZEMYSKA”
z dnia 06.03.2023 r

***STRATEGIA ROZWOJU LOKALNEGO
KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ
LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA
„ZIEMIA PRZEMYSKA”
NA LATA 2014-2020***

Przemyśl, 06.03.2023 r.
LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA
„ZIEMIA PRZEMYSKA”
Plac Dominikański 3, 37-700 Przemyśl
Tel. 16 676 02 57, 16 679 04 11, Fax: 13 275 02 53
NIP: 795-245-84-19, REGON: 180330261

Prezes Zarządu
Liubowita Miś-Jurka
Wiceprezes Zarządu
Janusz Holysko

SPIS TREŚCI

Rozdział I Charakterystyka Lokalnej Grupy Działania „ZIEMIA PRZEMYSKA”	3
1.1. Nazwa oraz status prawny	3
1.2. Opis obszaru	3
1.3. Mapa obszaru objętego LSR	5
1.4. Opis procesu tworzenia partnerstwa	5
1.5. Opis struktury LGD	6
1.6. Opis składu organu decyzyjnego	7
1.7. Charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym	8
1.8. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD	8
Rozdział II Partycypacyjny charakter LSR	11
Rozdział III Diagnoza - opis obszaru i ludności	16
Rozdział IV Analiza SWOT	29
Rozdział V Cele i wskaźniki	33
Rozdział VI Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru	43
Rozdział VII Plan działania	50
Rozdział VIII Budżet LSR	51
Rozdział IX Plan komunikacji	53
Rozdział X Innowacyjność	53
Rozdział XI Zintegrowanie	54
Rozdział XII Monitoring i ewaluacja	60
Rozdział XIII Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	61
<i>Wykaz wykorzystanej literatury</i>	63

Załączniki do LSR

Procedura Aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju.....	64
Procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu.....	66
Plan działania	69
Budżet LSR w podziale na poszczególne fundusze EFSI i zakresy wsparcia	75
Plan komunikacji	76

Rozdział I Charakterystyka Lokalnej Grupy Działania „ZIEMIA PRZEMYSKA”

1.1. Nazwa oraz status prawny

Nazwa: Lokalna Grupa Działania „ZIEMIA PRZEMYSKA”

Status prawny: stowarzyszenie

Lokalna Grupa Działania „Ziemia Przemyska” zawiązała się 27 grudnia 2007 r. podczas Walnego Zebrania Członków. Komitet założycielski, w skład którego wchodziło 5 osób, wystąpił z inicjatywą powołania LGD, która jednogłośnie została poparta przez wszystkich uczestników zebrania założycielskiego. LGD „Ziemia Przemyska” działa w oparciu o ustawę z 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach oraz ustawę z 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich. Stowarzyszenie działa na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

Data rejestracji w KRS: 8 kwietnia 2008 r.

Numer KRS: 0000303331

NIP: 795 – 245 – 84 – 19 **REGON:** 180330261

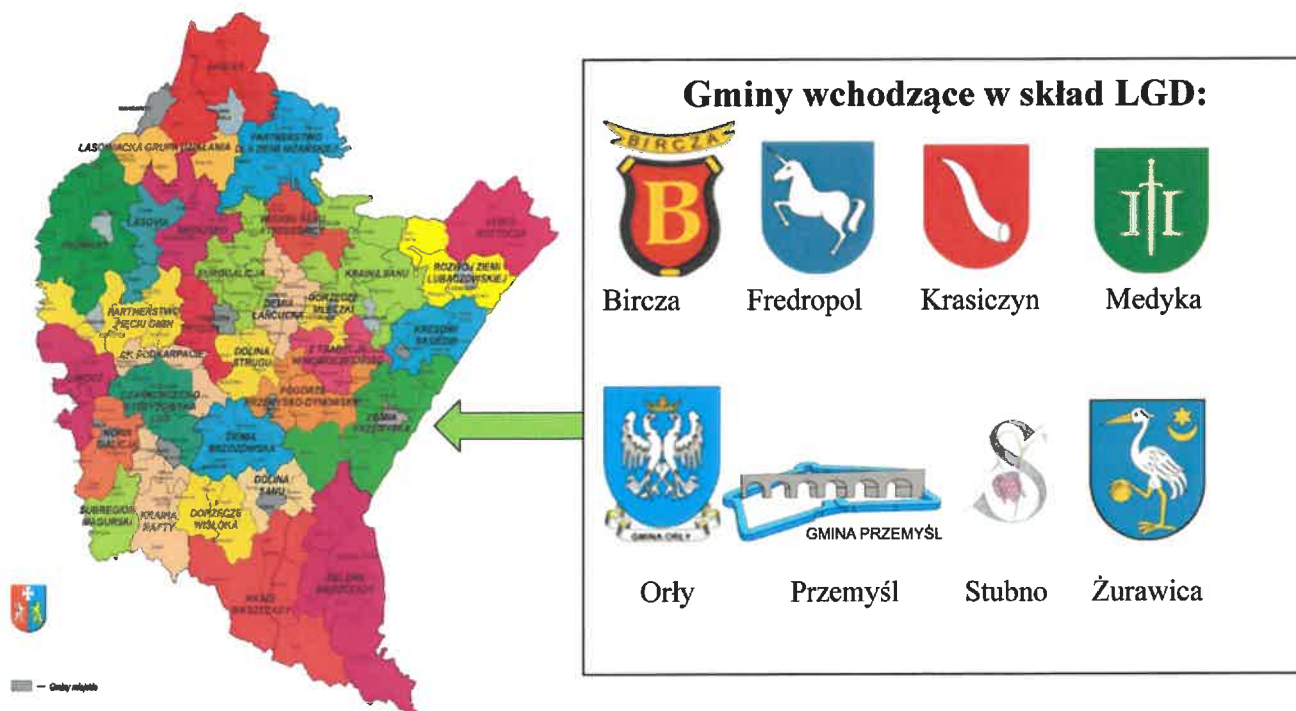
Organ sprawujący nadzór: Marszałek Województwa Podkarpackiego

1.2 Opis obszaru

Obszar działania LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” usytuowany jest we wschodniej części województwa podkarpackiego i obejmuje swoim zasięgiem osiem gmin powiatu przemyskiego: Bircza, Fredropol, Krasiczyn, Medyka, Przemyśl, Orły, Stubno, Żurawica.

Łączna powierzchnia wynosi 962 km², co zajmuje 5,39 % terenu województwa podkarpackiego. Zamieszkuje go 59 896 osób, co odpowiada o 2,81 % populacji Podkarpacia.

Wymienione gminy nie są członkami ani partnerami innej Lokalnej Grupy Działania.

Źródło: http://podkarpackie.ksow.pl/fileadmin/user_upload/podkarpackie/grafika/tn_nowa_mapa.jpg

Charakterystykę poszczególnych gmin prezentuje tabela poniżej:

L.P.	Nazwa Gminy	Gmina miejska /wiejska	Powierzchnia (w km2)	Liczba mieszkańców	Liczba osób bezrobotnych	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Dochód podatkowy Gminy na 1 mieszkańca
1.	Bircza	Gmina wiejska	254	6746	718	4314	779,54
2.	Fredropol	Gmina wiejska	160	5554	485	3543	814,56
3.	Krasiczyn	Gmina wiejska	124	5122	484	3312	1093,89
4.	Medyka	Gmina wiejska	61	6459	554	4217	1242,00
5.	Orły	Gmina wiejska	70	8846	658	5730	810,48
6.	Przemyśl	Gmina wiejska	108	10176	828	6747	906,19
7.	Stubno	Gmina wiejska	89	4020	327	2537	1038,31
8.	Żurawica	Gmina wiejska	96	12973	1112	8381	1051,01
Razem			962	59896	5166	38781	7735,98

Źródło: BDL, www.mf.gov.pl

Zakres oddziaływania poszczególnych EFSI, z których współfinansowana ma być LSR: Przygotowana strategia będzie jednofunduszowa i finansowana w szczególności ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020.

Obszar działania Lokalnej Grupy Działania „ZIEMIA PRZEMYSKA” jest obszarem spójnym przestrzennie w kontekście geograficznym (każda para gmin pozostaje w bezpośrednim lub przynajmniej w dalszym sąsiedztwie, tworząc tym samym zwarty geograficznie obszar). Spójność terytorialna gmin wchodzących w skład LGD była głównym czynnikiem powstania stowarzyszenia, gdyż stworzyła możliwość kształtowania wspólnego i jednolitego obszaru. Przynależność wszystkich gmin do jednego powiatu przemyskiego umożliwia stały i efektywny rozwój. Jednym z ważnych czynników spójności terytorialnej obszaru jest **przygraniczne położenie** – cztery gminy (Fredropol, Medyka, Przemyśl i Stubno) graniczą bezpośrednio z Ukrainą, co stwarza możliwości rozwoju i współpracy transgranicznej.

Położenie gmin wchodzących w skład LGD w tym samym regionie fizyczno-geograficznym warunkuje też występowanie podobnych cech środowiska naturalnego, takich jak: ukształtowanie terenu, szata roślinna, świat zwierzęcy, warunki klimatyczne i glebowe.

Spoleczność lokalna ze wszystkich partnerskich gmin chętnie i licznie uczestniczy w organizowanych przedsięwzięciach i imprezach okolicznościowych. W przeciągu ostatnich kilku lat obserwuje się wzmożoną aktywność mieszkańców wpływającą na rozwój inicjatyw integrujących lokalne środowiska poprzez organizację wspólnych, dla całego obszaru LGD przedsięwzięć, szczególnie w zakresie kultury, edukacji i sportu. Duży wpływ na ten rozwój miały środki pozyskane przez te instytucje w ramach PROW 2007-2013, dzięki którym zrealizowano wiele przedsięwzięć związanych z krzewieniem lokalnej kultury i historii.

1.3 Mapa obszaru objętego LSR.

Źródło: Opracowanie własne

1.4 Opis procesu tworzenia partnerstwa

LGD „Ziemia Przemyska” została utworzona w oparciu o ustawę Prawo o stowarzyszeniach oraz art. 15 ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków EFRROW. Nadanie stowarzyszeniu „specjalnego” charakteru związane jest z zarządzaniem środkami finansowymi. Z uwagi na fakt, iż środki będą przekazywane przez Urząd Marszałkowski właściwy dla siedziby stowarzyszenia, na mocy odrębnych przepisów organem nadzoru jest marszałek województwa [w zwyczajnych stowarzyszeniach organem nadzoru jest właściwy miejscowo starosta]. Stowarzyszenie LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” powołane zostało do istnienia podczas zebrania założycielskiego w dniu 27 grudnia 2007 r., w którym wzięło udział 55 osób, reprezentujących 3 sektory: społeczny, publiczny i gospodarczy. W dalszej kolejności członkowie LGD we współpracy z lokalnymi liderami, władzami gmin, przedstawicielami organizacji pozarządowych, przedsiębiorcami, rolnikami oraz mieszkańcami gmin objętych LSR przystąpili do prac nad przygotowaniem Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2007 – 2013. Czas prac nad LSR był to okres umacniania partnerstwa i samej LGD. Dzięki zorganizowanym spotkaniom i warsztatom udało się włączyć w proces tworzenia LSR nowych członków i nowe podmioty reprezentujące przede wszystkim sektor społeczny i gospodarczy.

W okresie realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2007-2013 w ramach osi 4 LEADER członkowie stowarzyszenia nabyli ogromną wiedzę i doświadczenie w zakresie realizacji projektów oraz przedsięwzięć współfinansowanych ze źródeł zewnętrznych.

W okresie 2009-2015 r. Lokalna Grupa Działania „ZIEMIA PRZEMYSKA” wdrażała Lokalną Strategię Rozwoju na lata 2007 – 2013 na podstawie umowy ramowej nr 6933-UM0900025/09 z dnia 21 maja 2009 r.

Łączny zrealizowany budżet LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” na realizację Lokalnej Strategii Rozwoju w ramach PROW 2007-2013 wyniósł 8 123 174,55 zł, w tym na poszczególne działania:

- 4.1/413 Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju 6 283 685,17 złco stanowi 93,86 % zgodnie z ostatnim zawartym aneksem do umowy w tym:
 - „Odnowa i rozwój wsi” – 2 710 498,68 zł,
 - „małe projekty” – 2 125 465,49 zł,
 - „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” – 825 121,00 zł
 - „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” – 622 600,00 zł

- 421 *Wdrażanie projektów współpracy* -172 364,77 zł – zrealizowano 2 projekty współpracy (pierwszy w partnerstwie 3 LGD będąc grupą koordynującą, drugi w partnerstwie 2 LGD będąc grupą koordynującą),
- 4.31 *Funkcjonowanie LGD, nabywanie umiejętności i aktywizacja*–1 667124,61zł.

Ponadto na realizację celów statutowych w okresie programowania 2007-2013 LGD zrealizowała dwa projekty na łączną kwotę 99 622,50 zł finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego.

W okresie 2007-2013 LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” swoje działania strategiczne koncentrowała na realizacji następujących celów:

- *Poprawa jakości życia,*
- *Rozwój przedsiębiorczości wiejskiej poprzez lepsze wykorzystanie lokalnego potencjału,*
- *Ochrona i wykorzystanie zasobów przyrodniczych i kulturowych obszaru LGD.*

Sukces, jakim niewątpliwie była realizacja Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2007-2013 (osiągnięcie wskaźników i celów zawartych w LSR w 100%) przyczynił się do podjęcia decyzji o kontynuowaniu współpracy w dotychczasowych granicach terytorialnych obejmujących 8 gmin powiatu przemyskiego (Bircza, Fredropol, Krasiczyn, Medyka, Orły, Przemysł, Stubno, Żurawica) i przystąpieniu do opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju opartej na zasadach RLSK (Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność) w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. W sierpniu 2015 r. powołano Zespół zadaniowy ds. opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju i przystąpiono do pracy. W skład zespołu weszli przedstawiciele sektorów: publicznego, społecznego, gospodarczego oraz mieszkańcy, pracownicy biura i przedstawiciele Zarządu, aby zapewnić jak największą reprezentację wszystkich podmiotów i ugrupowań z obszaru LGD. W dniu 29.07.2015 r. LGD złożyło do Departamentu Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich Podkarpackiego Urzędu Marszałkowskiego wnioski o przyznanie pomocy w ramach działania 19 *Wsparcie dla Rozwoju Lokalnego w Ramach Inicjatywy Leader*, poddziałanie 19.1 *Wsparcie przygotowawcze*. Umowa z Samorządem Województwa Podkarpackiego nr 00022– 6934 – UM0900023/15 została zawarta w dniu 04.09.2015 r.

LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” chcąc jeszcze aktywniej wspierać lokalnych liderów społecznych, publicznych i gospodarczych stale dąży do ustawicznego podnoszenia jakości usług świadczonych przez Stowarzyszenie tak, aby mieszkańcy z uwagi na swoje wiejskie pochodzenie mieli możliwość ciągłego kształcenia i rozwoju. W związku z tym LGD ciągle prowadzi działania, mające na celu pozyskiwanie środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na realizację przedsięwzięć. Inwestycje zaplanowane do realizacji w ramach tych środków jeszcze głębiej odpowiadają na problemy i potrzeby zdiagnozowane na obszarze działania LSR.

W okresie 01.09.2014 – 30.06.2015 roku Lokalna Grupa Działania „ZIEMIA PRZEMYSKA” realizowała na rzecz mieszkańców lokalnej społeczności dwa projekty dofinansowane w 100% z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Łączna wartość projektów wyniosła 99 622,50 zł

LGD mając dotychczasowe doświadczenie zarówno w realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju, jak i projektów współfinansowanych ze źródeł zewnętrznych działa coraz prężniej i ciągle się rozwija. Wykorzystując dotychczas osiągnięty potencjał, LGD w ścisłej współpracy z lokalną społecznością wyznacza kolejne cele do realizacji.

1.5 Opis struktury LGD

W skład Lokalnej Grupy Działania „ZIEMIA PRZEMYSKA” wchodzi 73 członków, w tym przedstawiciele wszystkich trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego oraz mieszkańcy.

Udział procentowy poszczególnych sektorów w ramach Lokalnej Grupy Działania obrazuje tabela przedstawiona poniżej.

Struktura Członków LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA”

	Sektor	Liczba jednostek z danego sektora wchodzących w skład LGD	Reprezentatywność	Skład procentowy partnerstwa
1.	Spółeczny	34	Przedstawiciele: organizacje pozarządowych, ochotniczych straży pożarnych, fundacji, klubów sportowych oraz grup nieformalnych	46,57
2.	Gospodarczy	14	Osoby prowadzące działalność gospodarczą, rolnicy	19,18
3.	Publiczny	25	Przedstawiciele: jednostek samorządu terytorialnego i jednostek im podległych, gminnych bibliotek publicznych, gminnych ośrodków kultury, starostwa powiatowego	34,25
Razem		73		100%

Zródło: Opracowanie własne

Najliczniej w Lokalnej Grupie Działania „ZIEMIA PRZEMYSKA” reprezentowany jest sektor społeczny, co w dużej mierze wynika z aktywnego działania LGD w okresie programowania 2007-2013 na terenach gmin objętych LSR poprzez pobudzanie aktywności społecznej mieszkańców.

Kobiety stanowią 30,14 %, mężczyźni 69,86 % członków i osób reprezentujących członków.

Szczegółowy wykaz członków LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” wg stanu obecnego stanowi załącznik nr 19 do *Wniosku o wybór LGD do realizacji LSR*.

Lokalna Grupa Działania „ZIEMIA PRZEMYSKA” jest otwarta i zainteresowana pozyskiwaniem nowych członków. Rozszerzanie składu LGD jest przewidziane w statucie LGD i zgodnie z §10 dokumentu leży w kompetencjach Walnego Zebrania. W ten sam sposób WZC nadaje lub odbiera status członka Stowarzyszenia osobom i organizacjom, które chcą je zyskać bądź z niego zrezygnować. LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” jest otwarta na rozwój i pozyskiwanie nowych partnerów, przy jednoczesnym zachowaniu wymaganych proporcji składu partnerstwa, tj. założenia, iż minimum 50% składu partnerstwa stanowią jednostki z sektora społecznego i gospodarczego. Zgodnie z zapisem §9 statutu LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” przyjęci członkowie LGD zaliczani są do grona członków zwyczajnych. Na zasadach członkostwa zwyczajnego przyjęte zostać mogą osoby fizyczne lub prawne w tym jednostki samorządu terytorialnego.

1.6 Opis składu organu decyzyjnego

Organem decyzyjnym LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” jest Rada, która zgodnie ze *Regulaminem Rady* składa się z 9 członków wybieranych przez Walne Zebranie Członków spośród członków stowarzyszenia. W latach 2007 – 2013 Rada Lokalnej Grupy Działania „ZIEMIA PRZEMYSKA” składała się z 9 osób, co pozwoliło na sprawną i efektywną ocenę wniosków w tym okresie programowania. Bazując na zdobytej wiedzy i doświadczeniu liczba członków Rady pozostała bez zmian. W skład Rady wchodzi obowiązkowo przedstawiciele trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego oraz mieszkańcy, przy czym zgodnie z *§18 Statutu*: „Co najmniej połowę członków Rady stanowią partnerzy gospodarczy i społeczni oraz inne podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowe, w tym organizacje zajmujące się zagadnieniami z zakresu ochrony środowiska naturalnego, oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie równości mężczyzn i kobiet”.

Udział procentowy poszczególnych sektorów w Radzie Lokalnej Grupy Działania obrazuje tabela przedstawiona poniżej.

	Sektor	Liczba członków Rady	Procentowy udział w składzie Rady
1.	Spółeczny	4	44,44 %
2.	Gospodarczy	3	33,33 %
3.	Publiczny	2	22,22 %
Razem		9	100%

Zródło: Opracowanie własne

Powyższa tabelka pokazuje jednoznacznie, że liczba członków Rady wynosi 9, natomiast udział członków sektora publicznego jest mniejszy niż 30% składu Rady.

Ponadto, w skład organu decyzyjnego wchodzi: przedsiębiorcy, kobiety oraz osoby do 35 roku życia. Szczegółowe dane wszystkich członków organu decyzyjnego znajdują się w *załączniku nr 4 do Wniosku o wybór LGD do realizacji LSR*.

Dodatkowo warunkiem koniecznym do monitorowania wielkości grup interesów obecnych w organie decyzyjnym konieczne było utworzenie i prowadzenie przez Stowarzyszenie Rejestru Interesów Członków Rady, który pozwala na identyfikację charakteru powiązań z wnioskodawcami lub poszczególnymi projektami (*powiązania dotycząca co najmniej przypadków, w których członek Rady jest wnioskodawcą, reprezentuje wnioskodawcę, zachodzi pomiędzy nim a wnioskodawcą stosunek bezpośredniej podległości służbowej, jest z nim spokrewniony, lub jest osobą fizyczną reprezentującą przedsiębiorstwo powiązane z przedsiębiorstwem reprezentowanym przez wnioskodawcę*) - **Rejestr Interesów Członków Rady** załącznik nr 6 do Regulaminu Rady. Członkowie organu decyzyjnego biorą udział w szkoleniach podnoszących poziom wiedzy i kompetencji. Plan szkoleń znajduje się w *załączniku nr 14 do Wniosku o wybór LGD do realizacji LSR*.

Zgodnie ze Statutem żaden z członków Rady nie jest członkiem innego organu Stowarzyszenia ani pracownikiem Biura Stowarzyszenia.

1.7 Charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym.

Szczegółowe kompetencje organu decyzyjnego oraz sposób organizacji i przeprowadzania naborów określają:

- **Statut** Stowarzyszenia,
- **Regulamin Rady**.
- **Procedura przeprowadzania naborów wniosków i wyboru operacji**.

1.8 Funkcjonowanie LGD

Zasady funkcjonowania LGD określają:

- ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. poz. 378);
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013 r., str. 320, z późn. zm.),
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylając rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005.
- Rozporządzenia wykonawcze dla PROW

oraz

Dokument	Opis głównych kwestii, których dotyczą
----------	--

Statut	Określa m.in. cele i zasady działania Stowarzyszenia, sprawy dotyczące członkostwa (w szczególności sektorowość), władze Stowarzyszenia i opisuje zakres działania Walnego Zebrania Członków, określa majątek i gospodarkę finansową Stowarzyszenia oraz tworzy Biuro Stowarzyszenia.
Regulamin Walnego Zebrania Członków	Określa szczegółowo zasady podejmowania decyzji w sprawach związanych z funkcjonowaniem LGD, w tym: w sprawie składu, wyboru i odwoływania organów stowarzyszenia.
Regulamin Rady	Określa tryb pracy zakres obowiązków i uprawnień członków Rady LGD. Określa sposób wyboru operacji i rozwiązania dotyczące wyłączenia z oceny operacji członków Rady, które mają być realizowane w ramach opracowanej przez Stowarzyszenie Strategii Rozwoju Lokalnego, reprezentatywność sektorową w składzie osobowym Rady oraz rozpatrywania odwołań od uchwał w sprawie wyboru operacji
Regulamin Komisji Rewizyjnej	Określa tryb pracy, zakres obowiązków i uprawnień członków Komisji Rewizyjnej
Regulamin Zarządu	Określa sposób reprezentowania Stowarzyszenia na zewnątrz, wskazuje uprawnienie zarządzania majątkiem, nadaje uprawnienia do przyjmowania nowych członków, daje umocowanie prawne w zakresie opracowywania projektu zmian do Statutu i LSR
Regulamin Biura	Określa też zasady naboru i zatrudniania pracowników, strukturę i opis stanowisk, sposób świadczenia bezpłatnego doradztwa, uprawnienia Dyrektora biura, zasady udostępniania informacji uwzględniające zasady bezpieczeństwa informacji i przetwarzania danych osobowych

Opisy stanowisk precyzujące podział zadań pracowników biura wraz z wymaganiami niezbędnymi na określonych stanowiskach stanowi *Regulamin Biura*.

Biuro LGD:

Biuro LGD jest powołane zgodnie ze Statutem i działa w oparciu o **Regulamin Biura** określający zasady jego funkcjonowania, ramowy zakres działania i kompetencje pracowników biura oraz inne postanowienia związane z działalnością LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA”.

Siedziba Stowarzyszenia LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” znajduje się w Przemyślu. LGD posiada stronę internetową, do której linki znajdują się na stronach internetowych gmin członkowskich LGD oraz organizacji działających na obszarze objętym LSR. Strona jest systematycznie udoskonalana i rozbudowywana.

Organy LGD:

Podział kompetencji pomiędzy poszczególne organy Stowarzyszenia są zapisane w Statucie.

Szczegółowe zadania i kompetencje Zarządu określa § 19 Statutu Stowarzyszenia. Organizację pracy Zarządu ustala nadany przez Walne Zgromadzenie Członków Regulamin Zarządu. Zarząd zgodnie ze Statutem wykonuje swoje zadania przy pomocy Biura Stowarzyszenia, któremu nadaje Regulamin Biura. Działalność Zarządu jest kontrolowana przez Komisję Rewizyjną i podlega corocznej ocenie przez Walne Zebranie Członków.

Zasady i procedury funkcjonowania organu decyzyjnego LGD określa Regulamin Rady, który reguluje między innymi sposób podejmowania decyzji zapewniający bezstronność i przejrzystość, jawność oraz demokrację, a także ocenę wniosków zgodnie z przyjętymi przez Walne Zebranie Członków Procedurami będącymi załącznikiem do LSR.

Każdy z członków Rady przed przystąpieniem do oceny wypełnia „Deklarację bezstronności” wg wzoru stanowiącego załącznik nr 1 do Regulaminu Rady.

Kwalifikacje i doświadczenie pracowników oraz osób wchodzący w skład organu decyzyjnego

Pracownicy biura

Biuro zatrudnia 2 pracowników oraz Kierownika biura (Prezesa Zarządu). Osoby te posiadają doświadczenie i wiedzę niezbędną w przygotowywaniu, wdrażaniu i aktualizacji dokumentów strategicznych o zasięgu regionalnym oraz lokalnym. Wszyscy pracownicy posiadają wiedzę i wieloletnie doświadczenie związane z wdrażaniem i aktualizacją dokumentów strategicznych o zasięgu lokalnym (w tym w ramach PROW 2007-2013) oraz doświadczenie w zakresie udzielania doradztwa przyszłym beneficjentom, a także posiadają kwalifikacje potwierdzone odpowiednimi dokumentami. Ponadto, pracownicy biura posiadają duże doświadczenie w opracowywaniu i realizacji (jako kadra zarządzająca) projektów finansowanych ze źródeł innych niż PROW np. POKL, FIO.

Pracownicy biura udzielają doradztwa w zakresie prowadzonych naborów wniosków. Biuro prowadzi rejestr udzielonego doradztwa oraz ankiety badające jakość udzielonego doradztwa. Każdy beneficjent, któremu zostanie udzielone doradztwo (telefoniczne, indywidualne lub grupowe) zostaje wpisany do rejestru udzielonego doradztwa. Beneficjent po zakończonym doradztwie wypełnia ankietę satysfakcji, badającą jakość udzielonego doradztwa. Doradztwo może być prowadzone przez zewnętrznych ekspertów zatrudnianych przez LGD, których ocena następuje bezpośrednio po realizacji zlecenia.

Szczegółowy opis podziału zadań oraz wymagania do przewidzianych obowiązków, metody pomiaru zadań w zakresie animacji lokalnej i współpracy oraz sposób pomiaru jakości udzielonego doradztwa, a także zakresy obowiązków na poszczególne stanowiska został opisany w Regulaminie Biura. Plan szkoleń dla członków organu decyzyjnego i pracowników biura stanowi załącznik nr 14 do *Wniosku o wybór LGD do realizacji LSR*.

Osoby wchodzące w skład organu decyzyjnego

Osoby wchodzące w skład Rady LGD mają duże doświadczenie w zakresie realizacji projektów finansowanych ze środków pomocowych, środków publicznych i prywatnych. Samodzielnie lub w zespołach zadaniowych przygotowywały, oceniały i realizowały różnego rodzaju projekty w dużej mierze dofinansowane ze źródeł zewnętrznych.

Rada LGD składa się z 9 osób, z których 5 posiada doświadczenie w aplikowaniu lub/i realizacji projektów dofinansowanych ze źródeł zewnętrznych (w roli Wnioskodawców lub/i osób współuczestniczących w realizacji operacji).

Dodatkowo wszyscy członkowie Rady dobrze znają podstawowe przepisy prawa oraz LSR.

Lokalna Grupa Działania „ZIEMIA PRZEMYSKA” przez okres ponad 6 letniej działalności zbierała doświadczenia i podnosiła kompetencje swoich członków, przez co w obecnym okresie może pochwalić się dużym zasobem zrealizowanych projektów, co przekłada się na posiadane doświadczenia i wiedzę w tym zakresie.

Doświadczenie LGD jest ujmowane w trzech grupach:

- doświadczenie LGD jako organizacji pozarządowej i jej pracowników,
- doświadczenie instytucji i organizacji wchodzących w skład LGD,
- doświadczenie członków LGD oraz indywidualne doświadczenie osób reprezentujących różne podmioty.

We wszystkich przypadkach zarówno doświadczenie jak i kwalifikacje są bardzo wysokie. Członkowie o charakterze publicznym w okresie PROW 2007-2013 zrealizowali od kilkunastu do kilkudziesięciu projektów dofinansowanych ze źródeł zewnętrznych, a ich przedstawiciele byli bezpośrednio zaangażowani w opracowywanie, realizację lub nadzór nad nimi. Organizacje będące członkami LGD również korzystały zarówno ze wsparcia PROW w ubiegłym okresie programowania, jak i z innych źródeł. Skutkowało to aktywizacją społeczności lokalnej oraz dużym wzrostem ilości inicjatyw realizowanych na obszarze objętym LSR i dofinansowanych ze środków UE lub krajowych.

Rozdział II Partycypacyjny charakter LSR

II.1 Opis metod angażowania społeczności lokalnej w proces przygotowywania strategii

Proces partycypacji, czyli współuczestnictwa partnerów w tworzeniu LSR odbywał się zgodnie z zasadą RLKS - rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność. Reguła ta zachowuje podstawowe założenia metody LEADER, takie jak:

- 1) oddolność (szeroki udział społeczności lokalnej w tworzeniu i realizacji strategii),
- 2) terytorialność (lokalna strategia rozwoju przygotowana dla danego, spójnego obszaru),
- 3) zintegrowanie (łączenie różnych dziedzin gospodarki, współpraca różnych grup interesu),
- 4) partnerstwo (lokalna grupa działania jako lokalne partnerstwo, w którym uczestniczą różne podmioty z sektora publicznego, społecznego i gospodarczego),
- 5) innowacyjność (w skali lokalnej),
- 6) decentralizacja zarządzania i finansowania,
- 7) sieciowanie i współpraca (wymiana doświadczeń i rozpowszechnianie dobrych praktyk).

Zgodnie z w/w założeniami w proces tworzenia LSR LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” zostali włączeni mieszkańcy społeczności lokalnej, w tym przede wszystkim przedstawiciele trzech sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego.

Celem prowadzonych działań było wypracowanie oddolnej i zintegrowanej LSR. Działania skoncentrowane były na określonym obszarze, uwzględniając lokalne potrzeby i potencjał, z elementami lokalnych innowacji i sieciowego współdziałania.

Idea partycypacyjnego charakteru LSR opierała się o odpowiednie warunki dla uzyskania jak najbardziej wiarygodnych (w kontekście zasady RLKS) danych. Warunkami tymi były:

- angażowanie lokalnych partnerów i społeczności na etapach przygotowania LSR, zbierania informacji, analizy SWOT, ustalania priorytetów, określania celów i podstawowej logiki interwencji, planowania wdrażania, zabezpieczania środków na wsparcie i uzgodnień w zakresie ostatecznego złożenia propozycji,
- rozpoczęcie procesu konsultacji partycypacyjnych od zidentyfikowania i zaangażowania relatywnie małej grupy kluczowych lokalnych interesariuszy i informatorów (wstępne badania i analizy, określenie głównych problemów i możliwości obszaru oraz zbieranie opinii na temat funkcjonowania LGD),
- kontynuacja analiz w szerokiej grupie społeczności (zapewnienie trafności, adekwatności, odpowiedzialności i efektywności zdobytych danych),
- zachęcanie do uczestnictwa w spotkaniach i ankietyzacji oraz zapewnienie otwartości wszystkim grupom społecznym,
- zapewnienie takich warunków konsultacji i partycypacji, które umożliwiały komfortowe uczestnictwo szerokiemu spektrum społeczności LGD (odpowiedni czas i miejsce spotkań, przekazywanie zwartych, zrozumiałych informacji, moderowanie dyskusji i opinii).

Proces planowania LSR koordynowany był przez Biuro LGD. W zakres koordynacji wchodziło przygotowywanie niezbędnych badań, planowanie i kierowanie procesem angażowania społeczności lokalnej, organizowanie spotkań, zapewnienie technicznego zaplecza i realizacja analiz oraz przekazywanie informacji na temat przebiegu przygotowania LSR wszystkim zainteresowanym poprzez korespondencję z partnerami LGD oraz stroną internetową. Zespół przygotowujący LSR posiadał odpowiednie kwalifikacje i doświadczenia w zakresie technik badawczych, rozwoju terytorialnego, problematyki organizacji i funkcjonowania lokalnych grup działania oraz wdrażania mechanizmu Leader. Przeprowadzona przez zespół przygotowujący LSR diagnoza polegała na identyfikacji, gromadzeniu i analizie danych na temat obszaru i podmiotów objętych planowaniem. Zawierała ona w sobie elementy oceniające potencjały wewnętrzne obszaru oraz uwarunkowania o charakterze zewnętrznym obejmujące prognozy międzynarodowe, krajowe, regionalne, powiatowe wreszcie gminne w zakresie ich wpływu (potencjalnego lub realnego) na działania LGD.

Kontrolującą i analizującą funkcję w zakresie tworzenia LSR sprawował Zarząd LGD. Podczas jego posiedzeń analizie poddawane były etapy prac nad dokumentem, czy przebieg spotkań i warsztatów, wyznaczane były terminy graniczne prowadzonych prac, a także metody osiągnięcia celów służących przygotowaniu kompletnego formalnie dokumentu, zgodnego z wytycznymi i przepisami prawa.

Proces pozyskiwania danych oparty był na następujących metodach:

- analizie danych i innych źródeł informacji (źródła wtórne: BDL, dane GUS, dane członków LGD, informacje o inicjatywach, plany i strategię dotyczące obszaru, zarówno jako potencjalne źródło informacji, jak i w zakresie zapewniania komplementarności) - pozyskano i wykorzystano wiarygodne i aktualne dane liczbowe charakteryzujące poszczególne potencjały analizowanego obszaru,
- analizie dokumentów koncepcyjnych i prognostycznych, wyznaczono konkretne ramy prawne i przedmiotowe LSR,
- wynikach ankiet papierowych i internetowych,
- zestawień zawierających wnioski i uwagi mieszkańców lokalnej społeczności zgłaszanych za pośrednictwem e-mail oraz na portalu społecznościowym,
- protokołów podsumowujących spotkania z mieszkańcami poszczególnych gmin oraz spotkania indywidualne w biurze LGD.

Na etapie przygotowywania LSR zastosowano następujące metody zaangażowania społeczności lokalnej w proces tworzenia LSR:

- **etap definiowania potrzeb i problemów** – w celu określenia potrzeb i problemów mieszkańców obszaru objętego LSR przeprowadzono diagnozę społeczną (partycypacyjną), w ramach której wykorzystano szereg narzędzi komunikacyjnych umożliwiających przedstawicielom wszystkich sektorów udział w konsultacjach na równych zasadach i przy w miarę zachowanych proporcjach.

W ramach tego etapu tworzenia LSR wykorzystano przede wszystkim: bezpośrednie spotkania z mieszkańcami poszczególnych gmin, badania ankietowe (w formie papierowej oraz elektronicznej), wywiady osobiste i telefoniczne, zbieranie informacji poprzez skrzynkę internetową oraz profil na portalu społecznościowym. Prowadzone metody pozwoliły na sięganie do wiedzy i doświadczeń ludzi tworzących społeczność obszaru działania LGD, lokalnych liderów, a także organizacji i instytucji związanych z daną społecznością. Bezpośrednie spotkania i rozmowy indywidualne z mieszkańcami pozwoliły dotrzeć do ważnych, ale wykluczanych grup mieszkańców – takich, których głos często nie jest brany pod uwagę. Dzięki tym metodom zostały wskazane potencjalne grupy defaworyzowane, które zostały zbadane i opisane na dalszym etapie diagnozy.

Proces definiowania potrzeb i problemów:

a) Działania informacyjno – promocyjne:

- wysłanie zaproszeń do wzięcia udziału w procesie opracowywania LSR drogą elektroniczną (40 sztuk) oraz drogą pocztową (100 sztuk)
- wydruk i kolportaż ulotek w miejscach ogólnodostępnych w poszczególnych gminach, w biurze LGD oraz Starostwie Powiatowym (1000 sztuk)
- wydruk i rozwieszenie plakatów (30 sztuk) na tablicach ogłoszeń LGD, gmin oraz starostwa powiatowego,
- umieszczenie plakatu wraz z opisem metod udziału w procesie tworzenia LSR na stronach internetowych: LGD, gmin oraz organizacji działających na obszarze objętym LSR, a także na profilu społecznościowym LGD (12 sztuk)
- umieszczenie ogłoszenia w prasie o zasięgu regionalnym (nakład-16 000 sztuk)
- bezpośrednie udzielanie informacji w biurze LGD, na imprezach plenerowych oraz telefonicznie (90 osób).

b) **Analiza SWOT:** Analiza obszaru LGD została przeprowadzona w oparciu o metodę SWOT w trakcie prowadzonych spotkań z mieszkańcami poszczególnych gmin (grupowe konsultacje społeczne - 8 spotkań z udziałem 168 osób we wrześniu 2015 r.) we wszystkich gminach członkowskich.

Wnioski: Uzyskane w ten sposób dane jakościowe pozwoliły zidentyfikować wyzwania i możliwości rozwojowe. Analiza SWOT stanowiła materiał uwzględniający liczne problemy lokalnych społeczności,

w tym określenie mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń obszaru objętego LSR oraz pozwoliła na opracowanie diagnozy obszaru wyprowadzonej z analizy SWOT oraz określenie celów LSR i wskaźników realizacji strategii.

- c) **Badania ankietowe:** Analiza obszaru przeprowadzona w okresie wrzesień – listopad 2015 na podstawie ankiet (umieszczonych na stronie internetowej, dostępnych w biurze LGD, przekazanych członkom lokalnej społeczności na spotkaniach w gminach oraz imprezach wiejskich/gminnych, rozesłanych drogą elektroniczną lub listowną) w wersji papierowej (324 sztuki) oraz elektronicznej (108 sztuk).

Wnioski: badanie pozwoliło na pozyskanie danych na temat struktury społeczno-demograficznej badanych osób oraz opinii na temat najważniejszych problemów i potrzeb obszaru objętego LSR i skali ich występowania oraz określenia kierunków i sposobów interwencji, a także możliwościach rozwoju obszaru i wykorzystaniu jego potencjału.

- d) **Wywiady indywidualne i telefoniczne, wnioski i uwagi otrzymane drogą e-mail** – otrzymane informacji (126 osób) były prowadzone w okresie wrzesień – listopad 2015 roku na bieżąco.

Wnioski: działania te pokazały, że mieszkańcy obszaru objętego LSR chcą podejmować działania mające na celu poprawę jakości życia, w tym przede wszystkim: aktywizację lokalnej społeczności, zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego oraz podejmowanie i rozwój działalności gospodarczej.

- **etap określania celów i ustalania ich hierarchii** – na tym etapie zostały wykorzystane przede wszystkim badania ankietowe prowadzone w formie:

- a) ankiety elektronicznej (108 sztuk), w której wszyscy mieszkańcy mogli sami wskazywać na najważniejsze problemy i potrzeby lokalnej społeczności,
- b) ankiety papierowej (324 sztuki), w której wypunktowano spis problemów i możliwości ich rozwiązań, a mieszkańcy wybierali z otrzymanej listy najważniejsze ich zdaniem kwestie.

- **etap poszukiwania rozwiązań, stanowiących sposoby realizacji strategii** – na potrzeby określenia rozwiązań, które miałyby wpłynąć na rozwiązanie problemów i zaspokojenie potrzeb społeczności lokalnej opracowano *Kartę przedsięwzięcia*, w której mieszkańcy lokalnej społeczności wskazywali możliwości najbardziej efektywne i racjonalne z ich punktu widzenia (628 sztuk).

- **etap formułowania wskaźników realizacji LSR** – wskaźniki te zostały opracowane przez osoby zaangażowane w realizację LSR na podstawie przeprowadzonej diagnozy tak, aby z jednej strony spełniały wymagania i kryteria PROW 2014-2020, z drugiej zaś jak najpełniej uwzględniały problemy i potrzeby lokalnej społeczności. Wypracowane wskaźniki zostały przedstawione mieszkańcom obszaru objętego LSR w celu zgłaszania ewentualnych uwag i zastrzeżeń, które po weryfikacji i ocenie zostały wprowadzone.

Konsultacje społeczne: realizacja działań dotyczących opiniowania przez członków lokalnej społeczności zdefiniowanych wskaźników realizacji LSR (46 osób).

- **etap identyfikacji grup docelowych** – podczas opracowywania diagnozy obszaru oraz konsultacji społecznych szczególną uwagę zwrócono na wyszczególnienie grup docelowych, które mają istotny wpływ na proces przygotowywania i realizacji LSR, w tym: osoby, instytucje i organizacje:

- a) które, mogą mieć wpływ na realizację LSR,
- b) na które działalność LGD może mieć wpływ,
- c) mogą być użyteczne, nawet jeżeli pozostają poza wpływem LGD,
- d) które mogą stać się stroną konfliktową, bądź „odczytać” tworzenie strategii jako zagrożenie dla swoich interesów,
- e) interesariuszy drugorzędnych (instytucje i podmioty, które będą musiały kontaktować się z LGD),
- f) interesariusze pozostali – (podmioty które mogą w przyszłości włączyć się w działania LGD),
- g) grupy defaworyzowane, czyli takie, których sytuacja społeczna czy gospodarcza jest gorsza od grup pozostałych (w ujęciu niniejszej LSR – osoby bezrobotne i nieaktywne zawodowo), ale może ona ulec poprawie w wyniku wdrażania instrumentów zawartych w strategii.

Działania Zespołu zadaniowego ds. opracowywania LSR:

W skład zespołu zadaniowego weszło 10 osób, które spotykały się systematycznie w celu koordynacji realizowanych działań.

Etapy prac:

1. analiza problemów i potrzeb wraz z wnioskami,
2. analiza mocnych i słabych stron wraz z wnioskami,
3. analiza zebranych danych wraz z wnioskami,
4. wypracowanie wstępnej wersji LSR,
5. przekazanie projektu dokumentu do konsultacji społecznych,
6. analiza wniosków z konsultacji oraz wypracowanie ostatecznej wersji dokumentu,
7. zatwierdzenie LSR przez WZC.

Według wskazań dokumentów programowych PROW 2014-2020, rozwój lokalny kierowany jest przez społeczność lokalną, dlatego w proces budowy strategii zaangażowani byli przedstawiciele wszystkich sektorów z obszaru LGD, ze szczególnym uwzględnieniem osób z grup defaworyzowanych: bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo. To głównie mieszkańcy, niezależnie od pozycji społecznej czy wieku mieli kluczowe znaczenie w procesie planowania. W procesie planowania partycypacyjnego szczególną uwagę zwrócono na problemy i potrzeby mieszkańców, które stały się priorytetem. Praca w zespole partycypacyjnym pomogła ujawnić się nieformalnym liderom, a wyłonienie się ich będzie sprzyjać w przyszłości aktywizacji społeczności w planowaniu działań, dotąd słabo obecnej w sferze wiejskiej. W efekcie tych prac grupa zyskała wiedzę i doświadczenie oraz wypracowano *Lokalną Strategię Rozwoju LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” na lata 2014-2020*.

II. 2 Opis metod angażowania społeczności lokalnej w proces realizacji strategii z określeniem grup docelowych, do których metody te są skierowane

Zaangażowanie społeczności lokalnej w budowanie Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” jest ważnym procesem uspołeczniania LSR 2014-2020. Społeczność lokalna powinna mieć możliwość włączenia się również w proces realizacji strategii, nie tylko w roli beneficjentów, ale również współdecydujących o kierunkach rozwoju, zmianach w dokumencie strategicznym oraz ocenie wdrażania i funkcjonowania LGD. w związku z tym wypracowano metodykę uspołeczniania LSR w różnych momentach jej wdrażania, w ramach której zagwarantowano udział wszystkich sektorów partnerstwa, w tym mieszkańców, a dzięki zastosowanym, zróżnicowanym metodom i technikom, możliwe będzie kilkustopniowe włączenie się społeczności lokalnej we wdrażanie LSR.

Etap	Monitorowanie i ocena realizacji strategii	Aktualizacja strategii	Opracowanie i zmiany lokalnych kryteriów wyboru
Metodyka			
Metody	1.Badania ankietowe 2.Warsztaty / spotkania konsultacyjne 3.Konsultacje online	1. Badania ankietowe 2. Warsztaty / spotkania konsultacyjne 3. Konsultacje online 4. Opinie/sprawozdania Beneficjentów	
Grupy docelowe	1. Wszyscy mieszkańcy społeczności lokalnej 2. Beneficjenci i potencjalni Beneficjenci 3. Media 4. Grupy defaworyzowane 5. Pracownicy instytucji współuczestniczących w realizacji PROW 6. Przedstawiciele trzech sektorów partnerstwa LGD: publicznego, społecznego i gospodarczego		

Źródło: opracowanie własne

Szczegółowe zapisy dotyczące procedury włączenia społeczności lokalnej w proces monitoringu i ewaluacji oraz aktualizacji LSR zawierają odpowiednie części strategii. Szerszy opis planowanych działań i kampanii mających na celu włączenie społeczności lokalnej, jej animację oraz większe upodmiotowienie znajduje się w rozdziałach *Plan komunikacji* oraz *Monitoring i ewaluacja* niniejszej Strategii oraz w *Procedurze aktualizacji LSR*. Warto jednak wskazać, że LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” przez cały okres wdrażania LSR 2014-2020 będzie podejmowało działania mające na celu:

1. podniesienie jakości realizowanych operacji i składanych wniosków,
2. bieżącą analizę, identyfikację oraz motywowanie środowisk, które potencjalnie mogą być zainteresowane realizacją operacji z zakresu rozwoju lokalnego,
3. aktywizację mieszkańców do włączenia się w szeroko rozumiany rozwój lokalny.

Powyższe działania będą realizowane poprzez:

1. bieżący monitoring i analizę osób, które składają wnioski, uczestniczą w doradztwie i/lub są zainteresowane wdrażaniem LSR – na podstawie prowadzonego monitoringu możliwe będzie rozpoznanie osób i grup, które nie włączają się we wdrażanie LSR i zaplanowanie podejmowania działań aktywizacyjnych,
2. prowadzenie stałego doradztwa w biurze LGD ,
3. prowadzenie szkoleń dla potencjalnych beneficjentów i spotkań informacyjnych na temat wdrażania LSR, naborów, wniosków oraz realizowanych operacji,
4. organizowanie spotkań dla lokalnych liderów.
5. stały kontakt ze wszystkimi sektorami partnerstwa i mieszkańcami poprzez spotkania bezpośrednie (przy okazji organizowanych wydarzeń, w biurze), możliwość kontaktu telefonicznego, mailowego w sprawach związanych z wdrażaniem LSR i realizowaniem operacji,
6. organizowanie wydarzeń promocyjnych i informacyjnych dla mieszkańców całego obszaru LGD.

Opracowany schemat postępowania umożliwia włączenie się społeczności lokalnej we wdrażanie LSR bez przeszkód i przy wykorzystaniu preferowanych przez nich form. Warto podkreślić, że proponowane metody i techniki mogą być stosowane w ramach bieżącej działalności LGD i dodatkowych działań.

Dokumenty potwierdzające zastosowania w/w metod partycypacji społecznej stanowią **załącznik nr 18** do *Wniosku o Wybór Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność*.

Rozdział III Diagnoza - opis obszaru i ludności

Struktura demograficzna

W skład LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” wchodzi 8 gmin powiatu przemyskiego. Według danych statystycznych GUS na dzień 31 grudnia 2013 r. zamieszkuje go 59 896 osób (mniej niż średnia liczba mieszkańców objętych LSR/LSROR w latach 2007-2013 w województwie podkarpackim), co odpowiada o 2,81 % populacji Podkarpacia.

Tabela 1 Gęstość zaludnienia na 1 km²

	Ludność na 1 km ²					Zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
Bircza	25	26	26	26	27	-3,9	42,2	-0,6	-2,5	6,4
Fredropol	35	35	35	35	35	4,4	13,4	2,3	-11,5	3,1
Krasiczyn	39	40	40	41	41	18,6	-10,1	12,9	8,1	13,8
Medyka	102	105	105	106	107	8,7	30,1	-3,0	10,8	2,5
Orły	120	123	123	124	126	-3,2	27,1	1,3	7,3	9,8
Przemysł	83	91	92	93	94	-3,1	91,0	4,3	16,2	6,6
Stubno	44	46	46	46	45	-7,6	33,6	4,2	-7,3	-11,1
Żurawica	131	134	134	135	135	3,9	24,0	4,1	3,7	4,6

Źródło: BDL

W okresie obejmującym lata 2007 -2013 zmiany w liczbie ludności zamieszkującej obszar LGD charakteryzowała tendencja wzrostowa. W okresie 2007 - 2013 w obszarze działania LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” przybyło łącznie 2184 mieszkańców.

Tabela 2 Struktura wiekowa ludności

	2012	2013	2014
Liczba ludności ogółem na obszarze LGD	59 582	59 896	59 799
w wieku przedprodukcyjnym	12 347	12 098	11 728
w wieku produkcyjnym	38 417	38 781	38 858
w wieku poprodukcyjnym	8 818	9 017	9 213

Źródło: BDL

Tabela 3 Liczba mieszkańców w podziale na wiek

Wiek	2009	2010	2011	2012	2013
0 - 4	2586	2894	2841	2796	2723
5 - 9	2663	2767	2755	2796	2855
10 - 14	3533	3482	3273	3095	2961
15 - 19	4206	4131	4094	3917	3815
20 - 24	4292	4286	4281	4388	4327
25 - 29	4383	4492	4485	4411	4363
30 - 34	3724	3996	4068	4194	4367
35 - 39	3478	3797	3823	3922	3975
40 - 44	3326	3508	3586	3655	3709
45 - 49	3480	3534	3489	3503	3481
50 - 54	3674	3735	3753	3711	3694
55 - 59	2967	3191	3312	3427	3587
60 - 64	2061	2286	2469	2655	2765

65 - 69	1558	1534	1563	1682	1824
70 i więcej	4683	4774	4797	4727	4704

Źródło: BDL

Stan i struktura ludności pod względem wieku jest kluczowym czynnikiem decydującym o wielu kwestiach związanych m.in. z zasilaniem budżetu gmin i powiatów w podatki, kosztami edukacji czy wsparciem dla osób starszych. Obserwowana obecnie struktura ludności obszaru LGD (podobnie jak całej Polski) jest pod wieloma względami niekorzystna. W badanych latach średnio 64% mieszkańców było w wieku produkcyjnym. Wskaźnik ten pozostawał na zbliżonym poziomie w całym okresie analizy. Zmniejszyła się natomiast liczba osób w wieku przedprodukcyjnym z poziomu 20,72% w 2012 roku do 19,61% w 2014 roku (spadek o prawie 1% w okresie jedynie dwóch lat). Dodatkowo niekorzystny wydzźwięk tego zjawiska był spowodowany wzrostem liczby osób w wieku poprodukcyjnym z 14,80 % w 2012 r. do 15,41 %. Takie zmiany demograficzne skutkują coraz mniejszą grupą pracujących, którzy muszą ponosić koszty utrzymania rosnącej grupy niepracujących. Zjawisko to będzie się jeszcze pogłębiać w najbliższych latach.

Mała liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (dzieci i młodzieży) będzie wpływała w najbliższym czasie na zmniejszone zapotrzebowanie na usługi edukacyjne, a później na mniejszą liczbę osób w wieku produkcyjnym.

Swoje konsekwencje w najbliższych latach będzie też miała wzrastająca liczba osób w wieku poprodukcyjnym – w najbliższym czasie pojawi się największa fala osób przechodzących na emeryturę (nawet pomimo wydłużenia czasu pracy do 67 lat). Z drugiej strony kolejne roczniki w wieku przedprodukcyjnym, które będą podejmowały pracę zawodową są zdecydowanie mniej liczne i saldo osób w wieku produkcyjnym w najbliższych latach na analizowanym obszarze będzie ujemne.

Starzenie się społeczeństwa jest to zjawisko charakterystyczne dla całej Polski, którego długotrwałe konsekwencje będą miały bardzo duży wpływ na jakość i ilość kapitału społecznego warunkującego rozwój także LGD w perspektywie najbliższych 25 lat.

Tabela 4 Saldo migracji

	Saldo migracji				
	2009	2010	2011	2012	2013
Bircza	-18	5	-18	-14	-39
Fredropol	9	-21	8	-12	-4
Krasiczyn	36	23	57	20	41
Medyka	20	24	-14	28	-8
Orły	-26	11	20	27	26
Przemyśl	-31	27	17	62	65
Stubno	-23	2	8	-18	-27
Żurawica	0	27	31	34	26

Źródło: BDL

Na opisaną niekorzystną tendencję demograficzną obszaru objętego działaniem LGD składa się m.in. saldo migracji. W połowie gmin obszaru działania LGD saldo migracji jest ujemne.

Zaobserwowane zjawiska społeczne niosą za sobą poważne konsekwencje zarówno krótko, jak i długoterminowe. Planując cele i przedsięwzięcia w LSR należy tworzyć optymalne warunki dla osób w wieku produkcyjnym, aby chciały się osiedlać na terenie LGD, tu zakładać rodziny i realizować się zawodowo. Badania przeprowadzone wśród mieszkańców, a także wyniki konsultacji społecznych wyraźnie wskazują, że niezbędne jest tworzenie miejsc pracy, pobudzanie przedsiębiorczości (wspieranie rozwoju własnej działalności gospodarczej), oferowanie wsparcia merytorycznego dla podmiotów gospodarczych, wspieranie oddolnych inicjatyw społecznych, tworzenie szerokokorozumianej infrastruktury niezbędnej do zaspakajania zgłaszanych potrzeb indywidualnych oraz zbiorowych, zmieniającej się pod względem struktury wiekowej społeczności.

Polska od 1 stycznia 2013 r. prowadzi politykę ukierunkowaną na podnoszenie wieku emerytalnego dla kobiet i mężczyzn do 67. roku życia. Wprowadzone zmiany miały między innymi zahamować spadek liczby osób w wieku produkcyjnym w związku ze starzeniem się społeczeństwa i kurczącą się liczbą ludności naszego kraju – są to zjawiska nieuchronne, ponieważ rodzi się mało dzieci i wydłuża się czas naszego życia. W wyniku spadku urodzeń liczba dzieci w wieku nieprzekraczającym 14 lat zmniejszyła się w ciągu ostatnich 25 lat do 5,8 mln. To sprawiło, że podczas gdy

w 1990 r. prawie co czwarty mieszkaniec naszego kraju był w wieku nieprzekraczającym 14 lat, to w roku 2014 udział takich osób w ogólnej liczbie ludności wyniósł zaledwie 15 proc.

Na starzenie się społeczeństwa wpływ ma również zwiększająca się grupa osób w wieku 65 plus. Ich udział w ogólnej liczbie mieszkańców wzrósł z 10,2 proc. w 1990 r. do 15,3 proc. w roku 2014. Przy tym szczególnie szybko rośnie liczba osób w wieku sędziwym (80 lat i więcej). W 1990 r. było ich 740 tys., a w roku ubiegłym już ponad dwa razy więcej (ponad 1,5 mln). Głównie dlatego, że wydłuża się życie Polaków, ponieważ lepiej dbamy o zdrowie i lepiej się odżywiamy. W efekcie liczba ludności naszego kraju już za pięć lat ma być o prawie 300 tys. mniejsza niż obecnie, a za 20 lat o ponad 1,9 mln niższa. Co oczywiste, w związku z tym zmniejszać się będzie także liczba osób w wieku produkcyjnym. Po planowanym obniżeniu wieku emerytalnego już za pięć lat będzie ona niższa o ponad 1,2 mln, za 10 lat - o ponad 2,1 mln, za 15 lat o 2,5 mln, a za 20 lat - aż o 3,3 mln. Efekty takich działań odczuje na pewno cała gospodarka - zmniejszy się podaż pracy- a co za tym idzie, gospodarka będzie wolniej rosła. (źródło: Dziennik Gazeta Prawna).

Określenie grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR

Jednym z celów Lokalnej Strategii Rozwoju jest poprawa sytuacji grup defaworyzowanych ze względu na dostęp do rynku pracy. Analiza przeprowadzona na obszarze działania LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” pozwoliła na wskazanie grup szczególnie istotnych z punktu widzenia LSR- są to: osoby bezrobotne oraz nieaktywne zawodowo.

Tabela Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym				
	2009	2010	2011	2012	2013
Bircza	-18	5	-18	-14	-39
Fredropol	9	-21	8	-12	-4
Krasiczyn	36	23	57	20	41
Medyka	20	24	-14	28	-8
Orły	-26	11	20	27	26
Przemysł	-31	27	17	62	65
Stubno	-23	2	8	-18	-27
Żurawica	0	27	31	34	26

Źródło: BDL

Stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym na obszarze LSR wynosi 13,30 % i przekracza liczbę osób bezrobotnych w relacji do liczby osób w wieku produkcyjnym w województwie podkarpackim, który wyznaczono na poziomie 11,4%.

W wielu kluczowych opracowaniach z zakresu rynku pracy podkreśla się, że aktywność człowieka jest nie tylko sposobem jego porozumiewania się z innymi ludźmi i z otaczającym go światem, ale też warunkuje zaspokojenie wszystkich jego potrzeb zarówno biologicznych, społecznych, jak i kulturalnych. Jest też warunkiem pełnienia określonych ról społecznych, funkcjonowania w grupie, inaczej, bycia w społeczeństwie¹.

¹ J. Górniak, S. Mazur (red.), Diagnoza rynku pracy i wykluczenia społecznego w Małopolsce, s. 124

Grupa	Charakterystyka grupy i jej problemy	Obszary interwencji																																																																								
Osoby bezrobotne	<p>Osoba bezrobotna osoba niezatrudniona, nieprowadząca działalności gospodarczej i niewykonująca innej pracy zarobkowej, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia (w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy) (<i>według GUS</i>).</p> <p>W tabeli poniżej przedstawiono udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, który z roku na rok wzrasta. Sytuacja ta przedkłada się bezpośrednio na sytuację społeczno – gospodarczą mieszkańców.</p> <table border="1" data-bbox="408 992 785 1816"> <thead> <tr> <th></th> <th>2007</th> <th>2008</th> <th>2009</th> <th>2010</th> <th>2011</th> <th>2012</th> <th>2013</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Bircza</td> <td>12,7</td> <td>11,8</td> <td>14,6</td> <td>13,4</td> <td>14,7</td> <td>15,3</td> <td>16,6</td> </tr> <tr> <td>Fredropol</td> <td>12,1</td> <td>11,4</td> <td>12,8</td> <td>13,2</td> <td>13,2</td> <td>13,9</td> <td>13,7</td> </tr> <tr> <td>Krasiczyn</td> <td>11,9</td> <td>10,5</td> <td>13,2</td> <td>13,2</td> <td>12,7</td> <td>13,8</td> <td>14,6</td> </tr> <tr> <td>M dyka</td> <td>11,6</td> <td>11,7</td> <td>14,0</td> <td>13,3</td> <td>12,0</td> <td>12,1</td> <td>13,1</td> </tr> <tr> <td>Orły</td> <td>9,7</td> <td>8,4</td> <td>11,2</td> <td>10,7</td> <td>9,9</td> <td>10,6</td> <td>11,5</td> </tr> <tr> <td>Przemysł</td> <td>10,4</td> <td>10</td> <td>11,8</td> <td>10,7</td> <td>10,5</td> <td>11,8</td> <td>12,3</td> </tr> <tr> <td>Stubno</td> <td>12,5</td> <td>11,8</td> <td>13,3</td> <td>13,5</td> <td>11,8</td> <td>12,1</td> <td>12,9</td> </tr> <tr> <td>Żurawica</td> <td>10,9</td> <td>9,9</td> <td>11,3</td> <td>12,2</td> <td>12,0</td> <td>12,3</td> <td>13,3</td> </tr> </tbody> </table> <p>Do głównych problemów osób bezrobotnych należą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niski poziom wiedzy mieszkańców w zakresie możliwości uzyskania wsparcia finansowego, • kwalifikacje niedostosowane do aktualnych potrzeb rynku pracy, • niski poziom wykształcenia, • dyskryminacja osób bezrobotnych jako kandydatów na potencjalnych pracowników; • brak umiejętności autoprezentacji osób bezrobotnych podczas rozmów kwalifikacyjnych; • obniżona motywacja do podjęcia pracy osób pozostających bez pracy w dłuższym okresie; • podejmowanie nieoficjalnego zatrudnienia przez osoby długotrwale bezrobotne, • „szara strefa”. 		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Bircza	12,7	11,8	14,6	13,4	14,7	15,3	16,6	Fredropol	12,1	11,4	12,8	13,2	13,2	13,9	13,7	Krasiczyn	11,9	10,5	13,2	13,2	12,7	13,8	14,6	M dyka	11,6	11,7	14,0	13,3	12,0	12,1	13,1	Orły	9,7	8,4	11,2	10,7	9,9	10,6	11,5	Przemysł	10,4	10	11,8	10,7	10,5	11,8	12,3	Stubno	12,5	11,8	13,3	13,5	11,8	12,1	12,9	Żurawica	10,9	9,9	11,3	12,2	12,0	12,3	13,3	<p>Ponad 65% mieszkańców obszaru działania LGD, którzy wzięli udział w badaniu ankietowym jako główne problemy społeczno-gospodarcze obszaru LGD wskazało: dużą liczbę osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo (w tym znaczną część osób pozostających bez zatrudnienia powyżej 12 miesięcy), niską aktywność zawodową oraz niskie zarobki. z przeprowadzonej analizy wynika, że osoby bezrobotne stanowią najważniejszą grupę wymagającą wsparcia. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (według GUS) wzrósł z 11,5 w 2007 roku do 13,5 w 2013 roku i nadal rośnie, dlatego właśnie tę grupę uważa się za defaworyzowaną i należy ją wesprzeć w ramach realizacji LSR.</p> <p>Na obszarze objętym LSR szansą na zmniejszenie poziomu bezrobocia jest zakładanie i rozwój działalności gospodarczych, a w rezultacie tworzenie nowych miejsc pracy oraz pobudzanie aktywności mieszkańców poprzez udzielanie wsparcia i organizację działań aktywizacyjno – szkoleniowych.</p>
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013																																																																			
Bircza	12,7	11,8	14,6	13,4	14,7	15,3	16,6																																																																			
Fredropol	12,1	11,4	12,8	13,2	13,2	13,9	13,7																																																																			
Krasiczyn	11,9	10,5	13,2	13,2	12,7	13,8	14,6																																																																			
M dyka	11,6	11,7	14,0	13,3	12,0	12,1	13,1																																																																			
Orły	9,7	8,4	11,2	10,7	9,9	10,6	11,5																																																																			
Przemysł	10,4	10	11,8	10,7	10,5	11,8	12,3																																																																			
Stubno	12,5	11,8	13,3	13,5	11,8	12,1	12,9																																																																			
Żurawica	10,9	9,9	11,3	12,2	12,0	12,3	13,3																																																																			

Osoby nieaktywne zawodowo

Osoba nieaktywna zawodowo - osoba niepracująca i nieposzukująca pracy. W grupie osób nieaktywnych zawodowo znajdują się m.in.: osoby niewykazujące chęci do zatrudnienia mimo posiadania zdolności do podjęcia pracy, osoby starsze (w wieku emerytalnym) lub takie, które są w wieku produkcyjnym, ale uzyskały uprawnienia rentowe i nie zamierzają powrócić na rynek pracy. Stan bierności zawodowej dotyczy także osób niepełnosprawnych oraz młodzieży, która nie rozpoczęła jeszcze kariery zawodowej lub czasowo wycofała się z rynku pracy z powodu kontynuowania edukacji lub konieczności opieki nad dzieckiem, rodziną (*według GUS*).

Do głównych problemów tej grupy należą:

- nieefektywny i nieadekwatny do potrzeb rynku pracy system kształcenia,
- niski poziom wykształcenia,
- brak kwalifikacji zawodowych i trudności z ich podnoszeniem,
- niski poziom wiedzy na temat sposobów poszukiwania pracy,
- postrzeganie osób starszych jako mało elastycznych, niechętnych do podnoszenia kwalifikacji, ze złymi nawykami;
- pasywne postawy wobec poszukiwań pracy (wyższa aktywność w staraniach się o zasiłek przedemerytalny czy rentę niż o pracę);
- brak wiary w swoje możliwości, niechęć do zmian i podnoszenia kwalifikacji;
- wysokie wymagania pracodawców względem osób młodych wchodzących na rynek pracy);
- niedostateczne umiejętności wyboru ścieżki rozwoju zawodowego osób młodych
- brak znajomości perspektyw rozwoju rynku pracy;
- staże i praktyki nie przygotowują do przyszłego zawodu.

Ponad 54% mieszkańców obszaru działania LGD, którzy wzięli udział w badaniu ankietowym jako kluczowy problem społeczności lokalnej dużą ilość osób nieaktywnych zawodowo. Z przeprowadzonej analizy wynika, że osoby te stanowią znaczną grupę wymagającą wsparcia, ale skala problemu jest trudna do precyzyjnego określenia z wielu powodów. Ogólnodostępne dane GUS określają poziom bierności zawodowej jedynie na poziomie województwa podkarpackiego – wskaźnik ten rokrocznie wzrasta, ale nie można określić skali problemu na poziomie powiatu czy poszczególnych gmin. Diagnoza przeprowadzona na potrzeby LSR 2014-2020 jednoznacznie pokazała znacznie większą skalę problemu niż jest ona oszacowana. Osoby nieaktywne zawodowo bez wsparcia i aktywizacji coraz bardziej wycofują się z życia gospodarczego i społecznego, a z upływem czasu coraz trudniej im powrócić na rynek pracy. W obszarach wsparcia w LSR znalazły się więc działania aktywizacyjno – integracyjne osób należących do tej grupy społecznej. Duży wpływ na tę grupę społeczną będą miały też działania infrastrukturalne realizowane na obszarze LGD, gdyż pozwolą one stworzyć warunki i zaplecze techniczne do prowadzenia działań dla mieszkańców poszczególnych gmin czy miejscowości.

Zródło: Opracowanie własne

Charakterystyka gospodarki i przedsiębiorczości

Na obszarze działania LGD funkcjonują firmy zarówno z sektora publicznego, jak i prywatnego.

Tabela Struktura firm na obszarze działania LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” według form własności w latach 2007-2013

	Sektor publiczny - ogółem							Sektor prywatny - ogółem						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Bircza	23	21	21	22	18	17	17	306	308	309	317	317	332	347
Fredropol	21	20	20	20	19	19	19	178	183	182	190	184	195	215
Krasiczyn	8	8	9	9	9	9	9	319	323	337	354	342	343	357
Medyka	13	13	13	14	14	14	14	247	259	264	278	270	289	297
Orły	17	17	17	16	19	19	19	355	362	367	391	399	415	450
Przemysł	24	24	24	24	24	24	25	581	590	594	639	656	678	716
Stubno	13	13	12	12	11	11	11	161	173	169	169	162	172	177
Żurawica	27	28	28	28	28	27	27	523	551	565	583	573	583	602

Źródło: Dane statystyczne z publikatorów GUS, Bank danych lokalnych

Analiza powyższych danych wykazuje dominację firm z sektora prywatnego nad sektorem publicznym.

W 2013 roku liczba firm z sektora prywatnego w porównaniu do 2007 roku wzrosła o 491 podmiotów. Najliczniejszą grupę w sektorze prywatnym stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (blisko 80% firm).

Tabela Podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności oraz Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności

	Podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności					Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
Bircza	51	50	50	52	54	40	40	38	40	42
Fredropol	37	38	36	39	42	26	26	25	26	29
Krasiczyn	69	73	70	70	71	60	63	60	58	59
Medyka	45	46	45	47	48	33	33	32	34	35
Orły	45	47	48	50	53	36	37	38	38	42
Przemysł	69	67	68	69	73	57	56	57	56	59
Stubno	46	44	42	45	47	34	33	31	32	34
Żurawica	47	48	47	47	48	37	37	36	36	37

Źródło: Dane statystyczne z publikatorów GUS, Bank danych lokalnych

Powyższe dane wskazują wzrastającą tendencję w zakresie podmiotów wpisanych do rejestru, jak i osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Fakt ten świadczy o rozwoju lokalnym w zakresie przedsiębiorczości oraz aktywności gospodarczej mieszkańców.

Na uwagę zasługuje fakt sukcesywnego zwiększania się liczby fundacji i stowarzyszeń. W 2013 roku w porównaniu do 2007 roku powstały 73 nowe stowarzyszenia i organizacje społeczne prowadzące działalność gospodarczą. Świadczy to o rosnącej aktywności mieszkańców oraz wzroście realizacji działań na rzecz obszarów wiejskich objętych LSR.

Analizując strukturę prowadzonej działalności przez podmioty gospodarcze zarejestrowane w obszarze działania LGD (według danych GUS) można stwierdzić, że dominują tu firmy związane z przemysłem i budownictwem (ponad 28%), natomiast rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem zajmuje się niespełna 8% podmiotów.

Na analizowanym obszarze brak jest jednak firm, które realizują przedsięwzięcia innowacyjne. Dużym zagrożeniem dla firm działających w obszarze LGD jest ekspansja sieci handlowych na obszarze miast, wokół których funkcjonuje LGD. Grozi to wypieraniem, a co za tym idzie zanikaniem sektora małych firm handlowych. Z analiz ekonomicznych wynika również efekt spowolnienia w postaci braku kapitału na rozwój i inwestowanie w nowe dziedziny czy przedsięwzięcia, niski poziom dostępności funduszy pomocowych dla właścicieli małych firm oraz brak wsparcia merytorycznego dla osób chętnych na tworzenie mikroprzedsiębiorstw. W obszarze działania LGD mikroprzedsiębiorstwa stanowią najliczniejszą grupę przedsiębiorstw pod względem ich wielkości (ponad 96%), przedsiębiorstwa małe stanowią 3,5 %, a średnie niespełna 0,5%.

Dość dużym zagrożeniem dla lokalnych przedsiębiorstw w regionie jest też wzrost obciążeń fiskalnych wynikających z sytuacji budżetowej kraju – wpływające na kondycję finansową firm - skutkujące zmniejszeniem możliwości finansowania inwestycji, ograniczonymi możliwościami wykorzystania funduszy unijnych. Efektem nadmiernie restrykcyjnych przepisów i regulacji, zbyt skomplikowanych procedur oraz nakładania, zwłaszcza na małe i średnie firmy, zbyt wysokich obciążeń i danin na rzecz państwa może być wchodzenie do szarej strefy.

Obszary poszczególnych gmin są jednak odmienne pod kątem rzeźby terenu, co determinuje rozwój specyficznych gałęzi produkcji. Zalesione obszary południowej części stanowią bazę surowcową dla mieszkańców gmin pozbawionych materiału drzewnego. Liczne tartaki, sprzedaż i obróbka drewna, stanowią główną gałąź lokalnej gospodarki na obszarach południowych. Bogactwo surowca, niskie koszty transportu sprawiają, iż możliwy jest rozwój przemysłu związanego z surowcem drzewnym. Z kolei lepsze jakościowo gleby, występujące w części północnej, sprzyjają rozwojowi rolnictwa, zwłaszcza ekologicznego. „Specjalizacja” oczywiście nie narzuca ani też nie hamuje rozwoju innych gałęzi produkcji. Najważniejszy dla rozwoju działalności gospodarczej jest odpowiedni „klimat” inwestycyjny, zależny bardziej od czynników administracyjnych.

Podsumowując należy podkreślić, że posiadany potencjał gospodarczy oraz uwarunkowania zewnętrzne stwarzają możliwości dla rozwoju obszaru.

Charakterystyka branż z potencjałem rozwojowym oraz branż mających kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru

Korzystne położenie gmin objętych działaniem Lokalnej Grupy Działania (duża liczba lasów i obszarów atrakcyjnych turystycznie) wskazuje, że turystyka jest jednym z elementów rozwoju obszaru. W obecnej strukturze firm 64% podmiotów zajmuje się pozostałą działalnością – w tym przede wszystkim usługami. Jednakże, największą szansą dla rozwoju regionu jest sektor produkcyjny. Działalność firm w tym obszarze wpłynie w bardzo dużej mierze na rozwój gospodarczy, ponieważ z jednej strony wpłynie na utworzenie miejsc pracy dla mieszkańców lokalnej społeczności, z drugiej zaś na wzrost dochodów gmin.

Tworzenie oraz rozwój lokalnych firm, bez elementów wspomagających (takich jak: pomoc/doradztwo w zakresie pozyskiwania i rozliczania dofinansowań oraz organizacja szkoleń tematycznych, wprowadzenie możliwości zaliczkowania inwestycji czy uproszczenie procedur prawnych) nie będzie możliwe w sposób optymalny i efektywny. Duży obszar terenów inwestycyjnych stwarza ogromne możliwości dla rozwoju firm produkcyjnych z wykorzystaniem lokalnych produktów (na obszarze działania LGD istnieje bowiem duża liczba rolników oraz firm zajmujących się uprawą owoców i warzyw – w tym przede wszystkim gospodarstwa sadownicze w Żurawicy). w Gminie Orły w 2013 roku powstał „*rejon inwestycyjny*” podstrefy przemyskiej **Tarnobrzесьkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej**, która jest atrakcyjna pod względem inwestycyjnym przede wszystkim z powodu ulg i zwolnień podatkowych oraz położenia (bliskość granicy z Ukrainą, Autostrada A4). Analizując rozwój obszaru LGD pod kątem gospodarczym można stwierdzić, że staje się on coraz bardziej atrakcyjny dla tworzenia i rozwoju działalności gospodarczych, a szanse w postaci możliwości pozyskiwania funduszy ze źródeł zewnętrznych stwarzają atrakcyjne możliwości rozwoju.

Przedstawienie działalności sektora społecznego

Najlepszym przykładem integracji, rozwoju i aktywności społeczeństwa są zinstytucjonalizowane formy współpracy mieszkańców. Określenie to jest używane jako pojęcie zbiorcze dla wszystkich organizacji pozarządowych. Swoboda zrzeszania się ma umożliwić obywatelom równe, bez względu na przekonania, prawa

czynnego uczestniczenia w życiu publicznym i wyrażania zróżnicowanych poglądów oraz realizacji indywidualnych zainteresowań.

Organizacje i Stowarzyszenia społeczne działające na obszarze LGD stanowią bardzo ważny element życia kulturalnego i społecznego lokalnej społeczności. Zgodnie ze swoimi celami statutowymi prowadzą one bardzo różnorodną działalność na rzecz mieszkańców. Działalność ta obejmuje większość aspektów życia codziennego, w tym przede wszystkim: działalność na rzecz zachowania lokalnej historii i tradycji, szeroko rozumianą działalność charytatywną, działania na rzecz rozwoju kultury i sportu oraz wsparcie i pomoc w sytuacjach zagrożenia życia i zdrowia członków lokalnej społeczności.

Tabela Liczba organizacji pozarządowych działających na obszarze LGD

	Liczba organizacji pozarządowych
Bircza	35
Fredropol	19
Krasiczyn	8
Medyka	13
Orły	39
Przemyśl	27
Stubno	18
Żurawica	27
Łącznie	186

Źródło: KRS

W podziale na dziedziny, którym poświęcają się członkowie zaangażowani w działalność społeczną dominuje sport, jednakże prawie co czwarta organizacja to ochotnicza straż pożarna. Pozostałe zakresy działań to: wspieranie działalności kulturalnej, oświata i edukacja oraz inne. Podmioty społeczne funkcjonujące na obszarze LGD organizują imprezy i przedsięwzięcia promujące i upowszechniające rodzimą kulturę, dziedzictwo kulturowe, produkty i wyroby lokalne. Są to głównie wydarzenia związane z promocją lokalnej kultury, historii, tradycji i obrzędów oraz kultywujące lokalne dziedzictwo kulinarne. W ramach promocji obszaru oraz posiadanych walorów wydają także materiały promujące lokalne dziedzictwo kulturalne oraz kulinarne. Wiele stowarzyszeń i organizacji chętnie bierze udział w imprezach i przedsięwzięciach organizowanych przez gminne instytucje kultury. Jest to dla nich możliwość zaprezentowania swoich umiejętności i wyrobów zgromadzonej publiczności oraz szansa zmierzenia się z innymi. W okresie realizacji PROW 2007-2013 LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” organizowała szereg akcji promujących obszar i lokalną kulturę, w których lokalne organizacje i grupy nieformalne bardzo chętnie i aktywnie uczestniczyły.

Cześć prężniej działających organizacji społecznych działających na terenie gmin tworzących LGD realizuje projekty, które są sfinansowane lub współfinansowane przy udziale środków finansowych z funduszy unijnych oraz innych funduszy krajowych i zagranicznych (w tym przede wszystkim PROW, POKL, FIO, fundusze norweskie i szwajcarskie, itp.).

Warto zauważyć dość niski odsetek organizacji ukierunkowanych na działania dla osób starszych, co w odniesieniu do trendów demograficznych sygnalizuje potrzebę podejmowania działań w tej dziedzinie. Ponadto, niewiele kół gospodyń wiejskich ma charakter sformalizowany. W tym jednak przypadku jest to specyfika każdej niemal gminy w kraju. W rzeczywistości niemal każda miejscowość może pochwalić się grupą pań działających na rzecz kultywowania tradycji lokalnych. Brak osobowości prawnej uniemożliwia im jednak korzystanie z różnego rodzaju form wsparcia, w tym dofinansowań. Bariery przed formalizacją grupy są przede wszystkim przepisy prawne (konieczność prowadzenia księgowości, sprawozdań, rozliczeń) oraz brak w swoim gronie osób posiadających wiedzę i doświadczenie w tym zakresie. Członkowie tych nieformalnych grup to przede wszystkim osoby starsze czy gospodynie domowe. **Bardzo ważną kwestią jest więc pomoc tym organizacjom w kwestii prawnej oraz umożliwienie im rejestracji swoich działalności, a co za tym idzie – rozszerzenia zakresu działania i promocji regionu.**

Wskazanie problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem problemów ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz skali tych zjawisk

Problem społeczny to stan, który znaczna część społeczeństwa definiuje jako łamanie norm społecznych, będących dla nich szczególnie cennymi. Problemy społeczne stanowią istotną przeszkodę dla efektywnego funkcjonowania lokalnej społeczności oraz utrudniają bądź nawet uniemożliwiają realizację celów społecznych. Problemy społeczne mogą być opisywane pod względem wielu aspektów, do których należą m.in.: liczebność dotkniętych nimi osób, jej pozycja w strukturze społecznej, rodzaj i charakter zjawisk postrzeganych jako problem, miejsce problemu na skali ocen czy czas trwania. W każdej lokalnej społeczności można wskazać inne problemy społeczne uwarunkowane różnorodnymi aspektami.

Mieszkańcy społeczności lokalnej, u których podstawowe potrzeby są zaspokajane w najmniejszym stopniu lub są one niezaspokajane, żyją w biedzie lub nawet ubóstwie (*bieda* -brak dostatecznych środków materialnych dla zaspokojenia potrzeb jednostki, w szczególności w zakresie jedzenia, schronienia, ubrania, transportu oraz podstawowych potrzeb kulturalnych i społecznych, *ubóstwo* stanowi zagrożenie dla realizacji celów lub zadań życiowych).

Sposobów pomiaru ubóstwa jest wiele, jednakże na potrzeby diagnozy obszaru LSR przyjęto analizę gospodarstw domowych oraz osób korzystających z pomocy społecznej, co przedstawiają dane poniżej.

Tabela Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego oraz Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej.

	Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego					Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
Bircza	733	592	460	537	546	2958	2322	1752	1936	1939
Fredropol	699	671	438	524	439	2640	2264	1513	1951	1923
Krasiczyn	282	281	264	280	302	1009	939	869	888	945
Medyka	282	310	267	252	265	1152	1198	1014	889	953
Orły	376	243	267	320	362	1387	977	1019	1188	1341
Przemysł	541	534	534	498	503	2064	1899	1896	1778	1746
Stubno	171	173	174	169	168	702	713	665	666	657
Żurawica	522	485	437	438	458	1710	1593	1407	1396	1416

Źródło: BDL

Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w 2013 roku wynosiła 3043, co w porównaniu do roku 2009 ukazuje spadek o 15,61%. Natomiast liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych grup wieku w 2013 roku na obszarze LGD wynosiła 10920, co stanowi 18,23% ogółu mieszkańców tego terenu. Dla porównania – w 2009 r. wynosiła ona 13622 osób, co dawało 22,74% mieszkańców. Powyższe dane wyraźnie pokazują spadkową tendencję liczby osób oraz gospodarstw korzystających z pomocy społecznej, co jest bardzo korzystne dla mieszkańców i świadczy o wzroście dochodów ludności oraz poprawie standardów życia.

Skala wykluczenia społecznego

Wykluczenie społeczne polega na niezdolności do uczestnictwa w uznawanych za ważne aspektach życia społecznego. Zjawisko to wiąże się bezpośrednio z ubóstwem, ale jest pojęciem szerszym, gdyż oprócz niskich dochodów zwraca też uwagę na inne czynniki powodujące wyłączenie jednostek z funkcjonowania w życiu społecznym. Zależność między ubóstwem, a wykluczeniem społecznym może mieć charakter sprzężenia zwrotnego tzn. ubóstwo może powodować wykluczenie, ale i może być jego skutkiem.

Wykluczenie społeczne to zjawisko niezwykle złożone i wielowymiarowe, a przeciwdziałanie mu wymaga zintegrowanych podejść i działań różnych podmiotów i aktorów na różnych szczeblach. Podstawą do świadczenia skutecznej i efektywnej pomocy grupom i osobom, które doświadczają wykluczenia społecznego jest skuteczny monitoring zjawiska i prawidłowe zdiagnozowanie jego przyczyn. Opracowanie to powinno być zatem punktem wyjścia do projektowania skutecznych, efektywnych i adekwatnych polityk i programów publicznych w zakresie aktywizacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, jak również tych, które są już wykluczone. Znaczący problematyki wyszczególniają przy tym trzy zasadnicze wymiary (aspekty), w jakich dochodzi do wykluczenia społecznego:

- **sfera ekonomii** - wykluczenie oznacza brak aktywności na rynku pracy i w procesie konsumpcji dóbr
- **sfera społeczno-kulturalna** - wykluczenie oznacza załamanie relacji rodzinnych, sąsiedzkich, przyjacielskich i koleżeńskich, a także brak udziału w instytucjach oświatowych i kulturalnych
- **sfera polityczna** – wykluczenie odnosi się do braku partycypacji politycznej.

Na obszarze działania LGD odsetek osób zagrożonych wykluczeniem społecznym wynosi 44 %, natomiast odsetek osób wykluczonych wynosi 17,7 %².

Dokonana analiza³ pozwala wskazać główne czynniki, które sprzyjają występowaniu wykluczenia społecznego na obszarze ośmiu badanych gmin. Do najważniejszych należą:

- ✓ Ubóstwo
- ✓ Bezrobocie
- ✓ Niepełnosprawność oraz wzrastająca liczba osób niepełnosprawnych
- ✓ Zagrożenie bezrobociem osób niepełnosprawnych
- ✓ Potrzeba ochrony macierzyństwa, a także utrudniony dostęp do takich istotnych z punktu widzenia aktywności zawodowej matek instytucji jak żłobki i przedszkola
- ✓ Długotrwała lub ciężka choroba
- ✓ Alkoholizm
- ✓ Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego
- ✓ Wiejski charakter gmin i co za tym idzie stosunkowo duża liczba podmiotów gospodarczych trudniących się rolnictwem
- ✓ Znaczny udział osób w wieku 50 lat i więcej wśród ogółu mieszkańców gmin, który jest wskaźnikiem postępującego procesu starzenia się społeczności
- ✓ Lokalne rynki pracy o charakterze stagnacyjnym
- ✓ Niski poziom wykształcenia oraz brak doświadczenia zawodowego osób bezrobotnych

W świetle diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej z uwzględnieniem analizy wyzwań i potrzeb istnieje silna korelacja w występowaniu zjawiska bierności zawodowej i wykluczenia społecznego. Mieszkańców wsi cechuje stosunkowo niska aktywność w zakresie kształcenia i podnoszenia kwalifikacji zawodowych i mobilność zawodowa. Dlatego szczególnie ważne są działania z zakresu aktywnej integracji ukierunkowane na zwiększanie szans na rynku pracy i w efekcie zatrudnienie.

Dostęp do miejscowej infrastruktury

Infrastruktura techniczna determinuje w znacznym stopniu jakość życia mieszkającej na tym terenie ludności. Wyposażenie obszaru działania LGD w infrastrukturę techniczną ma ogromny wpływ na jego rozwój oraz stanowi jeden z podstawowych czynników kształtujących jego atrakcyjność i konkurencyjność. W ostatnich latach dzięki wykorzystywaniu przez gminy zewnętrznych źródeł finansowania stan infrastruktury na obszarze LGD znacznie

²Badanie własne LGD, *Wykluczenie społeczne w wybranych gminach powiatu przemyskiego. Analiza zjawiska w gminie: Stubno, Medyka, Przemysł, Fredropol, Krasieczyn, Orły, Bircza, Żurawica.*

³j.w.

się poprawił, jednakże nie zaspokaja on jeszcze potrzeb lokalnej społeczności. W badaniu ankietowym 53% badanych wykazało niewystarczającą lub niedostosowaną do potrzeb infrastrukturę techniczną.

Stan wyposażenia obszaru działania LGD w wodociąg, kanalizację i sieć gazową, określa odsetek mieszkańców korzystających z instalacji w odniesieniu do ogółu ludności gminy.

Tabela *Odsetek mieszkańców korzystających z instalacji w odniesieniu do ogółu ludności gminy.*

	Odsetek mieszkańców korzystających z instalacji w odniesieniu do ogółu ludności gminy		
	wodociąg	kanalizacja	gaz
	2013	2013	2013
POLSKA	88	65,1	52,4
Region wschodni	81,9	56,5	47,6
Obszar LGD	61,98	51,09	51,34
Bircza	13,5	21,9	4,5
Fredropol	7,8	33,4	5,3
Krasiczyn	63,2	59,3	51,2
Medyka	94,3	70,0	70,9
Orły	97,0	67,4	78,7
Przemyśl	37,2	36,4	70,0
Stubno	89,1	58,1	53,2
Żurawica	93,7	62,2	76,9

Źródło: BDL

Analizując powyższe dane widać braki w wyposażeniu obszaru objętego działaniem LGD w infrastrukturę zarówno wodociągową, kanalizacyjną, jak i gazową w odniesieniu do obszaru Polski we wszystkich obszarach, w odniesieniu do regionu wschodniego – w wodociągach i kanalizacji. Porównując jednak dane z poszczególnych gmin widać ogromne różnice w korzystaniu z infrastruktury (w przypadku wodociągów różnica w odsetku osób korzystających pomiędzy skrajnymi gminami wynosi 89,2 % ludności, w kanalizacji – 48,1%, w gazie – 74,2%). Różnice te wynikają przede wszystkim z braku środków finansowych na realizację inwestycji infrastrukturalnych, niekorzystnemu położeniu lub ograniczeniom prawnym.

Dostęp do kultury

Poprawa jakości życia mieszkańców, ich aktywizacja oraz kultywowanie lokalnych tradycji zależy w dużej mierze od dostępności dóbr szeroko rozumianej kultury. Remonty i wyposażenie obszaru działania LGD w infrastrukturę kulturalną ma ogromny wpływ na jego rozwój obszaru oraz stanowi jeden z podstawowych czynników kształtujących jego unikalność, atrakcyjność i konkurencyjność. Na analizowanym obszarze w 2013 roku działało łącznie 30 domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic oraz 29 bibliotek i ich filii. W przeciągu ostatnich kilku lat liczba placówek nie zmieniła się, a dzięki wykorzystywaniu środków ze źródeł zewnętrznych (w tym szczególnie PROW 2007-2013) warunki lokalowe oraz wyposażenie tych obiektów znacznie się poprawiły, jednakże działalność kulturalna, prowadzona przez te instytucje, jest nadal niewystarczająca w stosunku do potrzeb lokalnej społeczności. W badaniu ankietowym przeprowadzonym na potrzeby opracowywania LSR 2014-2020 aż 72 % osób wskazało:

- w zakresie infrastruktury: *slabe wyposażenie obiektów kulturalnych oraz ich niskie wykorzystanie, słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna i sportowo – rekreacyjna, słabe wyposażenie organizacji pozarządowych i Kół Gospodyń Wiejskich* (dane z Analizy SWOT),
- w zakresie przedsięwzięć: *brak szkoleń i warsztatów, brak wsparcia aktywności fizycznej mieszkańców (siłownia, zajęcia sportowe), brak przedsięwzięć aktywizacyjnych i integracyjnych dla mieszkańców lokalnych społeczności, brak środków finansowych na realizację działań aktywizacyjnych* (dane z Analizy SWOT).

Przeprowadzona diagnoza w dalszej mierze wskazuje na duże braki w sferze kulturalnej zarówno w zakresie infrastruktury, jak i organizowanych przedsięwzięć. W celu zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej oraz stworzenia możliwości rozwoju kulturalnego i kultywowania tradycji i zwyczajów niezbędne jest określenie w LSR działań służących realizacji tych celów.

Spójność obszaru LSR

Spójność obszaru objętego LSR 2014-2020 występuje na wielu płaszczyznach. Oprócz spójności przestrzennej/terytorialnej (opisanej w Rozdziale I niniejszej strategii) obszar jest spójny pod następującymi elementami:

- **Spójność przyrodnicza:** Powierzchnia obszaru, choć zróżnicowana geologicznie i morfologicznie, stanowi wzajemnie powiązany i uzupełniający się układ. Południowa część obszaru objętego LSR, w przeważającej części stanowi obszar pagórkowaty, w większości zalesiony (gmina Krasiczyn, Bircza i Fredropol), przechodzący stopniowo w obszar płaski, praktycznie bezleśny (Gmina Medyka i Orły). Południowa część obszaru LSR stanowi zarazem naturalną granicę pomiędzy Pogórzem Przemysko-Dynowskim a pasmem Bieszczadów.
- **Spójność historyczna:** obszar gmin należących do LGD to teren leżący na styku wielkich kultur Wschodu i Zachodu. Jest to ziemia o przebogatej, burzliwej, przeszło tysiącletniej historii, o której w części tylko przypominają, zachowane do dziś pamiątki i zabytki kultury materialnej. Podobieństwo doświadczeń historycznych jest spoiwem łączącym wspólnotę terytorialną. Zachowane dziedzictwo kulturowe obejmuje głównie: obiekty sakralne (kościół, cerkwie, cmentarze, kapliczki), zespoły dworskie i zamki oraz budowle militarne – Forty Twierdzy Przemysł.
- **Spójność kulturowa:** Obszary pogranicza zawsze odznaczały się swoistą specyfiką kulturową. Pogranicza kultur - miejsca „styku kulturowego” powodowały powstawanie nowych, specyficznych form kulturowych. Wspólna historia i dziedzictwo kulturowe, na które składają się zachowane dobra kultury materialnej i duchowej, są spoiwem łączącym członków LGD.

Równie ważnym czynnikiem kształtowania lokalnej tożsamości kulturowej jest działalność zespołów ludowych, kapel, chórów, zespołów tanecznych, kółek zainteresowań, amatorskich teatrów i innych form twórczej aktywności, zarówno zinstytucjonalizowanej, jak i indywidualnej. Wielość form kulturalnej i twórczej ekspresji pozwala nie tylko na podtrzymanie lokalnych tradycji, ale także na dotarcie, w nowoczesny sposób do młodego pokolenia.

Niebagatelną rolę w podtrzymaniu tradycji i zwyczajów lokalnych mają organizacje pozarządowe oraz Koła Gospodyń Wiejskich. Działalność tych grup ma kluczowe znaczenie dla lokalnych wspólnot. Realizacja wspólnych przedsięwzięć w tym: imprez, festiwali, warsztatów i konkursów umożliwia wymianę doświadczeń, jest okazją do zaprezentowania się, ale przede wszystkim jeszcze bardziej integruje społeczność zamieszkujejącą obszar LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA”. Takie działania sprzyjają kultywowaniu lokalnych tradycji i zwyczajów, promując regionalne dziedzictwo kulturowe.

Opis produktów lokalnych, tradycyjnych i regionalnych, podkreślających specyfikę danego obszaru

Obszar LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” wyróżnia się wiekową tradycją wytwarzania wielu produktów lokalnych. W ostatnich latach obserwuje się wzrost zainteresowania zarówno ze strony mieszkańców, jak i osób spoza obszaru, popularyzacją lokalnych produktów – będących wyróżnikiem ich regionu. Wśród produktów lokalnych wyróżnić można następujące kategorie: rzeźbiarstwo, malarstwo, wikliniarstwo, bibułkarstwo, haft i szydełkowanie, bartnictwo. Do produktów tradycyjnych charakterystycznych dla obszaru LGD należą również produkty kulinarne wyróżniające region, ściśle związane i wytwarzane tylko na tym obszarze.

Lokalne produkty: Stworzenie lokalnego produktu, jednoznacznie kojarzącego się z regionem, to perspektywa kilku lat. Obecnie na obszarze działania LGD zarejestrowane są dwa produkty regionalne:

- **Karp po starzawsku** (z terenu Gminy Stubno) - Ryba pokrojona „na dzwonka”, po bokach zewnętrznych otoczona skórka. Karp ten przyrządzany jest w tradycyjny sposób przy użyciu takich składników jak: cebula, śmietana i sól.

- **Dereń kiszony podkarpacki** (z terenu Gminy Żurawica) – kiszone owoce derenia koloru od jasnozielonego do oliwkowego; na przekroju – od jasnożółtego do zielonego.

W celu zachowania lokalnych produktów/receptur oraz stworzenia możliwości ich promowania LGD będzie prowadziła działania mające na celu identyfikację, wpisanie na listę produktów regionalnych i ich promocję.

Dziedzictwo kulturowe/histeryczne

Obszar LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” jest bardzo bogaty w zabytki i dziedzictwo kulturowe. Zachowane obiekty przedstawiają wszystkie okresy i style, prezentując różne typy budowli drewnianych i murowanych. Na terenie objętym LSR znajduje się bardzo wiele pozostałości historycznych, które obejmują głównie: obiekty sakralne tj. kościoły i kapliczki z XIX i początku XX wieku, zespoły pałacowe i dworskie oraz obiekty militarne - fortyfikacje bastionowe (XVI wiek).

Do najstarszych sakralnych obiektów architektury drewnianej zaliczyć należy *Kościół w Medyce* /początek XVII wieku/, natomiast do najstarszych zabytków architektury murowanej zaliczyć należy:

- Zespół Pałacowo-Parkowy w Krasieczynie /XVI w./,
- Cerkiew obronna w Posadzie Rybotyckiej /przełom XVI i XVII w./,
- Dwór obronny w Sierakoścach /początek XVII w./,
- Zespół małomiasteczkowy drewniano-murowany w Kalwarii Paclawskiej,
- Kompleks obronny budowli i umocnień Twierdzy Przemyśl.

Najcenniejsze jednak zabytki Powiatu Przemyskiego, będące wizytówką tego obszaru, to:

- **Zespół Zamkowo – Parkowy w Krasieczynie** (jeden z najcenniejszych pomników architektury renesansowo – manierystycznej w Europie, zwany jest perłą renesansu - zabytek klasy "0"),
- **Sanktuarium Męki Pańskiej i Matki Bożej w Kalwarii Paclawskiej** (ze względu na szczególny kult Męki Pańskiej, nazwane Jerozolimą Wschodu; ze względu na obecność cudownego obrazu Matki Bożej i umiłowanie Maryi przez wiernych, zwane Jasną Górą Podkarpacia),
- **Twierdza Przemyśl** (zespół obiektów obronnych, jedna z 200 wielkich fortyfikacji stałych istniejących w Europie w 1914 roku oraz trzecia co do wielkości twierdza (po Antwerpii i Verdun)
- **Arboretum i Zakład Fizjografii w Bolestraszycach** (jeden z najcenniejszych cennych zabytków przyrody i kultury).

Rozdział IV Analiza SWOT dla obszaru objętego LSR

Identyfikacja słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju została opracowana na podstawie konsultacji społecznych przeprowadzonych z mieszkańcami gmin wchodzących w skład LGD z wykorzystaniem wiedzy i doświadczenia osób zaangażowanych w proces opracowywania LSR. Zgodnie z metodologicznymi założeniami analizy SWOT proces planowania strategicznego oparto na wiedzy członków lokalnej społeczności. Wykorzystując zebrane informacje wypracowano poniższe zestawienie słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń rozwoju obszaru w obrębie Lokalnej Grupy Działania

Mocne strony	Słabe strony
Zasoby przyrodniczo - turystyczne	
<ul style="list-style-type: none"> • Czyste środowisko naturalne • Teren atrakcyjny turystycznie • Bogate walory przyrodnicze • Chronione gatunki roślin i zwierząt • Duże zasoby leśne • Duże skupisko bociana białego • Sąsiedztwo trasy „Green Velo” • Szlaki turystyczne, ścieżki dydaktyczno – edukacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> • Pogarszający się stan środowiska naturalnego • Tereny zalewowe • Brak zintegrowanej informacji turystycznej • Słaba promocja walorów przyrodniczo – turystycznych regionu • Niskie wykorzystanie zasobów przyrodniczo – turystycznych
Dziedzictwo kulturowe i historyczne	
<ul style="list-style-type: none"> • Duża liczba zabytków • Bogata kultura i dziedzictwo regionalne • Szlak architektury drewnianej • Unikatowe Forty Twierdzy Przemyśl • Rozwinięte rzemiosło ludowe/rękodzielnictwo • Produkty lokalne i tradycyjne • Bogate tradycje i doświadczenie w produkcji rolnej 	<ul style="list-style-type: none"> • Zły stan zabytków i obiektów sakralnych • Brak promocji lokalnego dziedzictwa regionu (brak materiałów informacyjno – promocyjnych: map, publikacji, folderów, przewodników, itp.) • Brak zainteresowania młodzieży historią i zabytkami regionu • Słabe oznakowania miejsc historycznych • Brak przedsięwzięć służących kultywowaniu lokalnego dziedzictwa
Infrastruktura	
<ul style="list-style-type: none"> • Duża liczba obiektów kulturalnych, turystycznych i sportowo – rekreacyjnych • Dużo terenów pod inwestycje/działalność gospodarczą • Zadbane centra miejscowości • Bliska odległość do miasta, położenie przy drodze krajowej • Bliskość granicy państwa/Unii Europejskiej • Bliskość autostrad, przebieg istotnych szlaków komunikacyjnych • Bliska odległość kompleksu wczasowego w Arłamowie 	<ul style="list-style-type: none"> • Zły stan techniczny obiektów kulturalnych oraz ich niskie wykorzystanie • Słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna i sportowo - rekreacyjna • Słabe wyposażenie organizacji pozarządowych i Kół Gospodyń Wiejskich • Niedostateczna funkcjonalność i estetyka przestrzeni publicznej • Zły stan infrastruktury publicznej, brak chodników i przejść dla pieszych • Brak dostępu do szerokopasmowego Internetu • Słaba infrastruktura techniczna
Sfera gospodarcza	
<ul style="list-style-type: none"> • Dobra infrastruktura dla rozwoju działalności gospodarczej • Mieszkańcy posiadający zasoby i surowce umożliwiające podjęcie działalności i rozwój lokalny • Doświadczenie w wykorzystywaniu zewnętrznych źródeł finansowania działalności • Duże wykorzystanie środków unijnych • Dobre zaplecze agroturystyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • Duża liczba osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo (w tym znaczna część osób pozostających bez zatrudnienia powyżej 12 miesięcy) • Niska aktywność zawodowa • Niskie zarobki • Migracja zarobkowa • Słabo rozwijający się sektor usług, który nie potrafi wykorzystać uwarunkowań lokalnych

	<ul style="list-style-type: none"> • Słaby rozwój przedsiębiorstw z powodu braku środków finansowych • Brak wiedzy odnośnie prawnych, fiskalnych i podatkowych aspektów prowadzenia działalności gospodarczej • Mała liczba dużych przedsiębiorstw • Rozdrobnione gospodarstwa rolne • Trudności proceduralne w podjęciu działalności gospodarczej • Nieznaczące wykorzystanie odnawialnych źródeł energii • Brak długofalowych programów dotyczących rozwoju rolnictwa, przetwórstwa, skupu • Brak innowacyjnych rozwiązań w gospodarce
Kapitał społeczny	
<ul style="list-style-type: none"> • Aktywne społeczeństwo • Duża liczba osób deklarujących chęć rozpoczęcia działalności gospodarczej • Duża liczba młodych i wykształconych osób • Doświadczenie mieszkańców w realizacji operacji współfinansowanych ze źródeł zewnętrznych • Duża liczba organizacji kultywujących lokalne dziedzictwo kulturowe i historyczne • Prężnie działające organizacje sportowe i turystyczne • Wielokulturowość • Zapał działaczy społecznych • Wzrost zainteresowania tworzeniem organizacji pozarządowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Niski poziom wiedzy mieszkańców w zakresie możliwości uzyskania wsparcia finansowego • Niski poziom wiedzy mieszkańców w zakresie ochrony środowiska i przeciwdziałaniu zmianom klimatycznym • Brak punktów informacyjnych o możliwościach otrzymania dofinansowania, brak pomocy prawnej i technicznej) • Brak szkoleń i warsztatów • Brak wsparcia aktywności fizycznej mieszkańców (siłownia, zajęcia sportowe) • Brak przedsięwzięć aktywizacyjnych i integracyjnych dla mieszkańców lokalnych społeczności, • Brak środków finansowych na realizację działań aktywizacyjnych i kulturowych • Kwalifikacje mieszkańców niedostosowane do aktualnych potrzeb rynku pracy • Małe zainteresowanie młodzieży działaniem w stowarzyszeniach • Niewystarczające wsparcie samorządu • Niski poziom wykształcenia, szczególnie wśród osób z grup defaworyzowanych • Konflikty lokalne i brak integracji społecznej
Szanse	Zagrożenia
Zasoby przyrodniczo - turystyczne	
<ul style="list-style-type: none"> • Promocja zasobów przyrodniczo - turystycznych • Rozwój turystyki • Rosnący popyt na agroturystykę i turystykę weekendową • Rozpropagowanie walorów turystycznych i przyrodniczych obszaru LGD • Wzrost świadomości ekologicznej • Realizacja działań służących ochronie środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak dbałości o wspólne dobra • Coraz bardziej restrykcyjna polityka państwa w zakresie ochrony środowiska
Dziedzictwo kulturowe i historyczne	
<ul style="list-style-type: none"> • Konserwacja i restauracja obiektów zabytkowych • Promocja i ochrona dziedzictwa kulturowego i historycznego • Zachowanie i kultywowanie lokalnych tradycji i zwyczajów 	<ul style="list-style-type: none"> • Zapomnienie tradycji i zwyczajów lokalnych dziedzictwa kulturowego • Starzenie się społeczeństwa • Brak poszanowania dla dóbr kultury i dziedzictwa historycznego

<ul style="list-style-type: none"> • Przywrócenie pamięci o ważnych historycznych miejscach • Zwiększenie zainteresowania społeczeństwa historią regionu 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak polityki architektonicznej zawierającej elementy dziedzictwa kulturowego powodującej zanik tożsamości kulturowej regionu
Infrastruktura	
<ul style="list-style-type: none"> • Remonty i wyposażenie obiektów kulturalnych, turystycznych i sportowo - rekreacyjnych • Wykorzystanie wyrobisk poźwirowych na tworzenie kąpielisk • Modernizacja obiektów użyteczności publicznej 	<ul style="list-style-type: none"> • Duży ruch na drogach powiatowych • Zagrożenia powodziowe • Brak poszanowania estetyki przestrzeni wiejskiej • Wypadki drogowe
Sfera gospodarcza	
<ul style="list-style-type: none"> • Pozyskiwanie dofinansowań na tworzenie i rozwój przedsiębiorstw • Pomoc/doradztwo w zakresie pozyskiwania i rozliczania dofinansowań oraz organizacja szkoleń tematycznych • Wprowadzenie możliwości zaliczkowania inwestycji • Rozwój turystyki i agroturystyki • Uproszczenie procedur prawnych • Rozwój gospodarstw ekologicznych – produkcja zdrowej żywności • Wzrost dostępu do źródeł informacji 	<ul style="list-style-type: none"> • Rosnące bezrobocie i szara strefa • Skomplikowane procedury pozyskiwania środków pomocowych • Brak zaliczkowania inwestycji przez środki unijne • Zła polityka podatkowa Państwa • Wysokie koszty w zakresie inwestycji technicznej • Wysokie wymagania narzucane przez unijne dyrektywy • Biurokracja
Kapitał społeczny	
<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie do organizacji społecznych • Aktywizacja i integracja społeczeństwa • Korzystanie z „dobrych praktyk” • Wzmocnienie kapitału społecznego • Zwiększenie aktywności grup wykluczonych • Szkolenia, kursy podnoszące kwalifikacje i umiejętności • Aktywniejsza współpraca z władzami publicznymi • Napływ turystów z kraju i zagranicy • Współpraca z instytucjami i stowarzyszeniami nad opracowywaniem wspólnych projektów oraz pozyskiwanie środków finansowanych 	<ul style="list-style-type: none"> • Patologie społeczne • Niechęć do zmian • Brak akceptacji pojawiających się pomysłów innowacyjnych • Migracja ludności • Starzenie się społeczeństwa • Wykluczenie społeczne • Spadek przyrostu naturalnego • Słaby rozwój fizyczny dzieci • Mentalność mieszkańców w zakresie korzystania z zewnętrznego wsparcia • Obawa potencjalnych Beneficjentów przed realizacją wniosków • Brak świadomości potrzeby aktywnego stylu życia i ruchu • Brak możliwości krzewienia kultury i groźba upadku kulturalnego wśród młodzieży • Brak tolerancji • Wycofywanie się z życia społecznego • Uzależnienie od telewizji i Internetu • Niedostosowywanie systemu kształcenia do potrzeb rynku pracy

Wnioski wynikające z analizy SWOT:

W analizie SWOT zostały zawarte wnioski, które wynikają bezpośrednio z diagnozy obszaru i będą wspierane przez podejście RLKS w ramach PROW 2014-2020. Przedstawiona strategia bazować będzie na przezwyciężeniu słabych stron i zagrożeń poprzez wykorzystanie silnych stron i szans.

Realizacja przedsięwzięć zawartych w LSR koncentrować się będzie na:

- Wsparciu lokalnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i sportowej

- Zachowaniu lokalnego dziedzictwa historycznego i kulturowego
- Rozwoju przedsiębiorczości na obszarze wiejskim
- Ochronie i wykorzystaniu zasobów przyrodniczych i kulturowych regionu
- Kulturowaniu lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego
- Wzmacnianiu kapitału ludzkiego poprzez podnoszenie wiedzy, umiejętności i aktywności społeczności lokalnej

Najważniejszym wnioskiem wynikającym z przeprowadzonej analizy jest fakt, iż obszar na którym działa LGD jest bogaty w zasoby naturalne, przyrodnicze, historyczne i kulturowe, które są niedostatecznie wykorzystane, szczególnie turystycznie. Bezpośredni związek z tym zagadnieniem ma ciągle zbyt mało aktywna promocja regionu na zewnątrz. To stwierdzenie przyczynia się do konieczności traktowania zagadnienia wspierania lokalnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i sportowej z wykorzystaniem zasobów naturalnych jako jednego z podstawowych działań LSR. Wykorzystanie tych potencjałów wymaga podjęcia działań związanych z wyposażeniem obszaru w niezbędną infrastrukturę. Poza inwestycjami potrzebna jest również zintegrowana i przemyślana promocja tego obszaru działania LGD.

Dużym problemem mieszkańców lokalnej społeczności jest brak miejsc pracy oraz niski poziom przedsiębiorczości, na co wpływa przede wszystkim brak środków finansowych i niewykorzystane surowce i zasoby umożliwiające podjęcie działalności. Na obszarze LGD niewielu przedsiębiorców znalazło niszę produkcyjną w postaci ekologicznej żywności i nie potrafią jej do końca wykorzystać. Biorąc pod uwagę rosnący rynek tego typu towarów należy w dalszym ciągu wspierać rozwój zarówno produkcji, jak i zbytu towarów ekologicznych. Część osób prowadzących działalność powinna wykorzystać szanse, jakie stworzy rozwijający się sektor turystyczny, natomiast część osób powinna podjąć lub zdywersyfikować działalność w kontekście potrzeb społeczności lokalnej. Takie działania pozwolą na rozwój produkcji oraz zwiększenie wachlarza usług na obszarach wiejskich czyniąc je atrakcyjniejszymi do zamieszkania.

Obszar objęty LSR jest bardzo bogaty zarówno w obiekty zabytkowe, jak i lokalną kulturę i tradycję. Starzenie się społeczeństwa oraz brak zainteresowania osób młodych kulturą regionu przyczynia się jednak do niszczenia i degradacji obiektów zabytkowych oraz zanikania dziedzictwa kulturowego i historycznego. Z tego powodu niezbędne jest podjęcie działań mających na celu zachowanie lokalnej infrastruktury historycznej i kulturalnej oraz kultywowanie tradycji i zwyczajów. Planowane przedsięwzięcia wpłyną zarówno na rozwój regionu, jak i na postawy społeczne oraz mentalność członków lokalnej społeczności.

Mieszkańcy obszaru LGD wykazują się sporą aktywnością, szczególnie w zakresie działalności organizacji pozarządowych. Aktywność ta jest jednak hamowana przez postawy społeczne wynikające z wysokiego bezrobocia czy niskiego poziomu wykształcenia oraz z powodu braku środków finansowych. Z tego względu, dla zachowania integralności wspólnoty LGD, konieczne jest podjęcie działań zmierzających do zachowania i podniesienia aktywności mieszkańców poprzez większe zaangażowanie ich w działalność kulturalną, edukacyjną oraz sportową. Działania te powinny przynieść pozytywne efekty w sferze społecznej (podtrzymanie tożsamości i przywiązania do obszaru LGD, większa integracja społeczna, zahamowanie migracji) oraz gospodarczej (wykorzystanie oddolnych inicjatyw mieszkańców do poprawy wizerunku tego obszaru).

V. Cele i wskaźniki

Realizacja Lokalnej Strategii Rozwoju ma pozwolić na zrealizowanie celów i osiągnięcie wskaźników określonych na podstawie diagnozy obszaru. Cele i wskaźniki wynikają ze specyfiki obszaru i są efektem zastosowania partycypacyjnych metod konstruowania LSR. Proces ten przebiegał w następujący sposób:

1. zebranie informacji o potrzebach (problemach) mieszkańców obszaru;
2. analiza zebranego w trybie konsultacji materiału, konfrontacja z diagnozą obszaru oraz analizą SWOT, uwzględnienie zebranych w trakcie konsultacji społecznych informacji przy definiowaniu celów ogólnych, celów szczegółowych i przedsięwzięć;

3. uzupełnienie diagnozy obszaru i analizy SWOT po konsultacjach ze społecznością lokalną na podstawie zgłaszanych uwag,

4. wyznaczenie w trakcie realizowanych konsultacji celów ogólnych, celów szczegółowych i przedsięwzięć oraz wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania.

Efektom tak zastosowanego podejścia są wypracowane cele, przedsięwzięcia i wskaźniki. Uznano, iż najbardziej adekwatne do problemów i specyfiki obszaru tym samym oczekiwań społecznych, są następujące cele zaprezentowane na schemacie obok.

Tak sformułowane cele ogólne stanowiły podstawę do wypracowania wg. powyższej metodologii celów powiązanych, tj. szczegółowych, przypisanych do każdego z celów ogólnych i w dalszej konsekwencji poszczególnych przedsięwzięć. Poprzez realizację przyjętych do realizacji celów, LSR będzie sprzyjać osiągnięciu celów przekrojowych PROW 2014-2020, tj. ochrona środowiska, przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz innowacyjności.

1.0		Poprawa estetyki wiejskiej			
CEL OGÓLNY I		Wspieranie lokalnego zaplecza turystycznego i rekreacyjnego Zachowanie lokalnej infrastruktury historycznej i kulturalnej			
CELE SZCZEGÓLNE		Wskaźniki odkształcania dla celu ogólnego			
		Jednostka miary	Stan początkowy 2016 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych/ sposób pomiaru
w1.0	Wzrost odsetka osób deklarujących poprawę stanu infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej oraz kulturowo – historycznej obszaru LGD o 20 %	Procent	43	63	Badania własne LGD przeprowadzone w grudniu 2015 r. na próbie 800 osób spośród, których 344 określiło, że stan infrastruktury jest zadowalający. Pomiar wskaźnika nastąpi w 2023 na próbie 800 osób.
		Jednostka miary	Stan początkowy 2016 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych/ sposób pomiaru
w1.1	Liczba osób korzystających z nowo wybudowanych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej i historycznej	osoba	0	1400	Informacje od Beneficjentów / rocznie po zakończeniu realizacji operacji w okresie trwałości.
w1.2	Wzrost liczby osób korzystających z rozwiniętych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej kulturalnej i historycznej o 14%	procent	0	14	Informacje od Beneficjentów / rocznie po zakończeniu realizacji operacji w okresie trwałości.

Przedsięwzięcia	Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, itp.)	Nazwa	Wskaznik produktu		Źródło danych / sposób pomiaru	
				Jednostka miary	Wartość		
				Początkowa 2015 rok	Końcowa 2023 rok		
1.1.1	Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury/turystycznej i/lub rekreacyjnej	Mieszkańcy obszaru objętego LSR, organizacje pozarządowe, jst i jednostki podległe	Konkurs	Liczba obiektów objętych wsparciem	0	29	Sprawozdanie końcowe / składane po zakończeniu realizacji operacji
1.2.1	Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury/kulturalnej	Mieszkańcy obszaru objętego LSR, organizacje pozarządowe, jst i jednostki podległe	Konkurs	Liczba obiektów objętych wsparciem	0	37	Sprawozdanie końcowe / składane po zakończeniu realizacji operacji
1.2.2	Konserwacja i/lub restauracja obiektów wpisanych do rejestru zabytków/lub objętych ewidencją	Mieszkańcy obszaru objętego LSR, organizacje pozarządowe, jst i jednostki podległe	Konkurs	Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim	0	9	Sprawozdanie końcowe / składane po zakończeniu realizacji operacji
SUMA							
CEL OGÓLNY II							
2.0	Rozwój przedsiębiorczości wiejskiej poprzez lepsze wykorzystanie lokalnego potencjału						
2.1	Podjęmowanie i rozwój działalności gospodarczej ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań innowacyjnych						
2.2	Podnoszenie kompetencji osób, które chcą podjąć lub rozwijać działalność gospodarczą						
		<i>Wskaznika odczytywania dla celu ogólnego</i>		Stan początkowy 2013 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych / sposób pomiaru	
W2.0	Wzrost dochodu gmin obszaru LGD z tytułu podatku o 5 % w stosunku do roku bazowego			7735,98	8122,78	Dane Ministerstwa Finansów	
		<i>Wskaznik rezultatu dla celów szczegółowych</i>		Stan początkowy 2016 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych / sposób pomiaru	
w2.1.1	Liczba utworzonych miejsc pracy			0	47	Sprawozdanie końcowe / składane po zakończeniu realizacji operacji	
w2.1.2	Liczba utrzymanych miejsc pracy			0	11	Sprawozdanie końcowe / składane po zakończeniu realizacji operacji	
w2.2.1	Liczba przeszkolonych osób w tym liczba osób z grup defaworyzowanych			0/0	40/20	Listy obecności/ podpisane przez uczestników szkoleń	
w2.2.2	Liczba osób oceniających szkolenia jako adekwatne do oczekiwań/ w tym liczba osób z grup defaworyzowanych			0/0	32/8	Ankieta satysfakcji/wypełniana przez uczestników szkolenia	

Przedsięwzięcia	Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt aktywizacja, itp.)	nazwa	Wskaźnik produktu			Źródło danych / sposób pomiaru
				Jednostka miary	Początkowa 2016 rok	Końcowa 2023 rok	
2.1.1	Wsparcie dla podmiotów rozpoczynających działalność gospodarczą	Mieszkańcy obszaru objętego LSR w tym osoby z grup defaworyzowanych, inne podmioty	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	sztuka	0	36	CEiDG / wydruk z centralnej ewidencji po realizacji operacji
2.1.2	Wsparcie do podmiotów rozwijających działalność gospodarczą ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań innowacyjnych	Podmioty prowadzące działalność gospodarczą	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	sztuka	0	11	Sprawozdanie końcowe / składane po zakończeniu realizacji operacji
2.2.1	Organizacja szkoleń z zakresu rozpoczęcia i prowadzenia działalności gospodarczej / szkoleń tematycznych	Podmioty lub osoby, które chcą podjąć lub rozwiniąć działalność gospodarczą	Liczba zorganizowanych szkoleń	sztuka	0	3	Sprawozdanie końcowe / składane po zakończeniu realizacji operacji
SUMA							
3.0	CEL OGÓLNY III						
3.1	Promocja potencjału przyrodniczego i kulturowego						
3.2	Kultywowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego						
		<i>Wskaźniki oceny dla celu ogólnego</i>	<i>Jednostka miary</i>	<i>Stan początkowy 2016 rok</i>	<i>Plan 2023 rok</i>	<i>Źródło danych / sposób pomiaru</i>	
w3.0	Wzrost odsetka osób deklarujących poprawę wykorzystania zasobów przyrodniczych, kulturowych i historycznych obszaru LGD o 20 %	Procent	14	34	Badania własne LGD przeprowadzone w grudniu 2015 r. na próbie 800 osób spośród, których 112 określiło, że zasoby przyrodnicze, kulturowe i historyczne obszaru są wystarczająco wykorzystywane. Pomiar wskaźnika nastąpi w 2023 na próbie 800 osób.		
		<i>Wskaźnik rezultatu dla celów szczegółowych</i>	<i>Jednostka miary</i>	<i>Stan początkowy 2016 rok</i>	<i>Plan 2023 rok</i>	<i>Źródło danych / sposób pomiaru</i>	
w3.1.1	Liczba osób objętych działaniami promocyjnymi i informacyjnymi / w tym liczba osób z grup defaworyzowanych	osoba	0	1000/250	Protokół lub sprawozdanie / po zakończeniu realizacji operacji		
w3.2.1	Liczba osób uczestniczących w warsztatach / w tym liczba osób z grup defaworyzowanych	osoba	0	300/75	Listy obecności / podpisane przez uczestników warsztatów		

w3.2.2	Liczba osób deklarujących wzrost poziomu wiedzy z zakresu lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego/ w tym liczba osób z grup defaworyzowanych		osoba		200/50	Ankieta/ wypełniana przez uczestników warsztatów		
	Liczba organizacji, które otrzymały wsparcie		organizacja		10	Sprawozdanie /po zakończeniu realizacji operacji		
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja, itp.)	nazwa	Jednostka miary	Wskaźnik produktu		
						Początkowa 2016 rok	Koncowa 2023 rok	Źródło danych/ sposób pomiaru
3.1.1	Opracowanie i wydanie materiałów informacyjno – promocyjnych dotyczących obszaru LGD	Mieszkańcy obszaru objętego LSR, organizacje pozarządowe, jst i jednostki podległe	Aktywizacja	Liczba wydanych opracowań	komplet	0	12	Protokół odbioru lub sprawozdanie /po zakończeniu realizacji operacji
3.1.2	Organizacja imprez/akcji promujących lokalną kulturę	Mieszkańcy obszaru objętego LSR, organizacje pozarządowe, jst i jednostki podległe	Aktywizacja	Liczba zorganizowanych imprez/akcji	sztuka	0	24	Sprawozdanie /po zakończeniu realizacji operacji
3.2.1	Organizacja warsztatów służących zachowaniu lokalnego dziedzictwa	Mieszkańcy obszaru objętego LSR, w tym osoby z grup defaworyzowanych, organizacje pozarządowe, jst i jednostki podległe	Aktywizacja	Liczba zorganizowanych warsztatów	sztuka	0	27	Sprawozdanie /po zakończeniu realizacji operacji
3.2.2	Wspieranie dla podmiotów kultury wujących lokalne zwyczaje, tradycje i obrzędy	Lokalne organizacje, stowarzyszenia, koła gospodyń wiejskich, OSP, zespoły folklorystyczne	Konkurs	Liczba zrealizowanych operacji	sztuka	0	8	Sprawozdanie /po zakończeniu realizacji operacji
			Aktywizacja	Liczba zrealizowanych operacji	sztuka	0	10	
SUMA								
4.0	CEL OGÓLNY IV <i>Wzmocnienie kapitału ludzkiego</i>							
4.1	Podniesienie kompetencji osób uczestniczących we wdrażaniu i realizacji LSR							
4.2	Podniesienie poziomu wiedzy, umiejętności i aktywności mieszkańców obszaru objętego LSR							
		<i>Wskaźniki ociekich wiania dla celu ogólnego</i>		<i>Jednostka miary</i>	<i>Stan początkowy 2016 rok</i>	<i>Plan 2023 rok</i>	<i>Źródło danych/ sposób pomiaru</i>	
w4.0	Wzrost odsetka osób deklarujących podniesienie poziomu kompetencji i zaangażowania społecznego o 20 %		Procent	35	55	Badania własne LGD przeprowadzone w grudniu 2015 r. na próbie 800 osób spośród, których 280 określiło, że w okresie poprzednim okresie programowania (w wyniku realizacji LSR		

		Wskaznik rezultatu dla celów szczegółowych		Jednostka miary	Stan początkowy 2016 rok	Plan 2023 rok	2007-2013) podniosł swój poziom kompetencji i zaangażowania społecznego. Pomiar wskaźnika nastąpi w 2023 na próbie 800 osób.		
		Wskaznik rezultatu dla celów szczegółowych		Jednostka miary	Stan początkowy 2016 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych/ sposób pomiaru		
w4.1.1	Liczba szkoleń, w których uczestniczyli pracownicy biura LGD			szuka	0	20	Fakury, rachunki, zaświadczenia, certyfikaty, dyplomy/ po realizacji szkolenia		
w4.1.2	Liczba szkoleń, w których uczestniczyli członkowie organów LGD			szuka	0	16	Fakury, rachunki, zaświadczenia, certyfikaty, dyplomy/ po realizacji szkolenia		
w4.1.3	Liczba osób/ podmiotów, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadzonego w biurze LGD/ w tym liczba osób z grup defaworyzowanych			Osoba lub podmiot	0	40/10	Informacja z wniosków o przyznanie pomocy/ po ocenie wniosków złożonych w ramach danego naboru		
w4.1.4.1	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjnych – konsultacyjnych/ w tym liczba osób z grup defaworyzowanych			osoba	0	220/55	Listy obecności/ podpisane przez uczestników szkoleń		
w4.1.4.2	Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD / w tym liczba osób z grup defaworyzowanych			osoba	0	176/44	Ankieta satysfakcji /wypełniana przez uczestników szkoleń		
w4.2.1.1	Liczba osób uczestniczących w działaniach aktywizacyjnych – integracyjnych /w tym liczba osób z grup defaworyzowanych			osoba	0	200/50	Listy obecności/ podpisane przez uczestników przedsięwzięć		
w4.2.1.2	Liczba osób zadowolonych z działań aktywizacyjnych – integracyjnych /w tym liczba osób z grup defaworyzowanych			osoba	0	160/40	Ankieta satysfakcji / wypełniana przez uczestników przedsięwzięć		
w4.2.2	Liczba osób uczestniczących w działaniach edukacyjnych – szkoleniowych /w tym liczba osób z grup defaworyzowanych			osoba	0	144/36	Listy obecności/ podpisane przez uczestników przedsięwzięć, Dyplomy / otrzymane przez uczestników po ukończeniu szkolenia		
w4.2.3	Liczba osób, które podniosły poziom wiedzy i nabyły nowe umiejętności /w tym liczba osób z grup defaworyzowanych			osoba	0	92/22	Wyniki testów / Mierzone na początku i na końcu realizacji przedsięwzięcia		
w4.2.4.1	Liczba osób uczestniczących w wyjazdach studyjnych /w tym liczba osób z grup defaworyzowanych			osoba	0	80/20	Listy obecności/ podpisane przez uczestników wyjazdów		
w4.2.4.2	Liczba osób oceniających wyjazd jako adekwatny do oczekiwań /w tym liczba osób z grup defaworyzowanych			osoba	0	64/16	Ankieta satysfakcji /wypełniana przez uczestników wyjazdów		
w4.2.5	Liczba LGD/RLGD uczestniczących w projektach współpracy			LGD/ RLGD	0	6	Umowa partnerska/ sprawozdanie po realizacji operacji		
		Grupy docelowe		nazwa		Jednostka miary		Wskaznik produktu	
Przedsięwzięcia		Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja itp.)		Wartość		Początkowa 2016 rok		Końcowa 2023 rok	
								Źródło danych / sposób pomiaru	

4.1.1	Szkolenia dla pracowników LGD	Pracownicy LGD	Koszty bieżące	Liczba osobodni szkoleń	osobodzień	0	80	Fakury, rachunki, zaświadczenia, certyfikaty, dyplomy/ po realizacji szkolenia
4.1.2	Szkolenia dla członków organów LGD	Członkowie organów LGD	Koszty bieżące	Liczba osobodni szkoleń	osobodzień	0	225	Fakury, rachunki, zaświadczenia, certyfikaty, dyplomy/ po realizacji szkolenia
4.1.3	Doradztwo indywidualne na rzecz potencjalnych Beneficjentów	Potencjalni Beneficjenci	Koszty bieżące	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	podmiot	0	400	Karty udzielonego doradztwa, ewidencja Beneficjentów/ rokrocznie
4.1.4	Organizacja spotkań konsultacyjnych - informacyjnych	Mieszkańcy obszaru objętego LSR, w tym osoby z grup defaworyzowanych, Potencjalni Beneficjenci	Aktywizacja	Liczba spotkań	sztuka	0	12	Sprawozdanie /po zakończeniu realizacji operacji
4.2.1	Organizacja działań aktywizacyjnych oraz rekreacyjnych	Mieszkańcy obszaru objętego LSR, w tym osoby z grup defaworyzowanych	Aktywizacja	Liczba zorganizowanych działań	sztuka	0	24	Sprawozdanie /po zakończeniu realizacji operacji
4.2.2	Organizacja działań mających na celu wzrost wiedzy i nabywanie nowych umiejętności, w szczególności w kontekście uwarunkowań rynku pracy	Mieszkańcy obszaru objętego LSR, w tym osoby z grup defaworyzowanych, organizacje pozarządowe, jst i jej jednostki podległe	Aktywizacja	Liczba zorganizowanych działań	sztuka	0	14	Sprawozdanie /po zakończeniu realizacji operacji
4.2.3	Organizacja szkoleń/warsztatów w zakresie ochrony środowiska i przeciwdziałanie zmianom klimatu	Mieszkańcy obszaru objętego LSR, w tym osoby z grup defaworyzowanych, organizacje pozarządowe, jst i jej jednostki, podmioty gospodarcze	Aktywizacja	Liczba zorganizowanych szkoleń/warsztatów	sztuka	0	1	Sprawozdanie / po zakończeniu realizacji operacji
4.2.4	Organizacja regionalnych lub międzyregionalnych wyjazdów studyjnych służących promocji lokalnych zasobów i wymianie doświadczeń	Mieszkańcy obszaru objętego LSR, w tym osoby z grup defaworyzowanych, organizacje pozarządowe, jst i jej jednostki, podmioty gospodarcze	Aktywizacja	Liczba zorganizowanych wyjazdów	sztuka	0	5	Sprawozdanie /po zakończeniu realizacji operacji
4.2.5	Organizacja wyjazdów studyjnych służących promocji lokalnych zasobów i międzynarodowej oraz krajowej wymianie doświadczeń	Mieszkańcy obszaru objętego LSR, w tym osoby z grup defaworyzowanych, organizacje pozarządowe, jst i jej jednostki, podmioty gospodarcze	Projekty współpracy	Liczba zrealizowanych projektów współpracy międzynarodowej oraz krajowej	sztuka	0	2	Sprawozdanie / po zakończeniu realizacji operacji
SUMA								

Matryca logiczna powiązań diagnozy i ludności, analizy SWOT oraz celów i wskaźników

Zidentyfikowane problemy / wyzwania społeczno - ekonomiczne	Cel ogólny	Cele szczegółowe	Planowane przedsięwzięcia	Produkty	Rezultaty	Oddziaływanie	Czynniki zewnętrzne mające wpływ na realizację działań i osiągnięcie wskaźników
Zły stan technicznych obiektów kulturalnych oraz ich niskie wykorzystanie	Poprawa estetyki wsi	Wsparcie lokalnego zaplecza turystycznego i rekreacyjnego	Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej i/lub rekreacyjnej	Liczba obiektów objętych wsparciem	Liczba osób korzystających z nowo wybudowanych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej i historycznej	Wzrost odsetka osób deklarujących poprawę stanu infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej oraz kulturowo – historycznej obszaru LGD o 20 %	- Brak poszanowania estetyki przestrzeni wiejskiej - Brak poszanowania dla dóbr kultury i dziedzictwa historycznego - Brak polityki architektonicznej zawierającej elementy dziedzictwa kulturowego powodującej zanik tożsamości kulturowej regionu
			Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury kulturalnej				
Slabo rozwinięta infrastruktura turystyczna i sportowo - rekreacyjna	Poprawa estetyki wsi	Zachowanie lokalnej infrastruktury historycznej i kulturalnej	Konserwacja i/lub restauracja obiektów wpisanych do rejestru zabytków lub objętych ewidencją	Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim	Liczba utworzonych miejsc pracy	Wzrost dochodu, gmin obszaru LGD z tytułu podatków o 5 % w stosunku do roku bazowego	- Pozyskiwanie dofinansowań na tworzenie i rozwój przedsiębiorstw - Pomoc/doradztwo w zakresie pozyskiwania i rozliczania dofinansowań oraz organizacja szkoleń tematycznych
Zły stan zabytków i obiektów sakralnych			Wsparcie dla podmiotów rozpoczynających działalność gospodarczą	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa			
Duża liczba osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo (w tym znaczna część osób pozostających bez zatrudnienia powyżej 12 miesięcy)	Rozwój przedsiębiorstwa wsi poprzez lepsze wykorzystanie lokalnego potencjału	Podjęcie i rozwój działalności gospodarczej ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań innowacyjnych	Wsparcie do podmiotów rozwijających działalność gospodarczą ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań innowacyjnych	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	Liczba utrzymanych miejsc pracy		

<p>Slabo rozwijajacy sie sektor uslug, ktory nie potrafi wykorzystac uwarunkowan lokalnych</p> <p>Slaby rozwoj przedsiebiorstw z powodu braku srodkow finansowych</p> <p>Niski poziom wiedzy mieszkancow w zakresie mozliwosci uzyskania wsparcia finansowego</p>		<p>Podnoszenie kompetencji osob, ktore chca podjac lub rozwiniac dzialalnosc gospodarcza</p>	<p>Organizacja szkolen z zakresu rozpoczecia i prowadzenia dzialalnosci gospodarczej/ szkoleni tematycznych</p>	<p>Liczba zorganizowanych szkoleni</p>	<p>Liczba przszkolonych osob w tym liczba osob z grup defaworyzowanych</p> <p>Liczba osob oceniajacych szkolenia jako adekwatne do oczekiwan/ w tym liczba osob z grup defaworyzowanych</p>		<p>-Rosnace bezrobocie i szara strefa\</p> <p>Skomplikowane procedury pozyskiwania srodkow pomocowych</p> <p>Niechec do zmian</p> <p>Brak akceptacji pojawiajacych sie pomyslow</p> <p>Innowacyjnych Migracja ludnosci</p> <p>Starzenie sie spoleczenstwa</p> <p>Wykluczenie spoleczne</p>
<p>Brak promocji lokalnego dziedzictwa regionu (brak materialow informacyjnych – promocyjnych: map, publikacji, folderow, przewodnikow, itp.)</p> <p>Brak przedsiwziec sluzacych kultywowaniu lokalnego dziedzictwa</p> <p>Brak srodkow finansowych na realizacje dzialan</p>	<p>Ochrona i wykorzystanie zasobow przyrodniczych i kulturowych obszaru</p>	<p>Promocja potencjalu przyrodniczego i kulturowego</p> <p>Promocja potencjalu przyrodniczego i kulturowego</p>	<p>Opracowanie i wydanie materialow informacyjnych – promocyjnych dotyczacych obszaru LGD</p> <p>Organizacja imprez/akcji promujacych lokalna kulture</p> <p>Organizacja warsztatow sluzacych zachowaniu lokalnego dziedzictwa</p> <p>Wsparcie dla podmiotow kultywujacych lokalne zwyczajy, tradycje i obrzedy</p>	<p>Liczba wydanych opracowan</p> <p>Liczba wydanych opracowan</p> <p>Liczba zorganizowanych imprez/akcji</p> <p>Liczba zorganizowanych imprez/akcji</p> <p>Liczba zorganizowanych warsztatow</p> <p>Liczba zorganizowanych warsztatow</p> <p>Liczba zrealizowanych operacji</p> <p>Liczba zrealizowanych operacji</p>	<p>Liczba osob objetych dzialaniami promocyjnymi i informacyjnymi/ w tym liczba osob z grup defaworyzowanych</p> <p>Liczba osob uczestniczacych w warsztatach/ w tym liczba osob z grup defaworyzowanych</p> <p>Liczba osob deklarujacych wzrost poziomu wiedzy z zakresu lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego/ w tym liczba osob z grup defaworyzowanych</p>	<p>Wzrost odsetka osob deklarujacych poprawe wykorzystania zasobow przyrodniczych, kulturowych i historycznych obszaru LGD o 20 %</p>	<p>Zapomnienie tradycji i zwyczajow lokalnych dziedzictwa kulturowego</p> <p>Starzenie sie spoleczenstwa - spadek przyrostu naturalnego</p> <p>Brak mozliwosci krzewienia kultury i grozba upadku kulturalnego wsrud mlodzi</p> <p>Brak tolerancji</p> <p>Wycofywanie sie z zycia spolecznego</p>

aktywizacyjnych i kulturowych	<p data-bbox="113 1706 1471 1854">Wzmocnienie kapitału ludzkiego</p>	<p data-bbox="113 1536 557 1706">Podniesienie kompetencji osób uczestniczących we wdrażaniu i realizacji LSR</p>	<p data-bbox="113 1218 252 1536">Szkolenia dla pracowników LGD</p> <p data-bbox="252 1218 323 1536">Szkolenia dla członków organów LGD</p> <p data-bbox="323 1218 557 1536">Doradztwo indywidualne na rzecz potencjalnych Beneficjentów</p>	<p data-bbox="113 857 252 1218">Liczba osobodni szkoleń</p>	<p data-bbox="113 613 252 857">Liczba osób/ podmiotów, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD/ w tym liczba osób z grup defaworyzowanych</p>	Liczba organizacji, które otrzymały wsparcie	Uzależnienie od telewizji i Internetu
<p data-bbox="185 1854 655 2098">Niski poziom wiedzy mieszkańców w zakresie możliwości uzyskania wsparcia finansowego</p> <p data-bbox="655 1854 1094 2098">Niski poziom wiedzy mieszkańców w zakresie ochrony środowiska i przeciwdziałaniu zmianom klimatycznym</p> <p data-bbox="1094 1854 1471 2098">Brak szkoleń i warsztatów</p> <p data-bbox="1094 1854 1471 2098">Brak wsparcia aktywności fizycznej mieszkańców (siłownia, zajęcia sportowe)</p>		<p data-bbox="185 1536 1471 1706">Podniesienie poziomu wiedzy, umiejętności i aktywności mieszkańców obszaru objętego LSR</p>	<p data-bbox="185 1218 323 1536">Organizacja spotkań konsultacyjnych - informacyjnych</p> <p data-bbox="323 1218 462 1536">Organizacja działań aktywizacyjnych, integracyjnych oraz rekreacyjnych</p> <p data-bbox="462 1218 557 1536">Organizacja działań mających na celu wzrost wiedzy i nabywanie nowych umiejętności, w szczególności w kontekście uuanukowań rynku pracy</p> <p data-bbox="557 1218 655 1536">Organizacja szkoleń/warsztatów w zakresie ochrony środowiska i przeciwdziałanie zmianom klimatu</p> <p data-bbox="655 1218 794 1536">Organizacja regionalnych lubi międzyregionalnych wyjazdów studyjnych służących promocji lokalnych zasobów i wymianie doświadczeń</p> <p data-bbox="794 1218 1471 1536">Organizacja wyjazdów studyjnych służących promocji lokalnych zasobów</p>	<p data-bbox="185 857 323 1218">Liczba osobodni szkoleń</p> <p data-bbox="323 857 462 1218">Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa</p> <p data-bbox="462 857 557 1218">Liczba spotkań</p> <p data-bbox="557 857 655 1218">Liczba zorganizowanych działań</p> <p data-bbox="655 857 794 1218">Liczba zorganizowanych działań</p> <p data-bbox="794 857 933 1218">Liczba zorganizowanych działań</p> <p data-bbox="933 857 1072 1218">Liczba zorganizowanych szkoleń/warsztatów</p> <p data-bbox="1072 857 1211 1218">Liczba zorganizowanych wyjazdów</p> <p data-bbox="1211 857 1350 1218">Liczba zorganizowanych wyjazdów</p> <p data-bbox="1350 857 1471 1218">Liczba zrealizowanych projektów współpracy międzynarodowej oraz krajowej</p>	<p data-bbox="185 613 323 857">Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno – konsultacyjnych/ w tym liczba osób z grup defaworyzowanych</p> <p data-bbox="323 613 462 857">Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD/ w tym liczba osób z grup defaworyzowanych</p> <p data-bbox="462 613 601 857">Liczba osób uczestniczących w działaniach aktywizacyjnych – integracyjnych/ w tym liczba osób z grup defaworyzowanych</p> <p data-bbox="601 613 740 857">Liczba osób zadowolonych z działań współpracy – międzynarodowej oraz krajowej</p>	<p data-bbox="185 369 323 613">Wzrost odsetka osób deklarujących podniesienie poziomu kompetencji i zaangażowania społecznego o 20 %</p> <p data-bbox="323 369 462 613">Słaby rozwój fizyczny dzieci</p> <p data-bbox="462 369 601 613">Brak tolerancji</p> <p data-bbox="601 369 740 613">Wycofywanie się z życia społecznego</p>	<p data-bbox="185 94 323 369">Patologie społeczne</p> <p data-bbox="323 94 462 369">Niechęć do zmian</p> <p data-bbox="462 94 601 369">Brak akceptacji pojawiających się pomysłów innowacyjnych</p> <p data-bbox="601 94 740 369">Migracja ludności</p> <p data-bbox="740 94 879 369">Starzenie się społeczeństwa</p> <p data-bbox="879 94 1018 369">Wykluczenie społeczne</p> <p data-bbox="1018 94 1157 369">Spadek przyrostu naturalnego</p> <p data-bbox="1157 94 1295 369">Mentalność mieszkańców w zakresie korzystania z zewnętrznych wsparcia</p> <p data-bbox="1295 94 1436 369">Słaby rozwój fizyczny dzieci</p> <p data-bbox="1436 94 1471 369">Brak tolerancji</p> <p data-bbox="1436 94 1471 369">Wycofywanie się z życia społecznego</p>

<p>Brak przedsięwzięć aktywizacyjnych i integracyjnych dla mieszkańców lokalnych społeczności</p> <p>Konflikty lokalne i brak integracji społecznej</p>			<p>imiędzynarodowej oraz krajowej wymianie doświadczeń</p>		<p>liczba osób z grup defaworyzowanych</p> <p>Liczba osób uczestniczących w działaniach edukacyjnych – szkoleniowych /w tym liczba osób z grup defaworyzowanych</p> <p>Liczba osób, które podniosły poziom wiedzy i nabyły nowe umiejętności /w tym liczba osób z grup defaworyzowanych</p> <p>Liczba osób uczestniczących w wyjazdach studyjnych /w tym liczba osób z grup defaworyzowanych</p> <p>Liczba osób oceniających wyjazd jako adekwatny do oczekiwań /w tym liczba osób z grup defaworyzowanych</p> <p>Liczba LGD/RLGD uczestniczących w projektach współpracy</p>		<p>Uzależnienie od telewizji i Internetu</p>
---	--	--	--	--	---	--	--

Źródło: Opracowanie własne

VI. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru

1. Ogólna charakterystyka przyjętych rozwiązań formalno-instytucjonalnych ze związną informacją wskazującą sposób postępowania poszczególnych procedur, ich kluczowe cele i założenia.

Wszystkie procedury i kryteria wyboru operacji zostały opracowane na podstawie doświadczeń z wdrażania lokalnej strategii rozwoju w okresie programowania 2007-2013 i z wykorzystaniem metod partycypacji społecznej. Procedury określają sposób postępowania dla operacji w ramach operacji indywidualnych realizowanych przez podmioty inne niż LGD. Procedury opracowane zostały w celu zapewnienia jasności i przejrzystości procesu wyboru operacji do dofinansowania oraz sprawnej i skutecznej realizacji LSR. Rada oceniając wnioski o dofinansowanie będzie dysponowała narzędziem, za pomocą którego w sposób prosty, jasny i nie budzący wątpliwości dokonana wyboru operacji do dofinansowania. Dzięki określeniu procedur oraz kryteriów wyboru możliwy będzie wybór operacji, a co za tym idzie, osiągnięte zostaną cele oraz wskaźniki określone w LSR.

Procedura reguluje postępowanie poszczególnych organów i komórek LGD, poczynając od podjęcia czynności zmierzających do ogłoszenia naboru wniosków, poprzez wybór operacji i rozpatrywanie ewentualnych protestów. Zakresem niniejszej Procedury nie jest objęty sposób postępowania organów i komórek organizacyjnych LGD w związku z realizacją przez LGD projektów grantowych oraz projektów własnych (których Stowarzyszenie nie realizuje w ramach swojej Lokalnej Strategii Rozwoju).

Realizacja celów zawartych w LSR na lata 2014-2020 przewiduje działania dotyczące następujących typów operacji:

- operacje realizowane indywidualnie w ramach wniosków składanych przez beneficjentów innych niż LGD i wybieranych przez organ decyzyjny, a następnie przedkładanych do SW,
- projektu współpracy (w tym projekt międzynarodowy i projekt krajowy)

Procedura przeprowadzania naborów wniosków i wyboru operacji oraz Regulamin Rady zawierają między innymi następujące informacje:

Informacja zawarta w dokumentach	Odniesienie do dokumentu, w którym zawarto informacje
Opis sposobu udostępnienia procedur do wiadomości publicznej	Procedura: pkt.VI oraz Etap II pkt. 5
Szczegółowe określenie zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji (w tym ocenę wniosków, sposób dokumentowania oceny, wzory dokumentów itp.)	Regulamin Rady: Rozdział od III do VII wraz z załącznikami
Opis sposobu organizacji naborów (w tym tryb ogłaszania naborów, czas trwania naboru, miejsce składania wniosków)	Procedura: Etap od I do III
Opis sposobu podawania do publicznej wiadomości protokołów z posiedzeń dotyczących oceny i wyboru operacji zawierających informacje o wyłączeniach z procesu decyzyjnego, ze wskazaniem, których wniosków wyłączenie dotyczy	Procedura: Etap VI, Regulamin Rady: Rozdział VIII
Szczegółowy opis sposobu wniesienia protestu (w tym warunki i sposób wniesienia protestu oraz termin wniesienia protestu)	Procedura: Etap VII i VIII
Sposób zachowania bezstronności w procesie oceny w tym prowadzenie rejestru interesów członków organu decyzyjnego, pozwalającego na identyfikację charakteru powiązań z wnioskodawcami / poszczególnymi projektami	Regulamin Rady: Rozdział II
Opis sposobu postępowania w sytuacji rozbieżnych ocen w ramach kryteriów oraz wskazanie komisji, której zadaniem będzie czuwanie nad prawidłowym przebiegiem procesu oceny i wyboru, poprawności dokumentacji, zgodności formalnej.	Regulamin Rady: Rozdział VI
Opis sposobu postępowania w sytuacji jednakowych ocen w ramach kryteriów	Regulamin Rady: Rozdział VI

Procedurę przygotowano w oparciu o obowiązujące akty prawne w tym przede wszystkim zgodnie z ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. poz. 378). Procedura i Regulamin Rady są:

- niedyskryminacyjne,
- przejrzyste,
- pozwalające uniknąć ryzyka konfliktu interesów (w tym zawierają wzory deklaracji bezstronności),
- przewidują regulacje zapewniające zachowanie parytetu sektorowego,
- szczegółowo regulują sytuacje wyjątkowe (w tym sposób postępowania przypadku takiej samej liczby punktów),
- zapewniają stosowanie tych samych kryteriów w całym procesie wyboru w ramach danego naboru,
- określają tryb wniesienia przez wnioskodawców protestu od rozstrzygnięć organu decyzyjnego w sposób zapewniający możliwość skutecznego wniesienia protestu.

2. Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru operacji.

Ustanawianie kryteriów wyboru operacji wraz z opracowaniem zasad wyboru operacji jest jednym z najistotniejszych elementów opracowywania LSR. Zasady tworzenia i zmiany kryteriów podlegały i będą podlegać konsultacjom ze społecznością lokalną.

Pierwszym etapem procesu ustanawiania kryteriów było stworzenie wersji roboczej kryteriów przez Zespół Zadaniowy ds. opracowania LSR na lata 2014-2020. Zespół zadaniowy przygotował propozycję kryteriów wyboru operacji wraz z wartościami punktowymi uwzględniając:

- doświadczenia okresu programowania 2007-2013,
- wymogi określone w programach/przepisach PROW na lata 2014-2020 ze szczególnym uwzględnieniem RLKS oraz wytycznych,
- analizę wniosków z przeprowadzonej analizy SWOT oraz założonych do realizacji celów i przedsięwzięć.

Następnie przygotowane kryteria wyboru operacji zostały poddane konsultacjom społecznym. Upowszechniono informację o prowadzonych konsultacjach za pomocą dostępnych środków przekazu. Poinformowano członków lokalnej społeczności o możliwości wyrażenia uwag i opinii. Uczestnicy konsultacji potwierdzili, że kryteria i sposób przyznawania punktów jest dla nich jasny i zrozumiały oraz w ich ocenie odzwierciedla wnioski z analizy SWOT preferując operacje strategiczne dla rozwoju obszaru objętego LSR. Pozwala to na jednoznaczne stwierdzenie, że:

- kryteria są ustalone zgodnie z wymogami określonymi w programach/przepisach dla PROW 2007-2013
- kryteria posiadają metodologię wyliczenia oraz są mierzalne ponadto zawierają szczegółowy opis wyjaśniający sposób oceny wskazujący wymagania konieczne do spełnienia danego kryterium, niebudzące wątpliwości interpretacyjnych,
- kryteria posiadają dodatkowe opisy/definicje, oraz sposób przyznawania wag nie budzi wątpliwości,
- zasady ustalania lub zmiany kryteriów są przejrzyste.

Określone kryteria wyboru operacji oraz punktacja są obiektywne, niedyskryminujące, przejrzyste oraz powiązane z diagnozą obszaru. Ponadto, zaproponowane kryteria bezpośrednio będą przyczyniały się do wyboru operacji, które wpływają na osiągnięcie określonych w LSR wskaźników produktu i rezultatu. Czytelnie określony jest też przedział minimum-maksimum.

Konstruując kryteria i przypisując im odpowiednie wagi w szczególności wzięto pod uwagę wnioski wynikające z diagnozy. Kryteria opracowano tak aby były adekwatne do diagnozy, co zostało opisane w kolumnie 3 Lokalnych kryteriów wyboru operacji (*Opis kryterium – adekwatność do analizy SWOT i diagnozy*). Ponadto przyjęte kryteria zapewniają premiowanie operacji przyczyniających się do osiągnięcia celów i wpływają na osiągnięcie wskaźników produktu i rezultatu LSR. Kryteria odnoszą się bezpośrednio do wskaźników produktu i rezultatu.

W celu zapewnienia przejrzystości sposoby ustanawiania lub zmiany kryteriów opracowano procedurę.

**PROCEDURA USTALANIA LUB ZMIANY KRYTERIÓW WYBORU OPERACJI
STOSOWANYCH W RAMACH WDRAŻANIA
LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU
PRZEZ STOWARZYSZENIE
LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA „ZIEMIA PRZEMYSKA”**

- I. Niniejsza procedura reguluje zasady i tryb ustanawiania, a następnie zmiany przez Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „ZIEMIA PRZEMYSKA” kryteriów wyboru operacji stosowanych w związku, z wdrażaniem Lokalnej Strategii Rozwoju.
- II. Użyte w niniejszym dokumencie terminy oznaczają:
- 1) **Procedura** – niniejsza Procedura;
 - 2) **LGD** – Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „ZIEMIA PRZEMYSKA”;
 - 3) **Zarząd** – Zarząd Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „ZIEMIA PRZEMYSKA”;
 - 4) **Rada** – Rada Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „ZIEMIA PRZEMYSKA”;
 - 5) **Walne Zebranie Członków** – Walne Zebranie Członków Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „ZIEMIA PRZEMYSKA”;
 - 6) **LSR** – Lokalna Strategia Rozwoju opracowana przez Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „ZIEMIA PRZEMYSKA” i realizowana przez to Stowarzyszenie na podstawie umowy ramowej zawartej z Samorządem Województwa Podkarpackiego;
 - 7) **ustawa o RLKS** – ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. poz. 378);
 - 8) **Zarząd Województwa** – Zarząd Województwa Podkarpackiego;
 - 9) **Samorząd Województwa** – Samorząd Województwa Podkarpackiego;
 - 10) **kryteria** - kryteria wyboru operacji stosowane przez Stowarzyszenie w związku z wdrażaniem Lokalnej Strategii Rozwoju.

ETAP I. PROCES USTALANIA KRYTERIÓW

1. Ustalenie kryteriów ma miejsce w związku z przygotowaniem przez LGD dokumentacji niezbędnej do udziału w konkursie na wybór LSR, który został uregulowany w przepisach ustawy o RLKS. W celu ustalenia kryteriów Zarząd przygotowuje ich projekt, który zostaje przekazany do konsultacji społecznych.
2. Przygotowując projekt kryteriów, Zarząd bierze pod uwagę warunki wyboru LSR do realizacji wskazane w ustawie o RLKS i regulaminie tego konkursu, kryteria oceny LSR, uwarunkowania lokalne, dotychczasowe doświadczenia związane z wdrażaniem w poprzedniej perspektywie finansowej lokalnej strategii rozwoju na lata 2007 – 2013, projektowane cele i przedsięwzięcia w ramach LSR.
3. Konsultacje społeczne, o których mowa w **pkt 1 Procedury** obejmują:
 - 1) opublikowanie informacji o możliwości zgłaszania uwag do projektu kryteriów na stronie internetowej LGD,
 - 2) prowadzenia konsultacji przez minimum 5 dni roboczych w celu zbierania opinii mieszkańców obszaru objętego LSR na temat projektu kryteriów.
4. Po zakończeniu procesu konsultacji Zarząd analizuje zgłoszone w ich trakcie uwagi i ewentualnie modyfikuje projekt kryteriów.
5. Po zakończeniu procesu analizy, o którym mowa w **pkt 4 Procedury**, Zarząd zwołuje Walne Zebranie Członków w celu uchwalenia przez ten organ kryteriów. Wraz z informacją o zwołaniu Walnego Zebrania Członków, na stronie internetowej LGD umieszcza się projektowane kryteria, uwzględniające ewentualne zmiany wprowadzone w wyniku rozpatrzenia uwag (pkt 4 Procedury).
6. Walne Zebranie Członków podejmuje uchwałę w sprawie zatwierdzenia kryteriów.

ETAP II. PROCES ZMIANY KRYTERIÓW

7. Zmiana kryteriów może mieć miejsce w trakcie realizacji LSR, to znaczy po zawarciu z Samorządem Województwa Podkarpackiego umowy ramowej.
8. Projekt zmiany kryteriów przygotowuje Zarząd.
9. Przesłanką do przygotowania przez Zarząd projektu zmiany kryteriów może być w szczególności:
 - 1) zmiana w przepisach prawnych, istotnych z punktu widzenia wdrażania LSR;
 - 2) wydanie przez Instytucję Zarządzającą dla Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014 – 2020 wytycznych mających wpływ na realizację LSR
 - 3) wyniki realizacji LSR – niski stopień osiągnięcia założonych w LSR wskaźników;
 - 4) uwagi dotyczące funkcjonujących kryteriów, zgłaszane przez Biuro LGD, członków organów LGD, wnioskodawców biorących udział w naborach przeprowadzanych przez LGD w związku z wdrażaniem LSR, oraz mieszkańców obszaru działania LGD (w szczególności z grup defaworyzowanych)
10. Zarząd konsultuje treść projekt zmiany kryteriów z:
 - 1) Radą,
 - 2) członkami LGD i lokalną społecznością.
 - Konsultacje z Radą polegają na przesłaniu do Przewodniczącego Rady projektu zmiany kryteriów oraz wyznaczeniu terminu na ustosunkowanie się do tego projektu. Przewodniczący Rady konsultuje treść projektu zmian z Członkami Rady i w terminie wyznaczonym przez Zarząd przedstawia pisemne stanowisko Rady na ten temat.
 - Konsultacje z Członkami LGD i lokalną społecznością polegają na:
 - 1) opublikowaniu na stronie internetowej LGD projektu zmiany kryteriów wraz z uzasadnieniem wprowadzanych zmian, z możliwością zgłaszania przez zainteresowane osoby drogą elektroniczną lub w wersji papierowej bezpośrednio do biura LGD uwag do projektu;
 - 2) prowadzenia konsultacji przez minimum 5 dni roboczych w celu wysłuchania opinii mieszkańców obszaru objętego LSR na temat projektu kryteriów – Zarząd podejmuje starania, by informacja o możliwości wniesienia uwag i opinii dotarła do przedstawicieli grupy defaworyzowanej wskazanej w LSR;
 - 3) przeprowadzeniu na stronie internetowej LGD ankiety ten temat zaproponowanej zmiany kryteriów.
 - W przypadku konieczności terminowego wprowadzenia w życie zmian kryteriów (np. dostosowanie się do uwag zgłoszonych przez zarząd województwa w związku z warunkowym wyborem LSR do realizacji na podstawie art. 11 ust. 4 ustawy o RLKS, konieczność niezwłocznego uwzględnienia wytycznych wydanych przez Instytucję Zarządzającą dla Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014 - 2020 Zarząd może ograniczyć proces konsultacji społecznych, jednak w każdym wypadku na stronie internetowej LGD powinien zostać opublikowany projekt zmiany kryteriów wraz z uzasadnieniem proponowanych zmian i wskazaniem sposobu i terminów zgłaszania uwag do przedstawionej propozycji.
11. Zarząd analizuje uwagi zgłoszone w procesie konsultacji opisanych w **pkt 10 Procedury**.
12. Po dokonaniu analizy zgłoszonych uwag i ewentualnym wprowadzeniu stosownych zmian w projekcie zmiany kryteriów, Zarząd zwołuje Walne Zebranie Członków w celu podjęcia uchwały zatwierdzającej proponowane zmiany.
 - W informacji dotyczącej zwołania Walnego Zebrania Członków podaje się informację o tym, że w trakcie Zebrania zostanie poddany pod dyskusję i głosowanie projekt Zarządu dotyczący zmiany kryteriów. W informacji takiej wskazuje się również miejsce na stronie internetowej LGD, w którym umieszczono ten projekt.
13. Walne Zebranie Członków podejmuje warunkową uchwałę w przedmiocie zmiany kryteriów. Uchwała wchodzi w życie pod warunkiem akceptacji zmian przez zarząd województwa.
14. W przypadku podjęcia warunkowej uchwały, o której mowa w **pkt 13 Procedury**, Zarząd opracowuje wniosek do zarządu województwa dotyczący zmiany kryteriów, a następnie występuje do zarządu województwa z tym wnioskiem. Do wniosku dołącza się kopię warunkowej uchwały Walnego Zebrania Członków.

15. W przypadku zaakceptowania zmiany kryteriów przez Zarząd Województwa, Zarząd podejmuje działania mające na celu:

- 1) umieszczenie na stronie internetowej LGD informacji o zaakceptowaniu przez Zarząd Województwa zmiany kryteriów i spełnieniu się warunku wejścia w życie uchwały, o której mowa w **pkt 13 Procedury**,
- 2) dokonanie zmian na stronie internetowej LGD w celu dostosowania opublikowanych treści do zmienionych kryteriów;
- 3) przeszkolenie członków Rady w zakresie znajomości zmienionych kryteriów.

3. Sposób ujęcia innowacyjności w kryteriach wyboru operacji.

Wsparcie przez LGD innowacyjności znalazło swój wyraz przede wszystkim w lokalnych kryteriach wyboru operacji.

Przez innowacyjność rozumie się wdrożenie nowego na danym obszarze lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych i społecznych.

Cele i przedsięwzięcia określone w LSR wynikają ze zidentyfikowanych problemów i potrzeb społeczności lokalnej. Zagadnienie innowacyjności w szczególności postrzegamy jako szansę na rozwój gospodarczy naszego regionu. Rozwój każdego obszaru odbywa się w warunkach określonej konkurencyjności ze strony innych obszarów, dlatego premiowanie innowacyjnych rozwiązań może stanowić rodzaj dodatkowej szansy pobudzającej ten rozwój.

Wśród kryteriów dodatkowymi punktami będą premiiowane operacje, które zastosują innowacyjne rozwiązania. Ocena innowacyjności jest zasadniczo oceną subiektywną członków organu decyzyjnego – różne osoby mogą mieć różną ocenę tego czy dana operacja jest nową na danym obszarze w zależności od stopnia zastosowanych nowych rozwiązań. Istotne jest więc przyjęcie przez członków organu decyzyjnego wspólnego podejścia stąd przyjęto innowacyjność w następującym ujęciu:

- **Innowacji technologicznych/technicznych.** Przyczyniają się do wspierania działalności o wysokiej wartości dodanej poprzez rozwój potencjału innowacyjnego, który pozwoli na osiągnięcie wysokich standardów jakości i zaspokojenia zapotrzebowania konsumentów
- **Innowacji organizacyjnych.** Przyczyniają się do zmian w sposobie funkcjonowania, organizacji pracy lub organizacji zarządzania podmiotu wnioskującego. Innowacje organizacyjne związane będą z racjonalizacją organizacji lub dostosowaniem jej do zmieniających się przepisów prawa, czy wymogów ze strony klientów.
- **Innowacji procesowych.** Przyczyniają się do wprowadzenia innowacji technicznych - dotyczyć będą wprowadzenia zmian w procesie produkcji (innowacyjnych metod produkcji, w tym zarządzanie jakością, bezpieczeństwo żywności i certyfikacja procesów) lub w procesie świadczenia usług.

Innowacji marketingowych. Przyczyniają się do rozwoju sfery sprzedaży i dystrybucji gotowych produktów oraz innych usług.

Takie ujęcie ograniczy możliwości dowolnej interpretacji innowacyjności, co wpłynie na zachowanie przejrzystości i transparentności oceny operacji. Podejście do oceny innowacyjności będzie powszechnie znane potencjalnym beneficjentom.

4. Projekty grantowe i operacje własne.

LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” analizując wyniki konsultacji społecznych, spotkań informacyjnych i ankiet podjęła decyzję o nie realizowaniu projektów grantowych i operacji własnych.

Uzasadnienie:

Projekty grantowe. Regranting to mechanizm w ramach, którego środki otrzymane w formie dotacji (grantu) przez jeden podmiot są – także w formie grantów – przekazywane innym podmiotom.

Na podstawie analizy SWOT potwierdzono istnienie bardzo wielu podmiotów, tj. stowarzyszeń, klubów sportowych, kół gospodyń itp., które zadeklarowały chęć aplikowania o środki w ramach wdrażania LSR na lata 2014-2020. Były to w większości podmioty, które mają już doświadczenie w aplikowaniu w poprzednim okresie

programowania. Na podstawie kart przedsięwzięć i wstępnych projektów budżetu ustalono, że kwoty operacji oscylują w granicach 50 000 zł, kwalifikują się więc do wsparcia w ramach naboru konkursowego. Wśród mniejszych organizacji, które nie posiadają jeszcze doświadczenia i często mają charakter niesformalizowany, dominowało przekonanie o braku gotowości do realizacji projektów dofinansowanych z PROW 2014-2020 a szczególności przygotowania dokumentów aplikacyjnych i rozliczenia jakiegokolwiek przedsięwzięcia. Organizacje te wykazały natomiast duże zainteresowanie możliwością skorzystania z bezpośredniego wsparcia jako uczestnicy: konkursów, warsztatów, działań aktywizacyjnych pozostawiając część organizacyjną innym podmiotom, w tym przede wszystkim LGD.

Wnioski z konsultacji, ankiet i kart przedsięwzięć jednoznacznie wskazały na niskie zainteresowanie społeczności lokalnej realizacją projektów grantowych, a co za tym idzie brak możliwości sformułowania celów i wskaźników realizacji grantu. Określenie celów w LSR związanych z realizacją tego typu operacji wiązałoby się z dużym ryzykiem, ponieważ społeczność lokalna na etapie konstruowania podstawowych założeń i celów nie wykazała chęci korzystania z mechanizmu regrantingu określając, że nie jest on adekwatny do ich potrzeb.

Operacje własne to operacje kluczowe dla osiągnięcia celów LSR, służące dobru ogółu, które są realizowane samodzielnie przez LGD i które nie spotkały się z zainteresowaniem innych wnioskodawców. Nie przewiduje się w LSR, że będą przedsięwzięcia, które nie spotkają się z zainteresowaniem beneficjentów. Opracowując Lokalną Strategię Rozwoju podjęto szereg partycypacyjnych działań w celu zdiagnozowania problemów i potrzeb społeczności lokalnej i określenia celów i wskaźników wynikających bezpośrednio z przeprowadzonej analizy SWOT. W opracowywaniu celów i wskaźników wzięto pod uwagę realne możliwości oraz deklaracje potencjalnych wnioskodawców, którzy także potwierdzili, że założenia LSR są adekwatne do ich potrzeb i będą oni wnioskować o dofinansowanie tych przedsięwzięć. Tak rozbudowany proces opracowywania LSR, w którym na każdym etapie konsultowano poszczególne elementy daje realną szansę na pełną realizację LSR i osiągnięcie zakładanych wskaźników. W związku z powyższym nie przewiduje się realizacji operacji własnych.

5. Intensywność pomocy.

Intensywność pomocy została określona na następujących poziomach:

- 63,63 % kosztów kwalifikowalnych dla sektora finansów publicznych,
- 70 % dla podmiotów wykonujących działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 6 marca 2018 roku – prawo przedsiębiorców,
- 85 % w przypadku pozostałych podmiotów.

Uzasadnienie:

Zgodnie z § 18 ust. 1 pkt. 1b rozporządzenia ministra rolnictwa i rozwoju wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 pomoc dla „innych” może być przyznawana w wysokości 100%. LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA”, mając na uwadze głównie doświadczenie z poprzedniego okresu programowania tj. 2007-2013 i chcąc zmobilizować społeczność lokalną do partycypacji także w aspekcie finansowym realizacji strategii, podjęła decyzję o zmniejszeniu intensywności pomocy do 85 %. Jest to nadal wysoki i atrakcyjny poziom wsparcia, który jednocześnie zwiększa poziom odpowiedzialności beneficjentów za realizację przedsięwzięć. Już sam fakt aplikowania musi zostać „przemysłany” w kontekście późniejszego zabezpieczenia środków lub zasobów na wkład własny. Ponadto zmniejszenie intensywności pomocy pozwoli nam na objęcie wsparciem większej ilości przedsięwzięć.

LGD wyznaczyła zasady premiowania projektów, w których wkład własny wnioskodawcy przekracza intensywność pomocy określoną w poszczególnych programach. Ma to swoje bezpośrednie odzwierciedlenie w kryteriach wyboru operacji.

Zgodnie z § 15 ust. 1 rozporządzenia ministra rolnictwa i rozwoju wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 pomoc jest przyznawana w wysokości 500 000 zł na jednego beneficjenta (Beneficjenci inni niż jednostki sektora finansów publicznych oraz LGD) w okresie realizacji

Programu. LGD chcąc oddziaływać na jak największą liczbę mieszkańców i objąć wsparciem jak najwięcej Wnioskodawców ogranicza kwotę wsparcia do 150 000 zł dla jednego Beneficjenta w ramach naboru oraz premieje operacji z niższą kwotą pomocy, co wpłynie na rozwój i możliwość aplikowania mniejszych organizacji i przedsiębiorstw, które w wyniku realizacji operacji mają szansę na realny, trwały i znaczący wkład w poprawę jakości życia lokalnej społeczności.

LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” w oparciu o analizę danych historycznych (okres 2007-2013) oraz analizę innych dostępnych form wsparcia na rozpoczęcie działalności gospodarczej podjęła decyzję o ustaleniu wysokości premii na poziomie 50 000,00zł. Z przeprowadzonych konsultacji oraz analiz wynika, że jest to kwota środków wystarczająca do rozpoczęcia działalności gospodarczej oraz realizacji operacji w sposób efektywny i rentowny.

Uzasadnienie:

Na etapie konsultacji społecznych i gromadzenia informacji odnośnie planowanych przedsięwzięć, określania słabych i mocnych stron głównie w sferze gospodarczej pojawiło się bardzo wiele różnych i rozbieżnych wniosków. Po pogrupowaniu informacji i nadaniu im wag, wyciągnięto następujące wnioski:

- istnieje dobra infrastruktura dla rozwoju działalności gospodarczej,
- mieszkańcy posiadają zasoby i surowce umożliwiające podjęcie działalności i rozwój lokalny,
- jest duża liczba osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo (w tym znaczna część osób pozostających bez zatrudnienia powyżej 12 miesięcy),
- mieszkańcy mają niski poziom wiedzy odnośnie prawnych, fiskalnych i podatkowych aspektów prowadzenia działalności gospodarczej,
- istnieją trudności proceduralne w podjęciu działalności gospodarczej,
- istnieją ograniczenia finansowe uniemożliwiające podjęcie działalności gospodarczej nawet przy posiadaniu pewnych zasobów,
- premia w wysokości 100 000,00 zł jest dla niektórych beneficjentów zbyt duża.

Możliwości i potrzeby beneficjentów są zróżnicowane głównie w związku z:

- różną wielkością i charakterem posiadanych zasobów (zasoby ludzkie, lokalowe, surowce itp.),
- odmiennym charakter planowanej działalności (produkcyjna, usługowa, handlowa),
- wysokość nakładów niezbędnych do podjęcia działalności (wysokość nakładów jest indywidualną kwestią ponieważ nawet w ramach tego samego rodzaju planowanej działalności potrzeby mogą być zupełnie różne głównie z uwagi na posiadane zasoby),
- odmiennymi możliwościami finansowymi (nie każdy beneficjent posiada środki na pokrycie 100% kosztów).

Mając na uwadze powyższe, podjęto decyzję o ustaleniu kwoty premii na poziomie 50 000,00 zł, umożliwiając beneficjentom aplikowanie o pomoc finansową w takim zakresie, w jakim deklarowali na etapie konsultacji. W ramach tego działania chcemy szczególnie preferować osoby z grup defaworyzowanych, co ma swoje odzwierciedlenie w kryteriach.

VII. Plan Działania

Plan działania jest odzwierciedleniem stopnia realizacji celów oraz wskaźników zawartych w LSR w przedziałach czasowych. Plan zawiera szczegółowe wskazanie harmonogramu osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu (dla określonych w strategii przedsięwzięć) oraz rezultatu (dla określonych w strategii celów szczegółowych) w następujących przedziałach czasowych 2016-2018, 2019-2021, 2022-2023.

Opracowując plan działania uwzględniono:

- doświadczenia okresu programowania 2007-2013 (głównie w kontekście czasu niezbędnego do przeprowadzenia całej procedury naborów, późniejszej weryfikacji w SW lub Agencji, etap zawarcia umowy i realizacji, etap płatności)
- wymogi określone w programach/przepisach PROW na lata 2014-2020 ze szczególnym uwzględnieniem RLKS oraz wytycznych,
- analizę wniosków z przeprowadzonej analizy SWOT oraz założonych do realizacji celów i przedsięwzięć, dla których potencjalni beneficjenci założyli wstępne terminy oraz budżety.

Ponadto cele i przedsięwzięcia LSR są zgodne z trzema celami przekrojowymi PROW 2014-2020 takim jak: ochrona środowiska, przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz innowacyjność a co za tym idzie kryteria wyboru oraz wskaźniki LSR zapewniają bezpośrednie osiągnięcie wskaźników określonych dla tych celów.

Dokument konstruowano biorąc pod uwagę adekwatność budżetu do celów i przedsięwzięć LSR tak aby przyjęte założenia finansowe były racjonalne i posiadały uzasadnienie ekonomiczne. Stąd budżet i plan działania są w bezpośredni sposób powiązane z celami i przedsięwzięciami. Powiązanie to najlepiej obrazują tabela stanowiąca załącznik nr 3 do LSR.

Harmonogram osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu oraz realizacji budżetu w LSR ujęty w planie działania jest racjonalny i odzwierciedla wnioski z konsultacji społecznych oraz doświadczenia poprzedniego okresu programowania (2007-2013).

Projekt planu działania oraz projekt celów i wskaźników był konsultowany ze społecznością lokalną, która potwierdziła, że:

- wskaźniki są adekwatne do celów i przedsięwzięć,
- wskaźniki są mierzalne, przejrzyste i do każdego wskaźnika są podane źródła danych i okresy pomiaru, wartość bazowa oraz termin osiągnięcia wartości docelowych,
- wartości docelowe wskaźników, jakie mają zostać osiągnięte dzięki realizacji LSR zostały określone proporcjonalnie do planowanej wielkości zaangażowania środków PROW,
- określono dla każdego z celów szczegółowych, wskaźników rezultatu a dla każdego z przedsięwzięć – wskaźniki produktu,
- wskazano, które ze wskaźników i w jakim stopniu osiągnane będą za pomocą środków finansowych poszczególnych funduszy, a także opisano bieżący sposób monitorowania realizacji wskaźników w podziale na poszczególne fundusze,
- w LSR uwzględniono wskaźniki pochodzące ze źródeł statystyki publicznej (dane CEIDG, GUS).

VIII Budżet

1. Ogólna charakterystyka budżetu, w tym wskazanie funduszy EFSI stanowiących źródło finansowania LSR w latach 2014-2020.

Realizacja Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” będzie finansowana w szczególności ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014- 2020. LGD jest jednofunduszowa. Wysokość wsparcia finansowego PROW w ramach LSR w ramach poszczególnych poddziałań oraz plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014-2020 przedstawiono w załączniku nr 4 do niniejszej strategii.

Intensywność pomocy została określona na następujących poziomach:

- 63,63 % kosztów kwalifikowalnych dla sektora finansów publicznych,
- 70 % dla podmiotów wykonujących działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 6 marca 2018 roku – Prawo przedsiębiorców,
- 85 % w przypadku pozostałych podmiotów.

Uzasadnienie:

Zgodnie z § 18 ust. 1 pkt. 1b rozporządzenia ministra rolnictwa i rozwoju wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 pomoc dla „innych” może być przyznawana w wysokości 100%. LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” mając na uwadze głównie doświadczenie z poprzedniego okresu programowania tj. 2007-2013 i chcąc zmobilizować społeczność lokalną do partycypacji także w aspekcie finansowym realizacji strategii podjęła decyzję o zmniejszeniu intensywności pomocy do 85 %. Jest to nadal wysoki i atrakcyjny poziom wsparcia, który jednocześnie zwiększa poziom odpowiedzialności beneficjentów za realizację przedsięwzięć. Już sam fakt aplikowania musi zostać „przemysłany” w kontekście późniejszego zabezpieczenia środków lub zasobów na wkład własny. Ponadto zmniejszenie intensywności pomocy pozwoli nam na objęcie wsparciem większej ilości przedsięwzięć.

LGD wyznaczyła zasady premiowania projektów, w których wkład własny wnioskodawcy przekracza intensywność pomocy określoną w poszczególnych programach. Ma to swoje bezpośrednie odzwierciedlenie w kryteriach wyboru operacji.

LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” w oparciu o analizę danych historycznych (okres 2007-2013) oraz analizę innych dostępnych form wsparcia na rozpoczęcie działalności gospodarczej podjęła decyzję o ustaleniu wysokości premii na poziomie 50 000,00złZ przeprowadzonych konsultacji oraz analiz wynika, że jest to kwota środków wystarczająca do rozpoczęcia działalności gospodarczej oraz realizacji operacji w sposób efektywny i rentowny.

Uzasadnienie:

Na etapie konsultacji społecznych i gromadzenia informacji odnośnie planowanych przedsięwzięć, określania słabych i mocnych stron głównie w sferze gospodarczej pojawiło się bardzo wiele różnych i rozbieżnych wniosków. Po pogrupowaniu informacji i nadaniu im wag wyciągnięto następujące wnioski:

- istnieje dobra infrastruktura dla rozwoju działalności gospodarczej,
- mieszkańcy posiadają zasoby i surowce umożliwiające podjęcie działalności i rozwój lokalny,
- jest duża liczba osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo (w tym znaczna część osób pozostających bez zatrudnienia powyżej 12 miesięcy),
- mieszkańcy mają niski poziom wiedzy odnośnie prawnych, fiskalnych i podatkowych aspektów prowadzenia działalności gospodarczej,
- istnieją trudności proceduralne w podjęciu działalności gospodarczej,
- istnieją ograniczenia finansowe uniemożliwiające podjęcie działalności gospodarczej nawet przy posiadaniu pewnych zasobów,
- premia w wysokości 100 000,00 zł jest dla niektórych beneficjentów zbyt duża.

Możliwości i potrzeby beneficjentów są zróżnicowane głównie w związków z:

- różną wielkością i charakterem posiadanych zasobów (zasoby ludzkie, lokalowe, surowce itp.),
- odmiennym charakterem planowanej działalności (produkcyjna, usługowa, handlowa),

- wysokością nakładów niezbędnych do podjęcia działalności (wysokość nakładów jest indywidualną kwestią ponieważ nawet w ramach tego samego rodzaju planowanej działalności potrzeby mogą być zupełnie różne głównie z uwagi na posiadane zasoby),
- odmiennymi możliwościami finansowymi (nie każdy beneficjent posiada środki na pokrycie 100% kosztów).

Mając na uwadze powyższe, podjęto decyzję o ustaleniu kwoty premii na poziomie 12 500 € (przeliczone po kursie indykatorywnym 4zł/€), umożliwiając beneficjentom aplikowanie o pomoc finansową w takim zakresie, w jakim deklarowali na etapie konsultacji. W ramach tego działania chcemy szczególnie preferować osoby z grup defaworyzowanych, co ma swoje odzwierciedlenie w kryteriach.

2. Krótki opis powiązania budżetu z celami LSR.

W Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” określono cztery cele ogólne. Budżet w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” w rozbiciu na cele ogólne przedstawia się następująco:

I Cel ogólny: Poprawa estetyki wiejskiej – 1 144 167,58 €

II Cel ogólny: Rozwój przedsiębiorczości wiejskiej poprzez lepsze wykorzystanie lokalnego potencjału – 867 580,36 €

III Cel ogólny: Ochrona i wykorzystanie zasobów przyrodniczych i kulturowych obszaru – 77 752,06 €

IV Cel ogólny: Wzmocnienie kapitału ludzkiego – 0 €. W tabeli poniżej przedstawiono całkowity budżet LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” w powiązaniu z celami ogólnymi oraz planem komunikacji. Całość kosztów bieżących związanych z funkcjonowaniem biura ujęto w planie komunikacji.

Szczegółowe powiązanie celów szczegółowych oraz przedsięwzięć znajduje się w załączniku nr 3 *Plan Działania*.

Zakres wsparcia	Budżet wszystkich działań realizowanych przez LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” na lata 2014-2020					
	Plan Działania				Plan Komunikacji	Razem
	Cel ogólny I: Poprawa estetyki wiejskiej	Cel ogólny II: Rozwój przedsiębiorczości wiejskiej poprzez lepsze wykorzystanie lokalnego potencjału	Cel ogólny III: Ochrona i wykorzystanie zasobów przyrodniczych i kulturowych obszaru	Cel ogólny IV: Wzmocnienie kapitału ludzkiego		
Realizacja LSR	1 144 167,58 €	867 580,36 €	77 752,06 €	-	-	2 089 500,00 €
Projekty Współpracy	-	-	-	33 250,00 €	-	33 250,00 €
Koszty bieżące	-	-	-	10 562,61 €	350 542,73 €	361 105,34 €
Aktywizacja	-	773,84 €	39 465,75 €	23 880,62 €	17 889,45 €	82 009,66 €
Razem	1 144 167,58 €	868 354,20 €	117 217,81 €	67 693,23 €	368 432,18 €	2 565 865,00 €

Źródło: Opracowanie własne

IX Plan Komunikacji

Jakość działań komunikacyjnych podejmowanych przez przedstawicieli LGD, odpowiedni dobór środków przekazu do potrzeb i możliwości grupy docelowej (w tym przede wszystkim efektywne dotarcie do grupy defaworyzowanej) jest podstawą sprawnej i efektywnej realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju.

Do głównych celów realizacji planu komunikacji LGD należy zaliczyć:

- Informowanie i uzyskiwanie informacji zwrotnej o stanie realizacji LSR oraz działalności LGD,
- Informowanie potencjalnych wnioskodawców o zasadach, typach operacji i kryteriach udzielania wsparcia z budżetu LSR,
- Wzrost aktywności liderów społecznych, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców w działaniach na rzecz rozwoju lokalnego,
- Promocja operacji realizowanych w ramach LSR,
- Informowanie na temat prowadzonego doradztwa przez LGD,
- Utrzymanie dobrego wizerunku i rozpoznawalności LGD,
- Szczególne wsparcie procesu wdrażania LSR w zakresie tworzenia i utrzymania miejsc pracy,
- Szerokie włączenie mieszkańców reprezentujących różne sektory i grupy interesów w proces wdrażania oraz monitoring i ewaluacji LSR
- Szczególne uwzględnienie grupy defaworyzowanej w zakresie informowania i uzyskiwania informacji zwrotnej nt. wdrażania LSR i realizowanych operacji.

Wskaźniki działań komunikacyjnych zawarte zostały szczegółowo w tabeli w załączniku nr 5 do niniejszej strategii (*Załącznik nr 5 Plan komunikacji, punkt 3 Zakładane wskaźniki realizacji działań komunikacyjnych*)

W ramach realizacji Planu Komunikacji zidentyfikowane następujące podstawowe grupy docelowe:

I Cała społeczność obszaru objętego LSR

II Beneficjenci i potencjalni beneficjenci

III Media

IV Grupa defaworyzowana: (osoby bezrobotne i nieaktywne zawodowo)

V Pracownicy instytucji współuczestniczących w realizacji PROW na lata 2014-2020

Szczegółowy opis grup docelowych, przypisanych im narzędzi komunikacji, form przekazu oraz wskazanie działań na wypadek problemów w realizacji LSR znajduje się w tabeli w załączniku nr 5 do niniejszej strategii (*Załącznik nr 5 Plan komunikacji, punkt 2 Główni adresaci działań komunikacyjnych (grupy docelowe)*).

X Innowacyjność

Innowacje w okresie programowania 2014-2020 są podstawą realizacji najważniejszych celów Strategii Europa 2020: *Inteligentnego zrównoważonego rozwoju, włączenia społecznego wzrostu zatrudnienia oraz podnoszenia kwalifikacji*. Zgodnie z nowym podejściem, innowacje to nie tylko praca w laboratoriach, ale także praca w sieciach, w ramach których współpracują przedstawiciele różnych środowisk. W Polsce obecnie opracowana jest „Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki Dynamiczna Polska 2020”, która będzie wdrażana poprzez szczegółowe programy, zwłaszcza przez Program Rozwoju Przedsiębiorstw.

Podejście innowacyjne w rozwoju lokalnym znalazło swoje uzasadnienie zarówno w ramach PROW 2014-2020, jak i innych dokumentach strategicznych na poziomie lokalnym, regionalnym oraz międzynarodowym. w ramach planowanych przedsięwzięć będzie miało wielowymiarowy charakter.

W ramach LSR 2014-2020 innowacyjność będzie polegała na poszukiwaniu nowych pomysłów i rozwiązywaniu problemów na obszarach wiejskich. Jest to proces polegający na przekształcaniu istniejących możliwości w nowe cele oraz ich praktyczne zastosowanie. Prowadzone działania będą miały charakter wielowymiarowy.

Wsparcie przez LGD innowacyjności znalazło swój wyraz zarówno w przedsięwzięciach, jak i przede wszystkim w lokalnych kryteriach wyboru operacji oraz w samym sposobie przygotowania LSR.

Przez **innowacyjność** rozumie się wdrożenie nowego na danym obszarze lub znacząco udoskonalanego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych i społecznych.

Cele i przedsięwzięcia określone w LSR wynikają z zidentyfikowanych problemów i potrzeb społeczności lokalnej. Zagadnienie innowacyjności jest postrzegane w szczególności jako szansa na rozwój gospodarczy naszego regionu. Rozwój każdego obszaru odbywa się w warunkach określonej konkurencyjności ze strony innych obszarów, dlatego premiowanie innowacyjnych rozwiązań może stanowić rodzaj dodatkowej szansy pobudzającej ten rozwój.

Wśród kryteriów dodatkowymi punktami będą premiowane operacje, które zastosują innowacyjne rozwiązania. Ocena innowacyjności jest zasadniczo oceną subiektywną członków organu decyzyjnego – różne osoby mogą mieć różną ocenę tego czy dana operacja jest nową na danym obszarze w zależności od stopnia zastosowanych nowych rozwiązań. Istotne jest więc przyjęcie przez członków organu decyzyjnego wspólnego podejścia stąd przyjęto innowacyjność w następującym ujęciu:

- **Innowacji technologicznych/technicznych.** Przyczyniają się do wspierania działalności o wysokiej wartości dodanej poprzez rozwój potencjału innowacyjnego, który pozwoli na osiągnięcie wysokich standardów jakości i zaspokojenia zapotrzebowania konsumentów
- **Innowacji organizacyjnych.** Przyczyniają się do zmian w sposobie funkcjonowania, organizacji pracy lub organizacji zarządzania podmiotu wnioskującego. Innowacje organizacyjne związane będą z racjonalizacją organizacji lub dostosowaniem jej do zmieniających się przepisów prawa, czy wymogów ze strony klientów.
- **Innowacji procesowych.** Przyczyniają się do wprowadzenia innowacji technicznych, - dotyczyć będą wprowadzenia zmian w procesie produkcji (innowacyjnych metod produkcji, w tym zarządzanie jakością, bezpieczeństwo żywności i certyfikacja procesów) lub w procesie świadczenia usług.

Innowacji marketingowych. Przyczyniają się do rozwoju sfery sprzedaży i dystrybucji gotowych produktów oraz innych usług.

Takie ujęcie ograniczy możliwości dowolnej interpretacji innowacyjności co wpłynie na zachowanie przejrzystości i transparentności oceny operacji. Podejście do oceny innowacyjności będzie powszechnie znane potencjalnym beneficjentom.

W ramach opracowywanej strategii zastosowano nowe i skuteczne metody partycypacji społecznej, których jest bardzo wiele w świecie i z których tylko niewielka część znalazła już zastosowanie w Polsce. Podczas prowadzonego procesu partycypacji społecznej polegającą na organizowaniu inspirujących i produktywnych spotkań, którym towarzyszy otwarta i przyjazna atmosfera współpracy. Takie podejście umożliwia zebranie nieograniczonej liczby uczestników, którzy prowadzą dyskusje na wskazane tematy.

XI Zintegrowanie

Zintegrowany charakter LSR

Lokalna Strategia Rozwoju LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” na lata 2014-2020 to spójny zestaw operacji mających na celu zaspokojenie potrzeb i rozwiązanie problemów lokalnej społeczności poprzez realizację zaplanowanych przedsięwzięć, a co za tym idzie – celów i wskaźników LSR.

Realizacja LSR LGD angażuje różne zasoby, zarówno społeczne, infrastrukturalne, kulturowe, historyczne, jak i gospodarcze. Przedsięwzięcia, które będą realizowane w ramach LSR nie będą dotyczyły jednego tylko miejsca, czy grupy beneficjentów. Strategia ma za zadanie zaktywizować wokół wskazanych pomysłów jak największe grono różnych partnerów - od gospodarczych poprzez przedstawicieli sektora samorządowego na organizacjach społecznych i mieszkańcach kończąc. W samym procesie zakładania LGD i przygotowywania strategii zaangażowane były osoby z różnych środowisk, co przy dalszym rozwoju lokalnym kierowanym przez społeczność lokalną pozwoli na realizację projektów przez różne środowiska. Ta realizacja będzie jednak bardzo ściśle odpowiadała kryteriom zapisanym w Strategii. Podejście RLKS wymaga włączenia społeczności lokalnej w proces przygotowywania LSR oraz mobilizacji różnych grup społecznych wokół zaplanowanych obszarów i zadań. Przedstawiciele tych środowisk będą zasiadali w radzie LGD dokonując wyboru poszczególnych

projektów. Podział środków finansowych w poszczególnych działaniach planowanych przez LGD pozwoli na realizację projektów przez przedsiębiorców, rolników, organizacje społeczne czy samorządowców.

Podejście zintegrowane w ramach LSR przejawia się w następujących aspektach:

- **integracja podmiotów różnych sektorów**– realizacja przedsięwzięć wymaga aktywnego włączenia się podmiotów reprezentujących różne miejscowości i różne sektory.
- **integracja obszaru** – realizacja przedsięwzięć wpływa lub/i obejmuje zasięgiem cały obszar LGD,
- **integracja zasobów** – realizacja przedsięwzięć wpływa na rozwój obszaru w wymiarze społecznym, kulturowym, przestrzennym, gospodarczym, które stanowią zasoby obszaru działania LGD.

Integracja podmiotów różnych sektorów w ramach planowanych przedsięwzięć.

Typy planowanych przedsięwzięć do wdrożenia w ramach LSR w ramach poszczególnych celów ogólnych	Integracja podmiotów reprezentujących różne miejscowości i różne sektory na rzecz aktywnego włączenia się w realizację przedsięwzięć.	Integracja obszaru –sposób realizacji przedsięwzięć w kontekście objęcia swoim zasięgiem całego obszaru LSR.
Przedsięwzięcie 1.1.1 Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej i/lub rekreacyjnej	Mieszkańcy obszaru objętego LSR, organizacje pozarządowe, jst i jednostki podległe	Konkurs ogłoszony na obszarze całego LGD – przedsięwzięcia obligatoryjnie realizowane na obszarze LGD.
Przedsięwzięcie 1.1.2 Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury kulturalnej	Mieszkańcy obszaru objętego LSR, organizacje pozarządowe, jst i jednostki podległe	Konkurs ogłoszony na obszarze całego LGD – przedsięwzięcia obligatoryjnie realizowane na obszarze LGD.
Przedsięwzięcie 1.2.1 Konserwacja i/lub restauracja obiektów wpisanych do rejestru zabytków lub objętych ewidencją	Mieszkańcy obszaru objętego LSR, organizacje pozarządowe, jst i jednostki podległe	Konkurs ogłoszony na obszarze całego LGD – przedsięwzięcia obligatoryjnie realizowane na obszarze LGD.
Przedsięwzięcie 2.2.1 Wsparcie dla podmiotów rozpoczynających działalność gospodarczą	Mieszkańcy obszaru objętego LSR, w tym osoby z grup defaworyzowanych, inne podmioty	Tworzenie miejsc pracy / zatrudnianie mieszkańców całego obszaru LGD (szczególnie z grup defaworyzowanych)
Przedsięwzięcie 2.1.2 Wsparcie do podmiotów rozwijających działalność gospodarczą ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań innowacyjnych	Podmioty prowadzące działalność gospodarczą	Tworzenie miejsc pracy / zatrudnianie mieszkańców całego obszaru LGD.
Przedsięwzięcie 2.2.1 Organizacja szkoleń z zakresu rozpoczęcia i prowadzenia działalności gospodarczej / szkoleń tematycznych	Podmioty lub osoby, które chcą podjąć lub rozwinąć działalność gospodarczą	Organizacja szkoleń dla osób/podmiotów z obszaru objętego LSR, które chcą podjąć lub rozwinąć działalność gospodarczą na obszarze działania LGD(szczególnie osoby z grup defaworyzowanych)
Przedsięwzięcie 3.1.1 Opracowanie i wydanie materiałów informacyjno – promocyjnych dotyczących obszaru LGD	Mieszkańcy obszaru objętego LSR, organizacje pozarządowe, jst i jednostki podległe	Pierwszeństwo doboru operacji, które w sposób kompleksowy obejmują obszar LGD w w/w zakresie.
Przedsięwzięcie 3.1.2 Organizacja imprez/akcji promujących lokalną kulturę	Mieszkańcy obszaru objętego LSR, organizacje pozarządowe, jst i jednostki podległe	Pierwszeństwo doboru operacji, które w sposób kompleksowy obejmują obszar LGD w w/w zakresie.
Przedsięwzięcie 3.2.1 Organizacja warsztatów służących zachowaniu lokalnego dziedzictwa	Mieszkańcy obszaru objętego LSR, w tym osoby z grup defaworyzowanych, organizacje pozarządowe, jst i jednostki podległe	Animacja na rzecz włączenia się jak największej ilości osób (szczególnie z grup defaworyzowanych) z całego obszaru na rzecz realizacji operacji
Przedsięwzięcie 3.2.2 Wsparcie dla podmiotów kultywujących lokalne zwyczaje, tradycje i obrzędy	Lokalne organizacje, stowarzyszenia, koła gospodyń wiejskich, OSP, zespoły folklorystyczne	Animacja na rzecz włączenia się jak największej ilości organizacji z całego obszaru na rzecz realizacji operacji
Przedsięwzięcie 4.1.3 Doradztwo indywidualne na rzecz potencjalnych Beneficjentów	Potencjalni Beneficjenci	Objęcie wsparciem jak największej ilości osób

Przedsięwzięcie 4.2.1 Organizacja spotkań konsultacyjno - informacyjnych	Mieszkańcy obszaru objętego LSR, w tym osoby z grup defaworyzowanych Potencjalni Beneficjenci	Organizacja spotkań z uwzględnieniem potrzeb lokalnej społeczności tak, aby dotrzeć do jak największej liczby mieszkańców (w tym szczególnie do osób z grup defaworyzowanych)
Przedsięwzięcie 4.3.1 Organizacja działań aktywizacyjnych, integracyjnych oraz rekreacyjnych	Mieszkańcy obszaru objętego LSR, w tym osoby z grup defaworyzowanych	Organizacja działań z uwzględnieniem potrzeb lokalnej społeczności tak, aby dotrzeć do jak największej liczby mieszkańców (w tym szczególnie do osób z grup defaworyzowanych)
Przedsięwzięcie 4.3.2 Organizacja działań mających na celu wzrost wiedzy i nabycie nowych umiejętności, w szczególności w kontekście uwarunkowań rynku pracy	Mieszkańcy obszaru objętego LSR, w tym osoby z grup defaworyzowanych, organizacje pozarządowe, jst i jej jednostki podległe	Organizacja działań z uwzględnieniem potrzeb lokalnej społeczności tak, aby dotrzeć do jak największej liczby mieszkańców (w tym szczególnie do osób z grup defaworyzowanych)
Przedsięwzięcie 4.4.1 Organizacja szkoleń/warsztatów w zakresie ochrony środowiska i przeciwdziałanie zmianom klimatu	Mieszkańcy obszaru objętego LSR, w tym osoby z grup defaworyzowanych, organizacje pozarządowe, jst i jej jednostki, podmioty gospodarcze	Organizacja działań z uwzględnieniem potrzeb lokalnej społeczności tak, aby dotrzeć do jak największej liczby mieszkańców i podmiotów
Przedsięwzięcie 4.5.1 Organizacja regionalnych lub/ i międzyregionalnych wyjazdów studyjnych służących promocji lokalnych zasobów i wymianie doświadczeń	Mieszkańcy obszaru objętego LSR, w tym osoby z grup defaworyzowanych, organizacje pozarządowe, jst i jej jednostki, podmioty gospodarcze	Dobór inicjatyw zgłoszonych w ramach konkursu, które w sposób kompleksowy obejmują wsparciem cały obszar LGD lub/ i organizacja działań z uwzględnieniem potrzeb lokalnej społeczności tak, aby dotrzeć do jak największej liczby mieszkańców i podmiotów
Przedsięwzięcie 4.5.2 Organizacja wyjazdów studyjnych służących promocji lokalnych zasobów i międzynarodowej oraz krajowej wymianie doświadczeń	Mieszkańcy obszaru objętego LSR, w tym osoby z grup defaworyzowanych, organizacje pozarządowe, jst i jej jednostki, podmioty gospodarcze	

Źródło: Opracowanie własne

Integracja zasobów – sposób realizacji zaplanowanych przedsięwzięć, a wykorzystanie różnych zasobów obszaru w celu rozwiązania w sposób kompleksowy zdiagnozowanego problemu.

Obszar problemowy wykazany w SWOT	Przedsięwzięcie odpowiadające na obszar problemowy	Sposób jego realizacji, metody, włączanie poszczególnych obszarów na rzecz wdrażania przedsięwzięcia/rozwiązania zdiagnozowanego problemu	Zintegrowanie min. 3 branż działalności gospodarczej w ramach LSR
Słabo rozwijający się sektor usług, który nie potrafi wykorzystać uwarunkowań lokalnych oraz niski poziom wiedzy mieszkańców w zakresie ochrony środowiska oraz przeciwdziałaniu zmianom klimatycznym	Przedsięwzięcie I.1.1 Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej i/lub rekreacyjnej Przedsięwzięcie II.1.1 Wsparcie dla podmiotów rozpoczynających działalność gospodarczą Przedsięwzięcie II.1.2 Wsparcie do podmiotów rozwijających działalność gospodarczą ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań innowacyjnych Przedsięwzięcia IV.4.2 Organizacja szkoleń/warsztatów w zakresie ochrony środowiska i przeciwdziałanie zmianom klimatu	Sposób: konkursy w ramach wdrażania LSR, Metody: poprzez udzielenie wsparcia w ramach rozpoczęcia lub prowadzenia działalności gospodarczej lub rozwoju infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej ze szczególnym uwzględnieniem działań edukacyjnych na rzecz ochrony środowiska Działania na rzecz włączania poszczególnych obszarów będzie się dokonywać poprzez realizację projektów które ukierunkowane będą w swych założeniach na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów i potrzeb. Weryfikacja włączenia poszczególnych obszarów w realizację przedsięwzięcia warunkowana kartą oceny projektu.	Przedsięwzięcia integrują poniższe branże: 1. branżę związaną z kulturą, rozrywką i rekreacją (93.2 PKD, 93.29Z PKD) 2. Edukację (85.5 PKD) 3. Ochronę środowiska (74.90Z)

Źródło: Opracowanie własne

Zgodność i komplementarność LSR z dokumentami planistycznymi opracowanymi dla obszaru objętego LSR

Podejście zintegrowane łączy wszystkie aspekty życia lokalnej społeczności, w tym sferę społeczną, kulturową, przyrodniczą, gospodarczą. Cele i przedsięwzięcia określone w LSR wynikają z diagnozy obszaru i analizy SWOT, są ze sobą ściśle powiązane, a rola LGD jako koordynatora wdrażania LSR zapewnia realizację podejścia zintegrowanego. Dzięki poznaniu założeń poniższych dokumentów, członkowie LGD posiadli lepszą orientację, jakie konkretne problemy są najbardziej istotne dla społeczności lokalnej i środowiska, w którym żyje, a także jak je rozwiązać. Wiedza ta pomogła w wyborze kwestii kluczowych dla regionu – po to, aby przygotowana LSR miała charakter zintegrowany i komplementarny w stosunku do działań już podjętych przez inne podmioty.

Przy sprawdzaniu zgodności LSR z pozostałymi dokumentami strategicznymi, nie porzeczono wyłącznie na poziomie lokalnym. Przeanalizowano dokumenty programowo przygotowane na okres 2014-2020. Analiza przeprowadzona na tym poziomie umożliwiła zidentyfikowanie programów i działań komplementarnych w stosunku do tych, które są zaplanowane w LSR.

Integracja w ramach LSR dotyczy przede wszystkim działań prowadzonych w ramach określonych grup zwanych przedsięwzięciami. W ramach niniejszej strategii planuje się podjęcie działań, które w efekcie mają przyczynić się do realizacji celów strategicznych i osiągnięcia określonej wizji obszaru. **Integracja w ramach LSR dotyczy również związków między różnymi partnerami gospodarczymi, społecznymi, publicznymi oraz mieszkańcami zaangażowanymi w rozwój lokalny.** Zakłada się udział przedstawicieli różnych sektorów w podejmowaniu działań czy inwestycji ukierunkowanych na osiągnięcie wspólnych celów rozwoju obszaru. Działania wdrażania LSR będą monitorowane przez LGD zarówno na etapie podejmowania decyzji o wyborze operacji, jak i prowadzeniu ewaluacji pod kątem osiąganych wskaźników produktów, rezultatów i oddziaływania na rozwój obszaru.

Na poziomie unijnym aktualnym dokumentem jest Strategia „Europa 2020”. Jest ona nowym, długookresowym programem rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej (UE), który zastąpił realizowaną od 2000 r., zmodyfikowaną pięć lat później, Strategię Lizbońską. Głównym założeniem są działania państw członkowskich na rzecz wychodzenia z kryzysu oraz wdrażania reform umożliwiających stawienie czoła wyzwaniom związanym z globalizacją, starzeniem się społeczeństw czy rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystywania zasobów. W celu osiągnięcia powyższych założeń zaproponowano trzy podstawowe, wzajemnie wzmacniające się priorytety:

- wzrost inteligentny, czyli rozwój oparty na wiedzy i innowacjach,
- wzrost zrównoważony, czyli transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywnie korzystającej z zasobów i konkurencyjnej,
- wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu, czyli wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

Priorytety te stanowią podstawę krajowych dokumentów strategicznych. W perspektywie do 2020 roku najważniejszymi dokumentami strategicznymi będą Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju wraz z Krajowym Programem Reform na rzecz realizacji strategii „Europa 2020”. Dokumenty te stanowią wyjście do krajowych strategii zintegrowanych, a następnie dokumentów strategicznych na poziomie województw.

Wskazać tu należy zgodność wszystkich czterech celów ogólnych LSR dla LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” z celem ogólnym dokumentu strategicznego noszącego nazwę : „ **Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020**”, który został sformułowany następująco: **Poprawa pozycji rozwojowej i konkurencyjnej makroregionu w oparciu o skoordynowane przedsięwzięcia realizowane w ramach trzech obszarów: innowacyjność, zasoby pracy i infrastruktura.**

Komplementarność LSR z dokumentami planistycznymi		
Dokumenty planistyczne	Wybrane cele spójne z celami LSR	CELE OGÓLNE LSR LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA”
Strategia Rozwoju Kraju 2020	<p>Obszar strategiczny: Sprawne i efektywne państwo, Cel 3 Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywateli, kierunek interwencji: rozwój kapitału społecznego; zwiększenie bezpieczeństwa obywatela.</p> <p>Obszar strategiczny: Konkurencyjna gospodarka, Cel 4 Rozwój kapitału ludzkiego, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności zawodowej oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego.</p> <p>Obszar strategiczny: Spójność społeczna i terytorialna, Cel 1 Integracja społeczna, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej zagrożonych.</p> <p>Obszar strategiczny: Konkurencyjna gospodarka, Cel 2: Wzrost wydajności gospodarki, kierunek interwencji: Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej.</p>	<p>Cel ogólny I. Poprawa estetyki wiejskiej</p> <p>Cel szczegółowy 1. Wsparcie lokalnego zaplecza turystycznego i rekreacyjnego</p> <p>Cel szczegółowy 2. Zachowanie lokalnej infrastruktury historycznej i kulturalnej</p>
Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014 –2020	<p>OŚ I: Osoby młode na rynku pracy Cel: Poprawa sytuacji osób młodych do 24 r.ż. bez pracy. Zwiększenie przedsiębiorczości osób młodych do 29 r.ż. bez pracy z wykorzystaniem instrumentów zwrotnych</p> <p>OŚ II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji Cel: Tworzenie warunków dla wyrównywania szans płci na rynku pracy</p>	<p>Cel ogólny II. Rozwój przedsiębiorczości wiejskiej poprzez lepsze wykorzystanie lokalnego potencjału</p> <p>Cel szczegółowy 1. Podejmowanie i rozwój działalności gospodarczej ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań innowacyjnych</p>
Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 - 2020	<p>Cel Tematyczny 8 WRS Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników. Cel szczegółowy: 6A. Ułatwianie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw i tworzenia miejsc pracy.</p> <p>Cel Tematyczny 9 WRS Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem Cel szczegółowy: 6B Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich</p>	<p>Cel szczegółowy 2. Podnoszenie kompetencji osób, które chcą podjąć lub rozwinąć działalność gospodarczą</p>
Strategia Rozwoju społeczno – gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020	<p>Cel główny: Zasoby pracy i jakość kapitału ludzkiego. Kierunek strategiczny: Przeciwdziałanie wykluczeniu na makroregionalnym rynku pracy, Wzmocnienie potencjału nowoczesnych kadr dla gospodarki opartej na wiedzy.</p>	<p>Cel ogólny III. Ochrona i wykorzystanie zasobów przyrodniczych i kulturowych obszaru</p> <p>Cel szczegółowy 1. Promocja potencjału przyrodniczego</p>
Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020	<p>Dziedzina: Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka Cel I. Rozwijanie przewag regionu w oparciu o kreatywne specjalizacje jako przejaw budowania konkurencyjności krajowej i międzynarodowej</p> <p>Dziedzina: Kapitał ludzki i społeczny Cel II. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego jako czynników: innowacyjności regionu oraz poprawy poziomu życia mieszkańców</p> <p>Dziedzina: Sieć osadnicza Cel III. Podniesienie dostępności oraz poprawa spójności funkcjonalno-przestrzennej jako element budowania potencjału rozwojowego regionu</p> <p>Dziedzina: Środowiska i energetyka Cel IV. Racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów z poszanowaniem środowiska naturalnego sposobem na zapewnienie bezpieczeństwa i dobrych warunków życia mieszkańców oraz rozwoju gospodarczego województwa</p>	<p>Cel ogólny III. Ochrona i wykorzystanie zasobów przyrodniczych i kulturowych obszaru</p> <p>Cel szczegółowy 1. Promocja potencjału przyrodniczego</p>

<p>Regionalna Strategia Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014 - 2020 na rzecz inteligentnej specjalizacji</p>	<p>Priorytet: Rozwój inteligentny, zrównoważony i trwały, sprzyjający włączeniu społecznemu: II cel strategiczny inteligentnej specjalizacji <i>Jakość życia</i></p>	<p><i>i kulturowego</i> Cel szczegółowy 2. Kultywowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego</p> <p>Cel ogólny IV. Wzmocnienie kapitału ludzkiego</p>
<p>Strategia Rozwoju Powiatu Przemyskiego do 2020 r.</p>	<p>Priorytet I. Zrównoważony rozwój, włączenie społeczne i aktywizacja gospodarcza mieszkańców powiatu, większa atrakcyjność inwestycyjna i turystyczna, efektywna administracja Cel I <i>Wspieranie włączenia społecznego i rozwoju gospodarczego Powiatu Przemyskiego</i> Cel II <i>Poprawa atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej powiatu</i> Cel III <i>Efektywne wykorzystywanie funduszy europejskich i innych środków zewnętrznych, rozwój cyfryzacji i usług elektronicznych dla społeczeństwa, rozwój współpracy partnerskiej powiatu</i></p> <p>Priorytet II. Wykształcenie, zdrowie, bezpieczeństwo publiczne i społeczne mieszkańców, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, wsparcie niepełnosprawnych, integracja społeczeństwa Cel I <i>Poprawa jakości edukacji i kompetencji mieszkańców powiatu</i> Cel III <i>Wspieranie integracji społecznej w zakresie rozwoju lokalnego</i></p> <p>Priorytet III Ochrona środowiska naturalnego, walorów przyrodniczo-krajobrazowych i dziedzictwa kulturowego, racjonalna gospodarka zasobami, podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa Cel I <i>Ochrona środowiska przyrodniczego, krajobrazowego i dziedzictwa kulturowego</i> Cel III <i>Podnoszenie świadomości ekologicznej ludności</i></p>	<p>Cel szczegółowy 1. <i>Podniesienie kompetencji osób uczestniczących we wdrażaniu i realizacji LSR</i></p> <p>Cel szczegółowy 2. <i>Podniesienie poziomu wiedzy, umiejętności i aktywności mieszkańców obszaru objętego LSR</i></p>
<p>STRATEGIA ZRÓWNO - WAŻONEGO ROZWOJU GMINY FREDROPOL NA LATA 2014 - 2020</p>	<p>Cel strategiczny I: OBSZAR GOSPODARCZY /<i>Tworzenie klimatu sprzyjającego inwestorom i wspieranie osób podejmujących działania przedsiębiorcze ukierunkowane na tworzenie miejsc pracy/</i></p> <p>Cel strategiczny II: OBSZAR SPOŁECZNY /<i>Rozwijanie usług społecznych dla mieszkańców, w szczególności edukacji dzieci i młodzieży, zachowanie dziedzictwa kulturowego i promocja sportu/</i></p> <p>Cel strategiczny III: OBSZAR ŚRODOWISKOWY /<i>Ochrona środowiska naturalnego, rozbudowa niezbędnej infrastruktury zapewniającej oczyszczanie wód, wspieranie rozwoju rolnictwa z poszanowaniem dóbr naturalnych/</i></p> <p>Cel strategiczny IV: OBSZAR TURYSTYKI /<i>Promocja Gminy jako regionu turystycznego, wspieranie rozwoju bazy turystycznej (szczególnie noclegowej, w tym agroturystyki) i infrastruktury dla turystów/</i></p>	
<p>STRATEGIA ZRÓWNO - WAŻONEGO ROZWOJU GMINY STUBNO na lata 2014 – 2020</p>	<p>Obszar 1: Gospodarka Cel 1.2. <i>Wspieranie inicjatyw ukierunkowanych na tworzenie miejsc pracy i rozwijanie przedsiębiorczości</i> Cel 1.3. <i>Promocja gospodarcza gminy</i></p> <p>Obszar 2: Społeczeństwo Cel 2.2. <i>Zapewnienie aktywnych form wypoczynku dla dzieci i młodzieży, a także stworzenie warunków dla rekreacji dla dorosłych mieszkańców gminy</i> Cel 2.3. <i>Wspieranie aktywności kulturalnej</i></p> <p>Obszar 3: Środowisko Cel 3.3. <i>Wykorzystanie potencjału środowiska dla rozwoju turystyki i promocji gminy</i></p>	

	<p>Cel 3.4.<i>Troska o zabytki i zachowanie dziedzictwa kulturowego</i></p> <p>Obszar 4: Rozwój instytucjonalny</p> <p>Cel 4.2.<i>Wzmacnianie samorządności mieszkańców poprzez wsparcie rozwoju i działalności organizacji pozarządowych.</i></p>	
<p>STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNEGO - GOSPODAR CZEGO GMINY ŻURAWICA NA LATA 2012 - 2020</p>	<p>Obszar 1: Gospodarka</p> <p>Cel 1:<i>Wszechstronne i trwałe wspieranie rozwoju gospodarczego w oparciu o istniejący potencjał środowiska i mieszkańców zapewniający odpowiednią liczbę miejsc pracy oraz efektywne funkcjonowanie podmiotów gospodarczych.</i></p> <p>Obszar 2: Ochrona środowiska</p> <p>Cel 1:<i>Wspieranie działań w zakresie ochrony środowiska</i></p> <p>Obszar 3: Turystyka</p> <p>Cel 1:<i>Poprawa atrakcyjności turystycznej gminy poprzez racjonalne wykorzystanie walorów środowiska kulturowego i przyrodniczego oraz położenia geograficznego dla rozwoju turystyki</i></p> <p>Obszar 5: Rozwój kapitału ludzkiego.</p> <p>Cel 1:<i>Zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie usług społecznych, obejmujących sferę kulturalną, edukacyjną, rekreacyjną, sportową, zdrowotną oraz pomoc społeczną.</i></p>	

Z powyższych zestawień wynika, że zapisy Lokalnej Strategii Rozwoju są spójne z dokumentami planistycznymi gmin wchodzących w skład LGD, Powiatu Przemyskiego, Województwa Podkarpackiego oraz dokumentami krajowymi i międzynarodowymi dotyczącymi rozwoju obszarów wiejskich. Dokumenty te są powiązane poprzez wspólne kierunki, cele i działania. W ramach PROW 2014-2020 pomoc ukierunkowana jest szczególnie na działania związane z włączeniem społecznym. W związku z tym LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” działając przeciw wykluczeniu społecznemu kieruje działania dla grup de faworyzowanych, którymi są osoby bezrobotne i nieaktywne zawodowo. Należy stwierdzić, że podejście zintegrowane do planowanych przedsięwzięć przedstawia spójny i logiczny system wdrażania wszystkich celów, przedsięwzięć, jak i związków między różnymi podmiotami uczestniczącymi w realizacji LSR. Wynika to z faktu, że rozwój społeczny został ściśle powiązany z rozwojem gospodarczym, standard życia mieszkańców został powiązany z jakością życia. Możliwość rozwoju społecznego mieszkańców: dostęp do edukacji, kultury, kultywowania tradycji, rozwijania umiejętności i zainteresowań są mocno powiązane z możliwościami rozwoju zawodowego i gospodarczego, a tym samym z poziomem życia mieszkańców wsi. Zastosowanie zintegrowanego podejścia do rozwoju obszaru LGD daje realne szanse na rozwiązanie części problemów zgłaszanych przez mieszkańców oraz osiągnięcia wytyczonych celów szczegółowych.

XII Monitoring i ewaluacja

W niniejszym rozdziale przedstawiono opis prowadzenia ewaluacji i monitoringu w ramach wdrażania LSR 2014-2020 oraz funkcjonowania Stowarzyszenia LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA”. Celem prowadzonych badań i analiz będzie określenie postępu finansowego, rzeczowego i społecznego działania LGD oraz wdrażania LSR pod kątem skuteczności i wydajności pracy Stowarzyszenia. Dodatkowo, przyjęte procedury mają na celu ocenę zgodności realizacji operacji z wcześniej przyjętymi celami strategii.

Prowadzenie monitoringu i ewaluacji realizacji LSR w całym okresie jej wdrażania jest procesem koniecznym do sprawdzenia, w jakim stopniu udaje się osiągnąć cele zawarte w strategii. Wyniki procesów zaplanowanych w ramach monitoringu mogą skutkować koniecznością ewaluacji LSR. Ewaluacja zaś, może zmierzać w kierunku aktualizacji lub zmiany działań planowanych w LSR. Istotą wdrażania strategii rozwoju jest poprawa sytuacji mieszkańców obszaru poprzez osiągnięcie zakładanych wskaźników. Dlatego proces ten będzie prowadzony zarówno w całym okresie przewidzianym na wdrażania LSR tj. na lata 2014-2020, ale również roku 2023 w celu obserwowania efektów oddziaływania zrealizowanych operacji.

LGD będzie dokonywać systematycznej i obiektywnej oceny LSR, jej założeń, przebiegu wdrażania oraz osiąganych rezultatów z punktu widzenia adekwatności, skuteczności, efektywności i trwałości podejmowanych

działań. Ewaluacja LSR dostarczać będzie rzetelnych i użytecznych informacji, które będą następnie wykorzystywane w procesie decyzyjnym oraz we współpracy partnerów zaangażowanych we wdrażanie LSR. W związku z tak postawionym celem ogólnym prowadzenia badań ewaluacyjnych i monitoringu, analizy będą prowadzone przy udziale: pracowników i członków organów LGD oraz samych mieszkańców obszaru objętego LSR, których opinia ma ważne znaczenie dla realizacji jednej z podstawowych zasad działania LGD – oddolności i współdecydowania w obszarze kierunków rozwoju.

W związku z tym, że Lokalna Strategia Rozwoju jest dokumentem, który ma wyznaczać kierunki rozwoju lokalnego na przestrzeni lat 2014-2020, zastosowano trój etapowy schemat oceny realizacji zakładanych wskaźników.

Etapy realizacji badań ewaluacyjnych zostały wyróżnione ze względu na moment, w którym badanie będzie prowadzone. W związku z tym, zarówno w odniesieniu do funkcjonowania Stowarzyszenia, jak i wdrażania LSR wyróżniono trzy następujące etapy: *ex ante*, *on going* oraz *ex post*. Natomiast w przypadku monitoringu ustalono bieżącą pracę zbierania danych oraz ich gromadzenia.

Realizacja badań ewaluacyjnych odbywać się będzie z zastosowaniem podstawowych kryteriów ewaluacji, którymi są:

1. **Trafność** - kryterium to pozwala ocenić, w jakim stopniu cele LSR odpowiadają potrzebom i priorytetom obszaru działania LGD.
2. **Efektywność** - kryterium to pozwala ocenić tzw. „ekonomiczność” wdrażania LSR, czyli stosunek poniesionych nakładów (zasobów finansowych, ludzkich, poświęcony czas) do uzyskanych produktów, rezultatów oraz oddziaływania.
3. **Skuteczność** - kryterium to pozwala ocenić, do jakiego stopnia cele LSR zdefiniowane na etapie programowania zostały osiągnięte.
4. **Użyteczność** - kryterium to pozwala ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie LSR odpowiada potrzebom grupy docelowej. Dzięki zastosowaniu tego kryterium można ocenić, czy zmiany wywołane realizacją LSR są korzystne z punktu widzenia jego beneficjentów.
5. **Trwałość** - kryterium to pozwala ocenić czy uprzednio zaplanowane pozytywne efekty wdrażania LSR będą nadal widoczne po zakończeniu realizacji strategii. Kryterium to ma zastosowanie przy ocenie wartości realizacji LSR w kategorii jej użyteczności w dłuższej perspektywie czasowej. Kryterium trwałości stosowane jest w ewaluacjach *ex-post*, ponieważ pozwala ocenić na ile zmiany wywołane oddziaływaniem wdrażania LSR są faktycznie trwałe i widoczne po zakończeniu wsparcia finansowego.

Szczegółowa procedura dokonywania Monitoringu i Ewaluacji znajduje się w załączniku nr 2 do LSR.

XIII Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Przepisy wskazują m.in. na projekty strategii, jako dokumenty, których realizacja może potencjalnie znacząco wpływać na środowisko. Przepisy te uzależniają jednakże konieczność przeprowadzenia takiej oceny, w odniesieniu do tej kategorii dokumentów planistycznych, od ich indywidualnej zawartości oraz zewnętrznych uwarunkowań ich realizacji.

Analiza LSR dla LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” pozwala na wskazanie istotnych uwarunkowań w kontekście zapisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zm.):

1. Lokalna Strategia Rozwoju dla LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” stanowi instrument realizacji założeń Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego do roku 2020, poprzez wykorzystanie m.in. środków unijnych, w tym środków z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.
2. LSR dla LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” jest zgodna z założeniami w/w dokumentów strategicznych.

Ponadto przeanalizowano realizację zapisów w/w ustawy w przypadku następujących dokumentów planistycznych:

- „Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego do roku 2020” – dla dokumentu została opracowana strategiczna ocena oddziaływania na środowisko z opinią RDOŚ
- „Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – dla dokumentu została opracowana strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Przygotowanie Lokalnych Strategii Rozwoju według instrumentu RLKS w okresie programowania 2014-2020 jest uszczegółowieniem powyższych dokumentów dla określonych obszarów. Uszczegółowienie to, polega na wskazaniu możliwych do realizacji zadań zgodnie z wytycznymi odnoszącymi się do perspektywy finansowej 2014-2020. Lokalna Strategia Rozwoju jest dokumentem ogólnym, nie odbiegającym poziomem szczegółowości od zapisów obowiązujących na szczeblu gmin dokumentów strategicznych i planistycznych.

Analizując LSR po kącie zapisów art. 55 w/w Ustawy należy stwierdzić, że realizacja niektórych przedsięwzięć (części kierunków wsparcia projektów) wyznaczonych w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju wymagała będzie przeprowadzenia procedury administracyjnej (ocena oddziaływania na środowisko), zakończonej uzyskaniem decyzji określającej środowiskowe uwarunkowania realizacji przedsięwzięcia. Wobec powyższego, można prognozować, iż realizacja projektów, w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju, jest zgodna z obowiązującymi wymogami dotyczącymi ochrony środowiska. Zadania wdrażane zarówno przez beneficjentów jak i samą LGD będą realizowane w sposób taki, by nie zagrażały zdrowiu i życiu ludzi oraz środowisku naturalnemu. Nie przewiduje się oddziaływań skumulowanych i transgranicznych. Działania takie jak np. inwestycje infrastrukturalne, modernizacyjne, ze względu na swój charakter, będą obowiązkowo poddane niezbędnym wymaganiom prawem procedurom, np. uzyskanie niezbędnych pozwoleń (na budowę, na wykonanie prac konserwatorskich), w związku z czym inwestycje te będą podlegały procesom uzgadniania z organami uprawnionymi do wydawania takich decyzji/ opinii, co wyeliminuje wystąpienie negatywnego wpływu na środowisko. Każdy projekt starający się o dofinansowanie musi zgodnie z prawem przejść osobną, indywidualną procedurę badania jego wpływu na środowisko w ramach m.in. opracowania raportów oddziaływania na środowisko, które badają wpływ konkretnego przedsięwzięcia na zdrowie, życie ludzi i na środowisko. Ze względu na brak szczegółowych parametrów przedsięwzięć inwestycyjnych, takich jak ich lokalizacja, typ oraz skala czy też powierzchnia zabudowy inwestycji, nie jest możliwe wykonanie szczegółowej oceny oddziaływania na środowisko. z tego względu niemożliwa jest również pełna kwantyfikacja oddziaływań. W szczególności realizacja każdego przedsięwzięcia zostanie poprzedzona postępowaniem zapewniającym wybór najkorzystniejszych dla środowiska wariantów lokalizacyjnych i technicznych, a także wskazaniem właściwych zabezpieczeń środowiska. Ograniczanie oddziaływań na środowisko przyrodnicze oraz warunki życia ludzi winno być prowadzone również w fazie budowy i późniejszej eksploatacji ewentualnych inwestycji.

Na podstawie powyższych przesłanek, Zarząd LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA” wystąpił do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie o uzgodnienie odstąpienia od strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, dla dokumentu „Lokalna Strategia Rozwoju” w okresie programowania 2014-2020 obejmującej obszar LGD „ZIEMIA PRZEMYSKA”.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie uzgodnił pozytywnie przedmiotowy projekt LSR, tym samym wyrażając zgodę na odstąpienie od przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Jednocześnie należy zaznaczyć, iż wymienione w LSR działania stanowią jedynie wstępne koncepcje, których skonkretyzowanie nastąpi stosownie do etapu ich realizacji. Uwzględniając dużą ogólność ustaleń dokumentu dla późniejszych ewentualnych realizacji, brak jest możliwości odniesienia się ich usytuowania, rodzaju i skali, w kontekście sprzeczności z innymi dokumentami, prawdopodobieństwa wystąpienia negatywnych oddziaływań skumulowanych i transgranicznych, czy też możliwości wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska. W związku z tym, nie ma podstaw do stwierdzenia konieczności poddania procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla Lokalnej Strategii Rozwoju w okresie programowania 2014-2020 obejmującej obszar 8 gmin powiatu przemyskiego tj. Bircza, Fredropol, Krasiczyn, Medyka, Orły, Przemyśl, Stubno, Żurawica.

Wykaz wykorzystanej literatury

1. Strategia Rozwoju Kraju 2020
2. Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014 –2020
3. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020
4. Strategia Rozwoju społeczno – gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020
5. Strategia Rozwoju Województwa –Podkarpackie 2020
6. Regionalna Strategia Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014 - 2020 na rzecz inteligentnej specjalizacji
7. Strategia Rozwoju Powiatu Przemyskiego do 2020 r.
8. STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY FREDROPOL NA LATA 2014 – 2020
9. STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY STUBNO na lata 2014 – 2020
10. STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO GMINY ŻURAWICA NA LATA 2012 – 2020
11. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 320, z późn. zm.)
12. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcie rozwoju obszarów przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylając rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005
13. Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2015 r. poz. 349)
14. Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. poz. 1146) oraz Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. z 2015 r. poz. 378)
15. Ustawa z dnia 27 maja 2015 r. o finansowaniu wspólnej polityki rolnej (Dz. U. z 2015 r. poz. 1130)
16. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2015 r. poz. 1570).
17. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 października 2015 w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2015 r. poz. 1822)
18. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 października 2015 w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2015 r. poz. 1839)
19. J. Górniak, S. Mazur (red.), Diagnoza rynku pracy i wykluczenia społecznego w Małopolsce.
20. Badanie własne LGD, Wykluczenie społeczne w wybranych gminach powiatu przemyskiego. Analiza zjawiska w gminie: Stubno, Medyka, Przemysł, Fredropol, Krasiczyn, Orły, Bircza, Żurawica.
21. Poradnik dla Lokalnych Grup Działania w zakresie opracowania Lokalnych Strategii Rozwoju na lata 2014-2020 Warszawa 2015, Wydanie III uzupełnione i zaktualizowane
22. Wytyczne nr 1/1/2015 w zakresie jednolitego i prawidłowego wykonania przez lokalne grupy działania zadań związanych z realizacją strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach działania „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

23. Forum Praktyków Partycypacji – 29 – 30 maja 2014, materiały, strona internetowa partycypacjaobywatelska.pl
24. A. Strzelecki, Rozwój innowacyjności i przedsiębiorczości w województwie Kujawsko-Pomorskim - Studia z zakresu prawa, administracji i zarządzania UKW, 2013 r.

Załączniki do LSR

Załącznik nr 1: *Procedura Aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju*

Cel procedury: dokonanie zmian w LSR, wynikających z monitoringu i ewaluacji wdrażania LSR oraz wniosków wyciągniętych z dotychczasowych działań i doświadczeń, a także dostosowanie zapisów dokumentu do zmieniających się uwarunkowań prawnych.

Zakres procedury: procedura obejmuje czynności związane ze zgłaszaniem oraz analizowaniem sugestii i uwag, przygotowaniem pozycji zmian w LSR oraz aktualizacją dokumentu przez Walne Zebranie Członków.

Założenia ogólne:

- *Proces wdrażania i aktualizacji odbywa się z jak najszerszym udziałem partnerów LGD i wszystkich mieszkańców obszaru*
- *Wszystkie działania LGD dotyczące wdrażania LSR są jawne*
- *LGD monitoruje na bieżąco wdrażanie LSR*
- *Aktualizacja LSR powinna być dokonywana każdorazowo w przypadku wystąpienia istotnych okoliczności oraz na wniosek Zarządu bądź Komisji Rewizyjnej.*
- *Działania logistyczne zapewnia Biuro LGD*

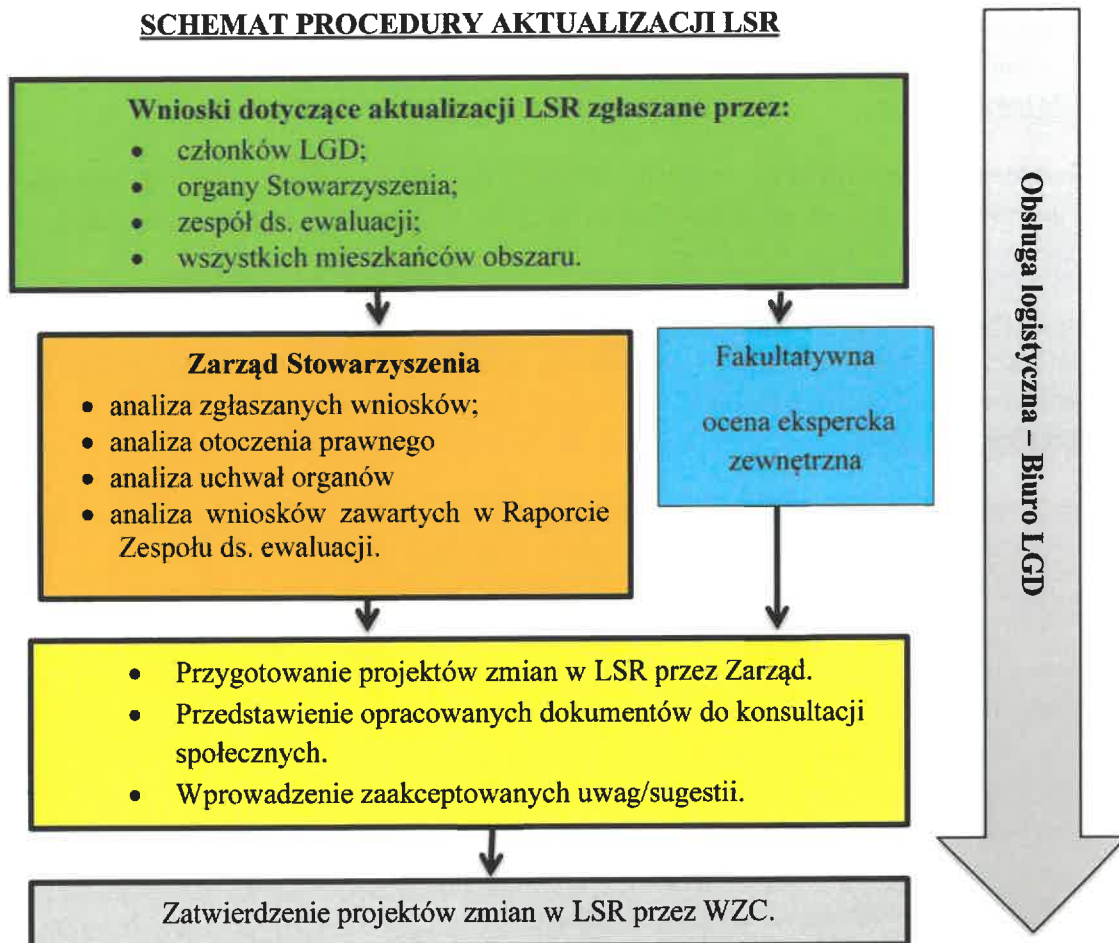
Przebieg procedury:

1. Wnioski w sprawie zmian zapisów w LSR mogą zgłaszać:
 - członkowie LGD;
 - organy Stowarzyszenia;
 - zespół ds. ewaluacji;
 - wszyscy mieszkańcy obszaru.
2. Zgłaszanie wniosków jest sformalizowane. Przyjmowane jest na *Formularzu wniosków* - dostępnym na stronie internetowej oraz w Biurze LGD.
3. Zarząd Stowarzyszenia dokonuje potrzebnych analiz do wprowadzania zmian w LSR. Analizy te wykonywane są na bieżąco w ramach ciągłego monitoringu:
 - analiza zgłaszanych do LGD wniosków;
 - analiza otoczenia prawnego związanego z funkcjonowaniem LGD i wdrażaniem LSR;
 - analiza uchwał organów Stowarzyszenia wnioskujących o zmiany;
 - analiza wniosków zawartych w Raporcie Zespołu ds. ewaluacji.
4. Zespół ds. ewaluacji, dokonuje ewaluacji własnej LGD i przygotowuje „Raport z wdrażania LSR” wraz z ewentualnymi rekomendacjami zmian zapisów w LSR (*szczegółowa procedura została opisana z Rozdziale XII Monitoring i ewaluacja oraz załączniku nr 2 do LSR*).
5. Zarząd może dodatkowo podjąć decyzję o zleceniu ekspertom zewnętrznym analizy związanej z koniecznością aktualizacji dokumentów Stowarzyszenia.
6. Zarząd na podstawie zebranych informacji przygotowuje projekty zmian w zapisach LSR.
7. Projekty dokumentów zostają przedstawione do konsultacji społecznych mieszkańcom lokalnej społeczności poprzez umieszczenie ich na stronie internetowej LGD oraz udostępnienie do wglądu w biurze LGD. Informacje o prowadzonych konsultacjach zostają umieszczone na stronie internetowej oraz przekazane

mieszkańcom w każdy możliwy i skuteczny sposób (listownie/e-mail/telefonicznie/na portalu społecznościowym).

8. Zgłaszanie uwag/sugestii do przygotowanych projektów jest sformalizowane. Przyjmowane jest na *Formularzu uwag/sugestii* - dostępnym na stronie internetowej oraz w Biurze LGD.
9. W przypadku wpłynięcia uwag/sugestii Zarząd analizuje je i wprowadza te, które uzyskały akceptację.
10. Ostateczna wersja projektów dokumentów wraz z uchwałami jest przedstawiana do akceptacji Walnemu Zebraniu Członków.
11. Aktualizacja Lokalnej Strategii Rozwoju dokonywana jest uchwałą Walnego Zebrania Członków.

SCHEMAT PROCEDURY AKTUALIZACJI LSR

Załącznik nr 2: *Procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu*

Cel procedury: monitorowanie i ewaluacja wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju i funkcjonowania LGD poprzez ocenę wskaźników produktu, rezultatu, zakresu planowanych przedsięwzięć oraz weryfikację założonych w LSR celów.

Zakres procedury:

- procedura monitoringu będzie realizowana na bieżąco przez pracowników biura oraz odpowiednie organy: Zarząd i Komisję Rewizyjną.
- procedura ewaluacji obejmuje czynności od powołania *Zespołu ds. ewaluacji* do publikacji dokumentu „**Raport z wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju**”

Założenie ogólne:

Monitoring jest procesem ciągłym. Polega na systematycznej analizie wdrażania LSR, wszystkich podejmowanych działań przez LGD oraz otoczenia, na które działania LGD wywołują wpływ. Monitoring jest ściśle powiązany z oceną – ewaluacją.

Ewaluacja to okresowa ocena stanu wdrażania LSR oraz funkcjonowania LGD dokonywana przez Zespół ds. ewaluacji w okresach dwuletnich – w I kwartale roku kolejnego (z wyłączeniem roku 2023, gdzie ocena dokonana zostanie na dzień 30 czerwca 2023).

Przebieg procedury:

1. Zarząd powołuje **Zespół ds. ewaluacji**, który składa się z trzech osób (przedstawiciela Zarządu, przedstawiciela Komisji Rewizyjnej oraz pracownika biura).
2. Zespół spotyka się co najmniej raz na 2 lata i dokonuje oceny (ewaluacji) m.in.:
 - realizacji założonych wskaźników produktu, rezultatu przedsięwzięć;
 - realizacji celów szczegółowych na podstawie wskaźników oddziaływania;
 - ilościowej i jakościowej przeprowadzonych konkursów;
 - aktualności analizy SWOT
 - aktualności i adekwatności procedur;
 - adekwatności wskaźników;
 - postrzegania LGD w otoczeniu;
 - innych zjawisk, zdarzeń, dokumentów itd.
3. Zespół wykorzystuje różnorodne narzędzia ewaluacji, w tym: wypełnia ankietę ewaluacji własnej.
4. Zespół może zwrócić się do Zarządu o wykonanie ekspertyz zewnętrznych.
5. Praca Zespołu kończy się „**Raportem z wdrażania LSR**”.
6. Raport może zawierać wnioski dotyczące:
 - a) przeprowadzenia zmian w organizacji pracy Biura LGD,
 - b) przeprowadzenia zmian w systemie informowania o LSR,
 - c) przeprowadzenia zmian w LSR - Aktualizacji LSR,
 - d) inne wnioski istotne z punktu widzenia wdrażania LSR.
7. Obsługę logistyczną **Zespołu ds. monitoringu** zapewniają pracownicy Biura LGD.
8. „**Raport z wdrażania LSR**” zostanie opublikowany na stronie internetowej LGD. Członkowie lokalnej społeczności będą mieli możliwość zgłaszania uwag/sugestii poprzez przesłanie ich:
 - a) drogą elektroniczną na adres e-mail Stowarzyszenia,
 - b) w formie pisemnej na adres korespondencyjny LGD.
9. „**Raport z wdrażania LSR**” po uwzględnieniu w nim zgłoszonych uwag i sugestii prezentowany będzie na Walnym Zebraniu Członków.

SCHEMAT PROCEDURY

ELEMENTY, KTÓRE BĘDĄ PODLEGAĆ MONITORINGOWI

	Przedmiot badania	Wykonawca	Sposób pomiaru	Czas i okres pomiaru	Kryteria monitoringu
Monitoring bieżący	Hamonogram ogłaszania konkursów	Biuro LGD (ocena wewnętrzna)	<ul style="list-style-type: none"> Dokumentacja własna LGD Rejestr ogłaszanych konkursów SW 	na bieżąco	Zgodność ogłoszonych konkursów z hamonogramem
	Budżet LGD	Biuro LGD (ocena wewnętrzna)	<ul style="list-style-type: none"> Dokumentacja własna LGD Informacja z SW 	na bieżąco	Stopień wykorzystania budżetu LGD w odniesieniu do zakontraktowanych środków
	Wskaźniki realizacji LSR	Biuro LGD (ocena wewnętrzna)	<ul style="list-style-type: none"> Ankiety monitorujące Dokumentacja własna LGD 	na bieżąco	Stopień realizacji wskaźników
	Wskaźniki realizacji planu komunikacji	Biuro LGD (ocena wewnętrzna)	<ul style="list-style-type: none"> Dane z bieżącej działalności LGD Rejestr doradztwa 	na bieżąco	Stopień zainteresowania ogłaszanymi konkursami, szkoleniami i inną działalnością LGD
		Biuro LGD (ocena wewnętrzna)	<ul style="list-style-type: none"> Dane z bieżącej działalności LGD 	na bieżąco	Stopień zainteresowania stroną Internetową LGD i profilem na portalu społecznościowym oraz wydawnictwami LGD
		Biuro LGD (ocena wewnętrzna)	<ul style="list-style-type: none"> Liczba mieszkańców biorących udział w spotkaniach otwartych LGD 	na bieżąco	Poziom zaangażowania w prace i podejmowanie decyzji w LGD mieszkańców obszaru
Pracownicy Biura LGD, Funkcjonowanie Biura	Biuro LGD (ocena wewnętrzna)	<ul style="list-style-type: none"> Anonimowe ankiety od odbiorców doradztwa świadczonego przez pracowników 	na bieżąco	Ocena pracy pracowników, sposób przekazywania istotnych informacji potencjalnym Beneficjentom, pomoc w rozwiązywaniu problemów, jakość i efektywność świadczonego doradztwa	

ELEMENTY, KTÓRE BĘDĄ PODLEGAĆ EWALUACJI					
	Przedmiot badania	Wykonawca	Sposób pomiaru	Czas i okres pomiaru	Kryteria ewaluacji
Funkcjonowanie LGD	Działalność LGD, pracownicy i funkcjonowanie biura	Biura LGD (ocena własna) lub Podmiot niezwiązany z LGD (ocena zewnętrzna)	Badania ankietowe, opinie Beneficjentów, rozmowy z mieszkańcami, opinie Kierownika Biura i członków Stowarzyszenia	Ocena w okresach dwuletnich – dokonywana w I kwartale roku kolejnego (z wyłączeniem roku 2023, gdzie ocena dokonana zostanie na dzień 30 czerwca 2023)	Ocena poprawności działalności prowadzonej przez Stowarzyszenie, określająca skuteczność realizowanych zadań w odniesieniu do założeń LSR
	Skuteczność promocji i aktywizacji społeczności lokalnej	Biura LGD (ocena własna) lub Podmiot niezwiązany z LGD (ocena zewnętrzna)	Badania ankietowe prowadzone wśród mieszkańców bezpośrednio oraz za pośrednictwem strony internetowej Stowarzyszenia	Ocena w okresach dwuletnich – dokonywana w I kwartale roku kolejnego (z wyłączeniem roku 2023, gdzie ocena dokonana zostanie na dzień 30 czerwca 2023)	Ocena skuteczności promocji LGD oraz działań wdrażanych LSR mierzona jako liczba osób, które uzyskały informacje na temat LGD oraz skuteczność animacji społecznej.
	Stopień realizacji celów LSR – stopień realizacji realizacji wskaźników	Biura LGD (ocena własna) lub Podmiot niezwiązany z LGD (ocena zewnętrzna)	Sprawozdania Beneficjentów, Dokumentacja własna LGD	Ocena w okresach dwuletnich – dokonywana w I kwartale roku kolejnego (z wyłączeniem roku 2023, gdzie ocena dokonana zostanie na dzień 30 czerwca 2023)	Określenie stopnia realizacji poszczególnych celów, Ocena celowości i trafności założeń realizowanych w ramach LSR
	Harmonogram rzeczowo – finansowy LSR	Biura LGD (ocena własna) lub Podmiot niezwiązany z LGD (ocena zewnętrzna)	Dokumentacja własna LGD	Ocena roczna dokonywana w I kwartale roku kolejnego (z wyłączeniem roku 2023, gdzie ocena dokonana zostanie na dzień 30 września 2023)	Ocena zgodności ogłaszanych i realizowanych projektów z harmonogramem określonym w LSR
	Budżet LSR	Biura LGD (ocena własna) lub Podmiot niezwiązany z LGD (ocena zewnętrzna)	Dokumentacja własna LGD	Ocena roczna dokonywana w I kwartale roku kolejnego (z wyłączeniem roku 2023, gdzie ocena dokonana zostanie na dzień 30 września 2023)	Ocena zgodności i wysokości wydatkowania środków finansowych z przyznanego budżetu na poszczególne zadania

Tabela: Opracowanie własne

Systematyczna i obiektywna ocena wdrażania LSR w punktu widzenia adekwatności, efektywności, skuteczności oddziaływania i trwałości efektów jest niezbędna do wykorzystania środków w sposób przyczyniający się do rozwiązania problemów obszaru. Monitoring i ewaluację należy prowadzić z zastosowaniem skutecznych procedur tak, aby można było na bieżąco reagować w przypadku osiągnięcia zagrożeń dla realizacji LSR.

Załącznik nr 3: Plan Działania

I. Poprawa estetyki wiejskiej	I. Poprawa estetyki wiejskiej	2016-2018		2019-2021		2022-2023		Razem 2016-2023		Program	Podziałanie /zakres Programu		
		Wartość zjednostkowanej miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w EURO	Wartość zjednostkowanej miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w EURO	Wartość zjednostkowanej miary	% realizacji wskaźnika narastająco			Razem planowane wsparcie w EURO	Razem wartość wskaźników
Cel szczegółowy 1: Wsparcie lokalnego zaplecza turystycznego i rekreacyjnego													
Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej i/hub rekreacyjnej	Liczba obiektów objętych wsparciem	17 sztuk	58	206 167,58 €	11 sztuk	96	166 538,76 €	1 sztuka	100	20 000,00 €	29 sztuk	392 706,34 €	Realizacja LSR
Razem cel szczegółowy 1													
Liczba osób korzystających znowo wybudowanych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej i historycznej Wzrost liczby osób korzystających z rozwiniętych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej i historycznej o 14%		400 osób	28	206 167,58 €	900 osób	93	166 538,76 €	100 osób	100	20 000,00 €	1400 osób	392 706,34 €	Realizacja LSR
		4 procent	28		9 procent	93		1 procent	100		14 procent		
Cel szczegółowy 2: Zachowanie lokalnej infrastruktury historycznej i kulturalnej													
Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury kulturalnej	Liczba obiektów objętych wsparciem	11 sztuk	31	214 124,71 €	24 sztuki	95	277 719,42 €	2 sztuki	100	119 505,11 €	37 sztuk	611 349,24 €	Realizacja LSR
Konservacja i/hub restauracja obiektów wpisanych do rejestru zabytków lub objętych ewidencją	Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim	3 sztuki	33	74 663,46 €	6 sztuk	100	65 448,54 €	0 sztuk	100	0 €	9 sztuk	140 112,00 €	Realizacja LSR
Razem cel szczegółowy 2													
				288 788,17 €			343 167,96 €			119 505,11 €		751 461,24 €	

Liczba osób korzystających z nowo wybudowanych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej i historycznej	2016-2018		2019-2021		2022-2023		Razem 2016-2023		Realizacja LSR		
	400 osób	28	288 788,17 €	900 osób	93	343 167,96 €	100 osób	100		1400 osób	751 461,24 €
Wzrost liczby osób korzystających z rozwiniętych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej i historycznej o 14%	4 procent	28	28	9 procent	93	1 procent	100	14 procent	PROW	Realizacja LSR	
II. Rozwój przedsiębiorczości wiejskiej poprzez lepsze wykorzystanie lokalnego potencjału	2016-2018		2019-2021		2022-2023		Razem 2016-2023		Program	Podzakres/ Programu	
Nazwa wskaźnika	Wartość zjednostką miary	%realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w EURO	Wartość zjednostką miary	%realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w EURO	Wartość zjednostką miary	%realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w EURO	Razem wartość wskaźników wEURO	Razem planowane wsparcie wEURO
Cel szczegółowy 1: Podejmowanie i rozwój działalności gospodarczej ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań innowacyjnych											
Wsparcie dla podmiotów rozpoczynających działalność gospodarczą	7 sztuki	19	130122,62 €	27 sztuk	94	29590,4€	2 sztuki	100	25 000,00 €	36 sztuk	450713,02 €
Wsparcie dla podmiotów rozwijających działalność gospodarczą szczególnym uwzględnieniem rozwiązań innowacyjnych	2 sztuki	18	137621,96 €	9 sztuk	100	279 245,38€	0 sztuk	100	0,00€	11 sztuk	416 867,34€
Razem cel szczegółowy 1			267744,58 €			574835,78€			25000,00€		867580,36€
Liczba utworzonych miejsc pracy	9 miejsc pracy	19	267744,58 €	36 miejsc pracy	94	574 835,78€	2 miejsca pracy	100	25000,00€	47 miejsca pracy	867580,36€
Liczba utrzymanych miejsc pracy	2 miejsca pracy	18		6 miejsc pracy	73		3 miejsca pracy	100		11 miejsc pracy	
Cel szczegółowy 2: Podnoszenie kompetencji osób, które chcą podjąć lub rozwijać działalność gospodarczą											
Organizacja szkoleń z zakresu rozpoczęcia i prowadzenia działalności gospodarczej/ szkoleń tematycznych	1 sztuka	35	773,84€	1 sztuka	70	0,00€	1 sztuka	100	0,00€	3 sztuki	773,84€
Razem cel szczegółowy 2			773,84€			0,00€			0,00€.		773,84€

Liczba przeszkolonych osób w tym liczba osób z grup defaworyzowanych	10 osób/5 osób z grup defaw.	25	15 osób/5 osób z grup defaw.	773,84 €	15 osób/5 osób z grup defaw.	63	0,00 €	15 osób/10 osób z grup defaw.	100	0,00 €	40 osób/20 osób z grup defaw.	773,84 €	PROW	Program	Podziałanie /zakres Programu
	8 osób/3 osób z grup defaw.	40	12 osób/3 osób z grup defaw.	63	0,00 €	12 osób/2 osób z grup defaw.	100	32 osób/8 osób z grup defaw.	100	0,00 €	32 osób/8 osób z grup defaw.	773,84 €	PROW	Program	Podziałanie /zakres Programu
III. Ochrona i wykorzystanie zasobów przyrodniczych i kulturowych obszaru		2016-2018		2019-2021		2022-2023		Razem 2016-2023		Razem 2016-2023		Razem 2016-2023		Razem 2016-2023	
Nazwa wskaźnika	Wartość zjednostką miary	% realizacji wskaźnika następująco	Planowane wsparcie w EURO	Wartość zjednostką miary	% realizacji wskaźnika następująco	Planowane wsparcie w EURO	Wartość zjednostką miary	% realizacji wskaźnika następująco	Planowane wsparcie w EURO	Wartość zjednostką miary	% realizacji wskaźnika następująco	Razem wartości wskaźników	Razem planowane wsparcie w EURO	Program	Podziałanie /zakres Programu
Cel szczegółowy 1: 1. Promocja potencjału przyrodniczego i kulturowego															
Opracowanie i wydanie materiałów informacyjno – promocyjnych dotyczących obszaru LGD	Liczba wydanych opracowań	25	1 492,97 €	8 sztuk	92	7 365,75 €	1 sztuka	100	4 714,66 €	12 sztuk	13 573,38 €	PROW	PROW	PROW	Aktywizacja
Organizacja imprez/akcji promujących lokalną kulturę	Liczba zorganizowanych imprez/akcji	46	5 488,97 €	13 sztuk	100	4 780,08 €	0 sztuk	100	0,00 €	24 sztuki	10 269,05 €	PROW	PROW	PROW	Aktywizacja
Razem cel szczegółowy 1	Wskaźnik produktu		6 981,94 €			12 145,83 €			4 714,66 €		23 842,43 €				
Liczba osób objętych działaniami promocyjnymi i informacyjnymi/ w tym liczba osób z grup defaworyzowanych	200 osób/ 50 osób z grup defaw.	20	6 981,94 €	300 osób/ 75 osób z grup defaw.	50	12 145,83 €	500 osób/ 125 osób z grup defaw.	100	4 714,66 €	1000 osób/ 250 osób z grup defaw.	23 842,43 €	PROW	PROW	PROW	Realizacja LSR/ Aktywizacja
Cel szczegółowy 2: Kulturowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego															
Organizacja warsztatów służących zachowaniu lokalnego dziedzictwa	Liczba zorganizowanych warsztatów	48	7 951,54 €	11 sztuk	89	3 375,00 €	3 sztuki	100	744,96 €	27 sztuk	12 071,50 €	PROW	PROW	PROW	Aktywizacja
Wsparcie dla podmiotów kulturowych lokalne zwyczajaj, tradycje i obrzędy	Liczba zrealizowanych działań	60	59 978,81 € 2 748,07 €	6 sztuk	90	803,75 €	0 sztuk	100	0,00 €	8 sztuk	77 752,06 €	PROW	PROW	PROW	Realizacja LSR Aktywizacja
Razem cel szczegółowy 2			70 678,42 €			21 952,00 €			744,96 €		93 375,38 €				

Liczba osób uczestniczących w warsztatach/w tym liczba osób z grup defaworyzowanych	60 osób/15 osób z grup defaw.	20	2016-2018		2019-2021		2022-2023		Razem 2016-2023	Razem planowane wsparcie w EURO	Razem wartości wskaźników	Razem planowane wsparcie w EURO	Program	Pakiet/zakres Programu	Realizacja LSR, Aktywizacja
			Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w EURO	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w EURO							
Liczba osób deklarujących wzrost poziomu wiedzy z zakresu lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego/ w tym liczba osób z grup defaworyzowanych	40 osób/10 osób z grup defaw.	20	70 678,4 2€	60 osób/15 osób z grup defaw.	50	21 952,00€	100 osób/37 osób z grup defaw.	100	744,96€	200 osób/50 osób z grup defaw.	10 sztuk	93 375,38€	PROW		
Liczba organizacji, które otrzymały wsparcie	2 sztuki	20		3 sztuki	50		5 sztuk	100					PROW		
IV. Wzmacnienie kapitału ludzkiego															
Cel szczegółowy I: Podniesienie kompetencji osób uczestniczących we wdrażaniu i realizacji LSR															
Szkolenia dla pracowników LGD	Liczba osobodni szkoleń	40	794,16€	40 osobodni	90	905,56€	8 osobodni	100	1377,02€	80 osobodni		3 076,74€	PROW		Koszty bieżące
Szkolenia dla członków organów LGD	Liczba osobodni szkoleń	45	2948,44€	100 osobodni	89	1 354,93€	25 osobodni	100	3182,50€	200 osobodni		7 485,87€	PROW		Koszty bieżące
Doradztwo indywidualne na rzecz potencjalnych Beneficjentów	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	25	0,00€	260 podmiotów	90	0,00€	40 podmiotów	100	0,00€	400 podmiotów		0,00€	PROW		Koszty bieżące
Organizacja spotkań konsultacyjno - informacyjnych	Liczba spotkań	33	404,26€	6 sztuk	83	31,59€	2 sztuki	100	0,00€	12 sztuk		435,85€	PROW		Aktywizacja
Razem cel szczegółowy 1			4146,86€			2292,08€			4 559,52€			10 998,46€			
Liczba szkoleń, w których uczestniczyli pracownicy biura LGD	8 sztuk	40		10 sztuk	90		2 sztuki	100		20 sztuk					Koszty bieżące
Liczba szkoleń, w których uczestniczyli członkowie organów LGD	9 sztuk	56		5 sztuk	87		2 sztuki	100		16 sztuk					Koszty bieżące
Liczba osób/ podmiotów, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD/ w tym liczba osób z grup defaworyzowanych	8 osób lub podmiotów/ 2 osoby z grup defaw.	20	4146,86€	12 osób lub 3 osoby z grup defaw.	50	2292,08€	10 osób z grup defaw.	100	4 559,52€	40 osób lub 10 osób z grup defaw.		10 998,46€	PROW		Koszty bieżące
Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno – konsultacyjnych / w tym liczba osób z grup defaworyzowanych	60 osób/15 osób z grup defaw.	27		100 osób/25 osób z grup defaw.	73		60 osób/15 osób z grup defaw.	100		220 osób/55 osób z grup defaw.					Aktywizacja

Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD / w tym liczba osób z grup defaworyzowanych	48 osób/12 osób z grup defaw.	27		80 osób/20 osób z grup defaw.	73		48 osoby/12 osób z grup defaw.	100	176 osób/44 osób z grup defaw.	Aktywizacja	
Cel szczegółowy 2: Podniesienie poziomu wiedzy, umiejętności i aktywności mieszkańców obszaru objętego LSR											
Organizacja działań aktywizacyjnych, integracyjnych oraz rekreacyjnych	Liczba zorganizowanych działań	46	5 615,69 €	10 sztuk	88	4250,00 €	3 sztuki	100	24 sztuk	PROW	Aktywizacja
Organizacja działań mających na celu wzrost wiedzy i nabywanie nowych umiejętności, w szczególności w kontekście uwarunkowań rynku pracy	Liczba zorganizowanych działań	29	1 750,00 €	9 sztuk	93	3217,51 €	1 sztuka	100	14 sztuk	PROW	Aktywizacja
Organizacja szkoleń/warsztatów w zakresie ochrony środowiska, i przeciwdziałania zmianom klimatu	Liczba zorganizowanych szkoleń/warsztatów	100	499,77 €	0 sztuk	100	0,00 €	0 sztuk	100	1 sztuka	PROW	Aktywizacja
Organizacja regionalnych lub międzyregionalnych wyjazdów studyjnych służących promocji lokalnych zasobów i wymianie doświadczeń	Liczba zorganizowanych wyjazdów	40	2200,00 €	3 sztuki	100	4261,80 €	0 sztuk	100	5 sztuk	PROW	Aktywizacja
Organizacja wyjazdów studyjnych służących promocji lokalnych zasobów i międzynarodowej oraz krajowej wymianie doświadczeń	Liczba zrealizowanych projektów współpracy międzynarodowej oraz krajowej	100	33 250,00 €	0 sztuk	100	0,00 €	0 sztuk	100	2 sztuki	PROW	Projekty współpracy
Razem cel szczegółowy 2			43 315,46 €			11 729,31 €			1 650,00 €		
Liczba osób uczestniczących w działaniach aktywizacyjno – integracyjnych /w tym liczba osób z grup defaworyzowanych	60 osób/15 osób z grup defaw.	30	43 000,00 €	100 osób/25 osób z grup defaw.	80	15	40 osób/10 osób z grup defaw.	100	200 osób/50 osób z grup defaw.	PROW	Realizacja LSR, Aktywizacja
Liczba osób zadowolonych z działań aktywizacyjno – integracyjnych /w tym liczba osób z grup defaworyzowanych	48 osób/12 osób z grup defaw.	30		80 osób/20 osób z grup defaw.	80	712,50 €	32 osoby/8 osób z grup defaw.	100	160 osób/40 osób z grup defaw.		

Załącznik nr 4: Budżet LSR w podziale na poszczególne fundusze EFSI i zakresy wsparcia

Zakres wsparcia	Wsparcie finansowe (EURO)					Razem EFSI
	PROW	RPO		PO RYBY	Fundusz wiodący	
		EFS	EFRR			
Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. B rozporządzenia nr 1303/2013)	2 089 500,00 €					2 089 500,00 €
Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. B rozporządzenia nr 1303/2013)	33 250,00 €					33 250,00 €
Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. B rozporządzenia nr 1303/2013)	361 105,34 €					361 105,34 €
Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. B rozporządzenia nr 1303/2013)	82 009,66 €					82 009,66 €
Razem	2 565 865,00 €					2 565 865,00 €

	Wkład EFRROW	Budżet Państwa	Wkład własny będący wkładem krajowych środków publicznych	RAZEM
Beneficjenci inni niż jednostki sektora finansów publicznych	991 196,32 €	566 553,68 €		1 557 750,00 €
Beneficjenci będący jednostkami sektora finansów publicznych	338 352,52 €		193 397,48 €	531 750,00 €
Razem	1 329 548,84 €	566 553,68 €	193 397,48 €	2 089 500,00 €

Załącznik nr 5: *Plan Komunikacji*

1. Główne cele działań komunikacyjnych wynikające z przeprowadzonej analizy potrzeb/problemów komunikacyjnych

Lokalna Grupa Działania przeprowadziła szereg działań konsultacyjnych mających na celu zidentyfikowanie problemów i potrzeb komunikacyjnych w społeczności lokalnej z obszaru wdrażania LSR. Wśród zastosowanych metod, opisanych w *Rozdziale II (Partycypacyjny charakter LSR)* niniejszej strategii wymienić należy: badania ankietowe, ankiety Internetowe oraz konsultacje społeczne. Dodatkowo analizie poddane zostały dotychczas stosowane metody i techniki komunikacji LGD z otoczeniem na podstawie danych zastanych, gromadzonych przez LGD oraz zewnętrznych źródeł, gdzie publikowane były ogłoszenia LGD w ramach przeprowadzonych konsultacji i analiz. Do najważniejszych wniosków zaliczyć należy:

- Niemal 70 % respondentów słyszało o LGD, co świadczy o dużej rozpoznawalności Stowarzyszenia
- Pracownicy LGD mają duże doświadczenie w prowadzeniu działań komunikacyjnych, o czym świadczą liczne i różnicowane działania w minionym okresie programowania,
- Najbardziej skutecznymi formami komunikacji z mieszkańcami obszaru są spotkania bezpośrednie, na imprezach plenerowych i innych wydarzeniach, ulotki i foldery,
- Ważną rolę w komunikacji z mieszkańcami stanowią lokalni liderzy społeczni,
- Należy zwrócić szczególną uwagę na działania w Internecie, gdyż ludzie uważają ten kanał za przyszłościowy i ważny dla mieszkańców
- Należy podjąć działania mające na celu dotarcie z informacjami o działalności LGD do grupy defaworyzowanej
- Oprócz działań komunikacyjnych skierowanych do ogółu mieszkańców obszaru LGD, należy zwrócić szczególną uwagę na grupę przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i lokalnych liderów społecznych

W związku z tak postawionymi wnioskami, do głównych celów realizacji planu komunikacji LGD należy zaliczyć:

- Informowanie i uzyskiwanie informacji zwrotnej o stanie realizacji LSR oraz działalności LGD,
- Informowanie potencjalnych wnioskodawców o zasadach, typach operacji i kryteriach udzielania wsparcia z budżetu LSR,
- Wzrost aktywności liderów społecznych, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców w działaniach na rzecz rozwoju lokalnego,
- Promocja operacji realizowanych w ramach LSR,
- Informowanie na temat prowadzonego doradztwa przez LGD,
- Utrzymanie dobrego wizerunku i rozpoznawalności LGD,
- Szczególne wsparcie procesu wdrażania LSR w zakresie tworzenia i utrzymania miejsc pracy,
- Szerokie włączenie mieszkańców reprezentujących różne sektory i grupy interesów w proces wdrażania oraz monitoringu i ewaluacji LSR
- Szczególne uwzględnienie grupy defaworyzowanej w zakresie informowania i uzyskiwania informacji zwrotnej nt. wdrażania LSR i realizowanych operacji.

2. Działania komunikacyjne oraz odpowiadające im środki przekazu.

W ramach działań komunikacyjnych oraz wykorzystywanych środków przekazu zdecydowano, że najbardziej odpowiadającym oczekiwaniom mieszkańców obszaru działania LGD schematem będzie utrzymanie dotychczasowych kanałów komunikacji, które się sprawdziły, a także inwestycja w nowoczesne formy przekazu – wprowadzenie zróżnicowanych metod, które do tej pory nie były szeroko wykorzystywane.

Wśród podejmowanych działań należy wyróżnić:

1. Kampanie informacyjne – będą dotyczyły wybranych celów głównych planu komunikacji. Za kampanię informacyjną uznaje się szereg działań komunikacyjnych podejmowanych w ramach jednego celu, wykorzystujących zróżnicowane środki przekazu.

2. Badania satysfakcji – badanie satysfakcji odbywać się będzie poprzez uzupełnianie ankiet przez beneficjentów (uczestników) wybranych wydarzeń.
3. Doradztwo indywidualne – prowadzone w biurze LGD doradztwo przez pracowników LGD będzie formą indywidualnych konsultacji spraw związanych z LGD i LSR
4. Doradztwo grupowe – organizowane spotkania dotyczące możliwości włączenia się we wdrażanie LSR, realizowanie operacji w ramach LSR.
5. Warsztaty tematyczne – organizowane przez LGD warsztaty dotyczyć będą precyzyjnie zaplanowanych obszarów (współ)działalności zdefiniowanych grup docelowych
6. Wydarzenia promocyjne – odbywać się będą różne formy imprez i wyjazdów, na których grupy adresatów będą mogli zdobywać wiedzę i informacje o LGD i LSR.
7. Bieżąca publikacja informacji – pracownicy LGD będą na bieżąco udostępniali informacje poprzez dostępne kanały komunikacyjne Stowarzyszenia oraz partnerów,
8. Wydawnictwa i publikacje – w ramach działań komunikacyjnych podejmowane będą również starania publikacji ogłoszeń/artykułów w mediach lokalnych i ponadlokalnych. Dodatkowo, LGD będzie wydawał foldery, broszury itp. służące rozpowszechnianiu informacji nt. LSR 2014-2020 oraz LGD
9. Punkty konsultacyjne – w ramach udziału w różnych wydarzeniach organizowanych na terenie działania, LGD będzie organizował „punkty konsultacyjne”. Będzie to uzupełnienie działalności informacyjnej i doradczej organizowanej w biurze.

3. Główni adresaci działań komunikacyjnych (grupy docelowe).

Elementem przeprowadzonej analizy było także określenie grup docelowych działań komunikacyjnych oraz określenie ich potrzeb w zakresie komunikacji. Uznano, że zastosowane działania komunikacyjne oraz środki przekazu/ sposoby komunikacji powinny, w szczególny sposób skupiać się na grupach docelowych przedsięwzięć realizowanych w ramach wdrażania LSR.

Grupa docelowa	Cel działania w zakresie komunikacji	Narzędzia komunikacji	Formy komunikatów	Działania na wypadek problemów w realizacji LSR
I Cała społeczność obszaru objętego LSR	1. Budowanie świadomości celów i korzyści wynikających z realizacji LSR 2. Tworzenie klimatu akceptacji, życzliwości i zainteresowania w stosunku do realizacji LSR	- media (prasa, radio) - imprezy masowe - internet (strona internetowa, serwisy społecznościowe, poczta elektroniczna) - plakaty i ogłoszenia (tablice w gminach, przychodniach, GOPS, GOK itp.) - ulotki - spotkania informacyjne	Proste, jasne, pozbawione skrótów i fachowego słownictwa	- zwiększenie intensywności przekazu - wyjaśnianie konsekwencji niezrealizowania LSR - inspirowanie działania i pobudzanie aktywności społecznej
II Beneficjenci i potencjalni beneficjenci	1. Motywowanie do składania wniosków i pozyskiwania wsparcia z budżetu LSR 2. Informowanie o procedurach związanych z wnioskowaniem, realizacją i rozliczaniem projektów	- szkolenia - warsztaty - spotkania informacyjne - internet (strona internetowa, serwisy społecznościowe, poczta elektroniczna) - doradztwo i informacja w biurze LGD	Przejrzyste, spójne, jasny przekaz, merytoryczne, konkretne, łatwo dostępne informacje	- nakłanianie do pełnienia roli „ambasadora” LSR - wskazywanie dróg pokonania problemów proceduralnych - pozyskiwanie interpretacji i opinii eksperckich w problematycznych zagadnieniach
III Media	1. Informacja i motywowanie do emitowania rzetelnych, kompetentnych i strategicznie pożądanych przekazów	- prasa, - audycje: radio, TV - imprezy masowe - internet (strona internetowa, serwisy społecznościowe, poczta elektroniczna) - konferencje - spotkania informacyjne	Proste komunikaty wzbogacone o merytoryczne komentarze, łatwo dostępne informacje	- zwiększenie intensywności przekazu - pobudzanie aktywności społecznej - rzetelne informowanie o przyczynach i skutkach niepowodzeń

IV. Grupa defaworyzowana: (osoby bezrobotne i nieaktywne zawodowo)	1. Informowanie o możliwościach uczestnictwa w projektach przygotowanych z myślą o członkach grupy 2. Inspirowanie działań mających na celu pełne uczestnictwo w życiu lokalnej społeczności	- tablice ogłoszeń - kontakt indywidualny bezpośredni - (telefon, SMS, list) - kontakt pośredni (poprzez byłych pracodawców, w sposób tradycyjnie ustalony np. ogłoszenia parafialne itp.)	Proste, jasne, pozbawione skrótów i fachowego słownictwa	- zwiększenie intensywności przekazu - inspirowanie działania i pobudzanie aktywności społecznej - wykorzystanie innych, dotychczas niestosowanych, dostępnych narzędzi komunikacji
V. Pracownicy instytucji współuczestniczących w realizacji PROW na lata 2014-2020	1. Zapewnienie sprawnego przepływu informacji dot. realizacji LSR, dobrych praktyk, przebiegu konkursów i realizacji projektów	- internet (strona internetowa, poczta elektroniczna) - oficjalna korespondencja - bazy wiedzy - spotkania informacyjne - szkolenia	Jasne, zwięzłe, merytoryczne, aktualne, profesjonalne, dobrze przygotowane	- szybkie, rzetelne, merytoryczne informowanie o zakresie trudności, przyczynach i możliwych skutkach - wskazywanie ścieżki wyjścia - uzgadnianie planu pokonania trudności

Tabela: Opracowanie własne

4. Zakładane wskaźniki realizacji działań komunikacyjnych

Szczegółowy wykaz wskaźników znajduje się w poniższej tabeli.

Ip	Działanie komunikacyjne	Rodzaj wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Źródło danych / Częstotliwość pomiaru	Efekty działań komunikacyjnych		Budżet
	Harmonogram realizacji				Wartość początkowa rok 2015	Wartość docelowa rok 2024	
1.	Wydarzenia promocyjne/imprezy masowe	produktu	Liczba przeprowadzonych wydarzeń promocyjnych	Sprawozdania, dane LGD / po realizacji działania	0	26	7546,79 €
	4 wydarzenia w roku						
2.	Szkolenia dla potencjalnych beneficjentów i beneficjentów	produktu	Liczba przeprowadzonych szkoleń	Sprawozdania, dane LGD / po realizacji szkolenia	0	14	3 465,95 €
	Organizowane przed naborami 2 razy w roku	rezultatu	Liczba osób przeszkolonych	Sprawozdania, listy obecności / po realizacji szkolenia	0	180	
3.	Funkcjonowanie strony internetowej	rezultatu	Liczba wejść na stronę	Licznik, statystyka strony / rokrocznie	0	9000	3 608,27 €
	1200 wejść rocznie						
4.	Działanie informacyjne biura LGD	rezultatu	Liczba informacji udzielonych telefonicznie lub osobiście	Rejestr udzielonych porad / rokrocznie	0	1250	346 934,46 €
	Przez cały okres realizacji LSR ze wzmoczoną częstotliwością w okresie planowanych i trwających naborów	rezultatu	Liczba informacji udzielonych mailowo	Rejestry korespondencji na kontach e-mail / rokrocznie	0	760	
		rezultatu	Liczba informacyjnych przesyłek pocztowych	Rejestr korespondencji pocztowej / rokrocznie	0	224	
5.	Audycje informacyjne w radiu i TV	produktu	Liczba audycji	Sprawozdania/ dane LGD/ dane z monitoringu mediów	0	2	0,00 €
	2 razy w całym okresie programowania	rezultatu	Liczba emisji audycji	Sprawozdania/ dane LGD dane z monitoringu mediów /	0	4	

6.	Publikacje o charakterze informacyjnym (plakaty, ulotki, ogłoszenia, itp.)	produktu	Liczba kompletów publikacji	Sprawozdania, dane LGD / po realizacji działania	0	26	102,97 €
	4 publikacje w roku						
7.	Informacyjne publikacje prasowe	produktu	Liczba artykułów/ogłoszeń	Sprawozdania, dane redakcji czasopism / po realizacji działania	0	12	1 935,04 €
	Publikowane głównie przed naborami 2 razy w roku	rezultatu	Łączny nakład czasopism	Sprawozdania, dane redakcji czasopism / po realizacji działania	0	16 000	
8.	Komunikacja z grupą defaworyzowaną	produktu	Liczba działań skierowanych do grupy defaworyzowanej	Sprawozdania, dane LGD / po realizacji działania	0	26	4 838,70 €
	Przez cały okres realizacji LSR ze wzmożoną częstotliwością w okresie planowanych i trwających naborów, oraz w okresie realizacji działań aktywizacyjnych skierowanych bezpośrednio do grupy defaworyzowanej min. 4 razy w roku	rezultatu	Liczba uczestników z grupy defaworyzowanej	Sprawozdania, listy obecności uczestników / po realizacji działania	0	520	
		rezultatu	Liczba osób deklarujących otrzymanie wsparcia jako adekwatne do oczekiwań	Ankieta satysfakcji / po realizacji działania	0	400	
9.	Efektywność wszystkich działań komunikacyjnych	Oddziaływanie	Wzrost poziomu znajomości LSR wśród mieszkańców obszaru LGD o 20 %	Badania ewaluacyjne / na początku i na końcu realizacji LGD	100	120	368 432,18€

Tabela: Opracowanie własne

Działania komunikacyjne finansowane będą ze środków na Aktywizację (pozycje 1,2 oraz od 5 do 8) i z Kosztów Bieżących (pozycje 3 i 4). w pozycji 4 ujęto całość kosztów związanych z funkcjonowaniem biura.

5. Analiza efektywności zastosowanych działań komunikacyjnych i środków przekazu

Analiza efektywności zastosowanych działań komunikacyjnych i środków przekazu będzie prowadzona poprzez:

1. Bieżącą analizę liczby uczestników/odbiorców poszczególnych działań oraz stopnia adekwatności zastosowanego środka przekazu do oczekiwań grupy docelowej. Zebranie poszczególnych danych z prowadzonych działań i stosowania środków przekazu będzie odbywało się na podstawie zbieranych przez pracowników LGD informacji (listy uczestników, ankiety satysfakcji, uczestnictwo w wydarzeniach) oraz za pomocą specjalnych pomiarów (liczba odwiedzających stronę, liczba odbiorców danego medium). Dzięki bieżącej kontroli tego, ile było odbiorców/uczestników danego działania komunikacyjnego i stosowanego środka przekazu, możliwe będzie szybkie podjęcie odpowiednich kroków przez pracowników LGD, Komisję Rewizyjną i Zarząd w celu poprawy jakości/zmiany/rezygnacji z realizowanych w danym zakresie działań. Zakłada się prowadzenie cyklicznych podsumowań minimum raz w roku, w których zbierane dane będą stanowiły podstawę do wydania przez Komisję Rewizyjną opinii na temat skuteczności i efektywności działań. Podejmowane działania będą ponadto prowadzone zgodnie z założeniami monitoringu opisanego w rozdziale XI LSR.
2. Monitoring i ewaluację prowadzoną w trakcie wdrażania (on-going) – dzięki przeprowadzonej ewaluacji możliwe będzie zebranie dodatkowych danych dotyczących działalności komunikacyjnej LGD. Zebranie danych po dwóch latach działalności pozwoli na szerokie spojrzenie na podejmowane działania pod kątem podstawowych kryteriów ewaluacji.

W obu przypadkach, wyniki pokazujące skuteczność prowadzonych działań będą przedstawiane Komisji Rewizyjnej i konsultowane z Zarządem LGD. Komisja Rewizyjna będzie przygotowywała propozycje wprowadzenia zmian i podniesienia skuteczności zaplanowanych działań.

6. Opis wniosków/opinii zebranych podczas działań komunikacyjnych i sposobu ich wykorzystania w procesie realizacji LSR

Lokalna Grupa Działania „ZIEMIA PRZEMYSKA” będzie podejmowała następujące działania z zakresu pozyskania informacji o funkcjonowaniu LGD i realizacji LSR (są one spójne z opisem znajdującym się w *Rozdziale II Partycypacyjny charakter LSR* niniejszej strategii oraz rozdziałem *XI Monitoring i ewaluacja*):

1. Prowadzenie działań informacyjno-promocyjnych.
2. Prowadzenie badań satysfakcji z zastosowaniem kwestionariuszy ankiet, w tym ankiet oceniających wybrane przedsięwzięcia funkcjonowania LGD i realizacji LSR.
3. Prowadzenie punktu konsultacyjnego w biurze LGD.
4. Możliwość kontaktu z pracownikami LGD bezpośrednio, telefonicznie oraz za pośrednictwem Internetu.
5. Organizację i uczestnictwo w imprezach w celu prowadzenia działań informacyjno-konsultacyjnych.
6. Prowadzenie ankiet Internetowych.
7. Prowadzenie monitoringu oraz ewaluacji zgodnie z opisanym schematem w *Rozdziale XI*

Pozyskiwane w ten sposób informacje będą poddawane analizie przez pracowników biura oraz organów LGD. W przypadku wykrycia sytuacji problemowej lub niesatysfakcjonującej akceptacji społecznej któregoś z wymiarów działania LGD i/lub wdrażania LSR, Komisja Rewizyjna po zapoznaniu się z przedstawioną analizą przygotowaną przez pracowników, lub mieszkańców (jeśli będą miały miejsce skargi bezpośrednie), będzie podejmowała kroki naprawcze zgodnie ze schematem zarządzania sytuacją kryzysową:

- a) Rozpoznanie problemu
- b) Rozpoznanie przyczyn problemu
- c) Wprowadzenie niezbędnych zmian/aktualizacji w celu rozwiązania przyczyn problemu (jeśli będzie to konieczne, Komisja Rewizyjna będzie zwoływała zebranie innych organów, aby przeprowadzić procedury zmian zgodnie z założeniami regulaminów)
- d) Publikowanie informacji na temat prowadzonego postępowania m.in. na stronie Internetowej LGD.

Ważną zasadą, którą bezwzględnie będzie przestrzegało LGD, jest pełna transparentność i przejrzystość stosowanych zasad i procedur, dlatego również w sytuacji problemowej, zespół LGD (pracownicy, członkowie) będą zobligowani do pełnego informowania o przyjętych rozwiązaniach również w kontaktach bezpośrednich. W związku z tym, LGD będzie upubliczniło wyniki działań w ramach planu komunikacji w sprawozdaniach rocznych zamieszczanych na stronie Internetowej LGD.

7. Całkowity budżet przewidziany na działania komunikacyjne

Całkowity budżet przewidziany na działania komunikacyjne wynosi 325 902,50 € przeliczono po indykacyjnym kursie 4zł/euro. Jego uszczegółowienie zostało zawarte w tabeli powyżej (tabela w punkcie 4 ostatnia kolumna). Działania komunikacyjne finansowane będą ze środków na Aktywizację (pozycje 1,2 oraz od 5 do 8) i z Kosztów Bieżących (pozycje 3 i 4). w pozycji 4 ujęto całość kosztów związanych z funkcjonowaniem biura.

C

C